

han har spist slikkeri og potetchips) og spasert rett ut; ganske riktig, han er fet og bumsete, ganglaget er dvaskt vraltende og rullende, ansiktet også 1/2 usedvanlig stygt, med små 1/2, mysende i 1/2yne (han er trolig n 1/2rsynt, men for forfengelig til i 1/2 bruke briller), en grisetryneaktig oppstopper av et snyteskaft hvor neseborene n 1/2rmer seg vertikal posisjon (som hullene i en stikk-kontakt), vikende hake, oppbli 1/2ste kinn, men tydeligvis kraftig benbygning, en riktig rusk, og p 1/2 toppen av det hele h 1/2rer og ser du at han klukker og ler, dempet riktignok, i halsen og nesen, og sp 1/2rsm 1/2let er om han er frekk nok til i 1/2 le av deg, men ha! tenker du, du, med din for alderen ypperlige form, ville ikke hatt det minste problem med i 1/2 uskadeliggj 1/2re ham om han

AVLi 1/2SNING | 307

[Page 308]

yppet seg, denne sytten i 1/2r gamle bosshaugen av et menneske, om han n 1/2 for eksempel tr 1/2dte ut i veien og sperret for din sykkels videre ferd henimot lyktestolpe nummer seksogtyve, s 1/2 kunne du bare gitt det adip 1/2se svinet en av dine i sin tid ber 1/2mte rette venstre (som ingen ventet fra en h 1/2yrehendt) rett i den dissende haken, og deretter et masende svingslag fra h 1/2yre mot den fettemballerte skallen, og et skikkelig lyskespark og en kraftig solar plexus, du kunne hoppet opp og ned p 1/2 brystkassen hans, opp og ned, med full tyngde (dessverre bare en br 1/2kdel av hans), til hvert ben i kroppen hans var knekket, radbruket, den ynkelige slabbadasken, tenker du (mens du styrer sykkelen litt ut mot veibanen for i 1/2 holde god avstand til ham), han ville ikke hatt en sjanse. Det virker som han g 1/2r helt i sine egne tanker. Han kaster bare et kort blikk p 1/2 deg idet du drar forbi.

Hvis bare Garm hadde sprunget kjekt ved siden av deg. St 1/2 kurs mot stolpe nummer seksogtyve n 1/2 (og du kan allerede se nummer syvogtyve), mens du passer p 1/2 at hjulene ikke havner hinsides den smuldrende asfaltkanten og ut i gr 1/2ftens bare tungt og farefullt syklbare b 1/2nd av sand og små 1/2stein, mellom asfalten og gresstustene innerst, som, rekker du i 1/2 observere, alt er blitt gule, eller brune, eller gulbrune, eller brungule. Om lag som gule erter. Eller beige. Hestenes fantastiske muskelspill, elegansen, kraften, deres smekre, svetteglinsende, skummende nerv 1/2sitet (bare en liten distaksjon kan fi 1/2 dem til i 1/2 sl 1/2 over i galopp); lyden, som du har h 1/2rt s 1/2 mange ganger, forbisyklende, av et travfelt passerende bak det h 1/2ye plankegjerdet, hovtrampet som fi 1/2rst bare ligner ut 1/2lmodig tromming med fingrene p 1/2 en bordplate, og s 1/2 stiger gradvis, inn i svingen, skjult av plankegjerdet, til et sterkt, men mykt dunder, som slag av et dusin usynlige gummihammere samtidig, det svekkes gradvis, ut av svingen, som om de hamrende tapte kreftene, igjen bare tromming med fingrene, til slutt ingenting, eller nesten ingenting; disse prektige dyrene, og s 1/2, motbydelige tanke, tenker du, deres last, i de vidjetyne konkurransesulkyene (der sk 1/2kens svungne linje inn mot setet og ut p 1/2 motsatt side ligner en harpe hvor hestens muskler, sener og b 1/2nd, samt t 1/2mmene, utgj 1/2r strengene), lasten av usunne, ofte halvfete, forfalne menn i spraglete drakter, d 1/2dvekt som formelig fi 1/2r vognens spinkle sykkelhjul til i 1/2 segne, for ikke i 1/2 snakke om, tenker du, spillernes dypt fra-st 1/2tende svinesti omkring dommert 1/2rnet og tribunene, i 1/2lsuperiet, lasaronene, de sn 1/2vlete tilropene under oppl 1/2pet, h 1/2ndklaskingen mot gjerdet

308

[Page 309]

fi 1/2r m 1/2lpassering, de skitne, kr 1/2llete pengesedlene som fomles opp av enda skitnere lommer i tr 1/2dslitte, utgamle frakker, og tomflaskene av billigste brennevin i krokene, bannordene, det forsumpede spr 1/2ket, for ikke i 1/2 snakke om, tenker du, sn 1/2v 1/2ret av s 1/2ppel, stormen av s 1/2ppel, skyumpen av s 1/2ppel som de alltid like gustne eller r 1/2dsprengte spillerne utspyr, det ustoppelige drysset av bonger fra de snuskete, uvaskede hendene deres, etter noen

fi½ li½p dekker det hele omri½det lik sni½, flatvalsede sni½fnugg, selvd½de ver-
dipapirer, millionaksjer sunket til null i verdi pi½ fem minutter, og stri½dd,
stri½dd omkring som om det til syvende og sist var spillernes rette element,
som om det egentlig ikke var nok for dem i½ tri½kke i det, vasse i det, vade
i det, men at de, til syvende og sist, skulle vandre omkring i det til oppun-
der armhulene, nei, kave, plaske, svi½mme, i denne massen av flommende,
bortkastet papir, i dette tapets lydli½se sni½skred, denne nedrige lidenska-
pens i½lskumpiskede kloakk. En hi½n, tenker du, en blodig forni½rmelse mot
de stolte dyrene, de som en gang galopperte ville og lykkelige omkring i en
ubesudlet natur, utemmet av mennesker, som frie individer! som suverene
herskere over sin skjebne! sine omgivelser konger!

Munnen tross alt, etter den harde oppstigningen, slimete, du harker,
mens du hviler pi½ pedalene, og spytter (en noe langtri½det, slimete klyse, ni½r
sant skal sies), i retning av lyktestolpe nummer syvogtyve (og ingen annen;
du vet, tilfreds, at det ikke er for eksempel stolpe nummer seksogtyve eller
i½tteogtyve, eller, absurditet! nummer femogtrede eller syvognitti!), den
siste fi½r lysene fra den sti½rre, kryssende veien overtar, og du mi½ begynne
tellingene pi½ nytt (og ikke glemme i½ summere de to sifrene og se om det
resulterende tallet er delelig med 2 eller ikke, ettersom resultatet vil vi½re
bestemmende for om du, ni½r du omsider, etter de siste knebi½yninger, kan
spise til kvelds. Hvis resultatet blir et likt tall: ginseng, maltekstrakt, ki½lrot
og nepe, hvis et ulikt tall: nepe, ki½lrot, maltekstrakt og ginseng, og hvis ikke
noe tall: til sungs uten mat).

Han fikk, tenker du, en verdig begravelse. I den friske luften. Under de
susende graner. Blant de hoppende harer. Steinhellen var si½ tung at du
mi½tte dra tilbake og hente spett; en strabasi½s jordfestelse, strabasi½s, javel,
men strevet verd, ettersom det, takket vi½re den tunge steinen, skal mye til
at gravstedet blir vandalisert av tilfeldig pi½bel, og ettersom du ni½, pi½ dine
utrettelige skogsturer, kan legge veien om hans grav, og sette deg pi½ den

A V L I½ S N I N G | 309

[Page 310]

flate hellen (med ryggsekklokket imellom), fortrinnsvis om vi½ren, ni½r solen
begynner i½ varme, og ta frem termosene og matpakken, og spise gulrot og
drikke kakao, ettersom, du der oppe pi½ steinen, levende, i fin form,
i vi½rsolen og vi½rvinden, og han, den di½de hunden der nede i jorden, og
mi½rket, og det vindstille, din trofaste venn, i ett med naturen, mens du
erindrer hvordan han, ydmykt, uten i½ la et kvink slippe over sine lepper,
pleide i½ komme med gummisti½vlene (eller, om vinteren, beksi½msti½vlene),
si½ndag morgen klokken syv, ni½yaktig, hver gang, foran sengen, i gamle
dager, mens du enni½ arbeidet i slakteriet pi½ mandag, tirsdag, onsdag, tors-
dag, fredag og li½rdag, men ikke si½ndag, si½ndag var dagen for den deilige,
lange skogsturen; og mens du sitter og tenker pi½ slikt, der pi½ steinhellen,
fi½r du vanskeligheter med i½ svelge gulrotbitene, selv om de er aldri si½ godt
tygd, og du mi½ pusse nesen, kraftig, et enslig trompetsti½t gjennom skogens
sus, fi½r du gi½r videre, med dette savnet etter Garm, og dog med vissheten
om at han har fi½tt et verdig siste hvilested. I din neste reinkarnasjon ville
du gjerne blitt hund. Politihund! Eller trekkhund! Nei, ikke blindhund.
For mye eksos i½ puste inn. Men i½ arrestere forbrytere med et mektig glefs!
Eller redde skili½pere med kompliserte, i½pne brudd, si½ benpipene stakk
frem! Du kunne si½ i½ si byttet plass med Garm, slik at i ditt neste liv ville
han vi½re menneske, og du hund, og ni½r du di½de, kunne han begrave deg i
skogen, under en tung steinhelle, og du, hunden, kunne ligge der nede og
vi½re di½d, lykkelig forvisset om at din herre jevnlig satte seg der oppe pi½
hellen, med termos og matpakke, til din salige ihukommelse.

Ni½ stolpe nummer i½tteogtyve, den siste i angjeldende rekke; svingen

slutt, og plankegjerdet mot travbanen erstattet av et h̃½yt nettinggjerde med piggr̃½d ĩ½verst. Med ditt falkeklare syn kan du, ñ½r du skyver lueskyggen opp, iakttå hvordan insektsvermer virrer rundt lykteglassene over deg, og du ser ñ½ tydelig den stengte dagligvarebutikken med sitt p̃½ dette tidspunktet dempede neonlys, og du skimter de store stativene med grelt, nesten selvlysende farvet papir, p̃½skrevet, med bred tusj, forskjellige tilbudspriser, satt inn i vindfanget av glass og st̃½ mellom ytterd̃½ren og selve butikklokalet, deres h̃½yr̃½stede h̃½kerforslag bragt til taushet for natten, og du ser aldershjemmet, rett ved siden av, en gr̃½ h̃½yblokk, like lukket og ñ½ytral som butikken med sine store vinduer er farverik og lokkende, og du tenker p̃½ at enkelte av de gamle som bor der, fordi de ikke har tatt vare p̃½ helsen

310

[Page 311]

sin, mange av dem endatil ti ĩ½r yngre enn deg (alts̃½ s̃½vidt over sytti!), at de (sannsynligvis) nesten aldri beveger seg lenger enn til denne butikken, den ñ½rmeste, at de hver dag, eller annenhver dag, eller sjeldnere, tar heisen ned til utgangen, og ved hjelp av stikk, eller krykker, eller tilogmed g̃½stol, tar seg frem langs den hellelagte stikkveien, eventuelt st̃½ttende seg til rekkverket av gr̃½tt metall, krysser parkeringsplassen og beveger seg inn i butikken, den samme butikken hver dag, og g̃½ sine innkj̃½p, og med trillebagen, eller en slunken b̃½repose i h̃½nden, eller hengende p̃½ armen som st̃½tter seg til stokken, eller dinglende fra g̃½stolen, tar de seg tilbake den samme veien, i motsatt retning, over parkeringsplassen, langs stikkveien, inn hovedd̃½ren og opp med heisen, inntil de omsider er tilbake p̃½ sitt rom, hvorfra de kan se ut over store deler av byen, med sine tusener av butikker, uten, i praksis, ĩ½ kunne kj̃½pe noe i noen annen butikk enn denne samme, den rett utenfor aldershjemmet, i en vanemessig begrenset forflytning mellom aldershjemmet og butikken, butikken og aldershjemmet, inntil bevegelsen en dag opph̃½rer.

Ganske riktig, en av disse vederstyggelige bilene, i full fart, s̃½ du bestemmer deg, for sikkerhets skyld, til ĩ½ vente med ĩ½ krysse forkj̃½erveien til helvetesmaskinen har passert. I mellomtiden st̃½r du der og h̃½rer flagglinene foran butikken daske mot stengene (en smekking som etterhvert druknes helt av motorduren) mens du puster ut og studerer bakken under deg (der de fĩ½rste, spredte, gule bj̃½rkebladene ñ½ ligger klistret til den nattefuktige asfalten som huskelapper, en p̃½minnelse om kommende kulde) for ĩ½ unng̃½ ĩ½ se p̃½ det irriterende neonlyset, men du kan ikke la ṽ½re, butikkvinduet med dette lysstoffr̃½ret som blinker og blafrer hele tiden, tilsynelatende usystematisk, men likevel med en viss, obskur, s̃½ ĩ½ si, tendens til rytme, som er meget vanskelig forutsigbar; vinduet ligger i m̃½rke en kort stund, opplyses, ligger i m̃½rke en kort stund, opplyses, ligger i m̃½rke en lang stund, opplyses, en kort stund, en lang stund, ligger i m̃½rke en s̃½ kort stund at det nesten ikke kan registreres, mellom to blink, ligger i m̃½rke.

for til slutt ĩ½ komme til syne lenge etter, p̃½ den andre siden. Fra den h̃½yden kunne han imidlertid ogs̃½ se selve overgangen mellom by og land, han kunne se hvordan det ble stadig flere gr̃½nne

AVL̃½SNING | 311

[Page 312]

omr̃½der og stadig fĩ½rre bygninger jo mer man fjerner seg fra det urbane sentrum, hvordan blokkettheten avtok og tildels gikk over i rekkehus og villaer, og hvordan den sammenklumpede bebyggelsen (uansett type) etterhvert vek plassen for enslig beliggende g̃½rder med store jorder og tjern omkring, foruten skogkledde lier og ĩ½ser, som mot nordvest t̃½rnet seg opp bak hverandre og vokste til nuter og fjellhammer, til slutt usynlige p̃½ grunn

av disen og avstanden.

Kongelig. Lik en konge. Fra den h   yden. For n   r man, (tenker han, der han ligger i m   rket, eller halvm   rket, eller skyggen, og svetter), ser byen ligge under seg, der nede, s    er det nesten som om man alt har underlagt seg den, man hersker, man er konge over byen, den lyster deg, det er de f   rste scenene i en spillefilm, og du har nettopp kommet til bygrens   n, fra provinsen, fra tjukkeste bondelandet, gjerne det, fra fj   set og grisebingen, gjerne det, og du ser byen ligge for dine f   tter, der nede under fjellet du st   r p   , all verdens herlighet venter deg, du skal gj   re din lykke, et sted i det forjettende flimmeret av banker, hoteller, mote butikker, restauranter, reklamebyr   er, forsikringsselskaper, supermarkeder, bilforretninger, skipsrederier, oljeselskaper, teatre, politistasjoner, sjokoladefabrikker, forlagshus, begravelsesbyr   er, flyselskaper, idrettshaller, filmstudioer, reisebyr   er, plateselskaper, datamaskinprodusenter, eksport- og importfirmaer, danseskoler og slamrensinganlegg, et eller annet sted, kanskje, der, i en av de utallige etasjene i en av skyskraperne (som han enn    bare aner som m   rke t   rn mot den blanke havflaten), der skal du gj   re din lykke, for ikke     nevne alle de interessante menneskene du kommer til     treffe, for ikke     snakke om at du, en dag, et sted der nede i det urbane fata morgana, el dorado, klondyke og soria moria, skal m   te ditt hjertes utk   rede. N   r han rettet blikket mot bakken, kunne han se en mistet softisklatt, nedsmeltet og overkj   rt av et sykkelhjul, kremhvite merker etter isen regelmessig bortover, ett for hver gang hjulet hadde g   tt rundt (og stripene i dekket syntes tydelig innstempelt i hver av iskremflekkene, hvor massen var blitt presset ut til hver side i sm    valker under trykket fra den harde, luftfylte gummien, med en dynamikk lignende den som oppst   r n   r man fors   ker     bite over en napoleonskake uten     ta av lokket), iskremklatter m   lende hjulets omkrets, en mindre og magrere klatt for hver gang, svakere og svakere, etterhvert bare en gr   hvit skygge, til slutt ingenting.

312

[Page 313]

Han glemte     riste putene, men han har ikke krefter til     sette seg opp. Et lytblaff i veggspeilet: trekken skilte gardinene et sekund. En sterk nok kikkert, en som ikke bare kunne vise det enkelte hus, men det enkelte vindu, og ikke bare det enkelte vindu, men det enkelte menneske bak vinduet, og ikke bare det enkelte menneske, men, forvandlet til et sjelemikroskop, det enkelte menneskes tanker, forh   pninger, lyster, sinnstilstander, erindringer, og s    videre, den ville ogs   , h   yt der oppe fra    sen, tenker han, kunne vise en strupel   s olding, innesperret p    sine to rom og kj   kken, liggende i sengen, i ferd med     erindre den nyss forgangne dags utfukt (ved hjelp av to stokker,    n for hver h   nd), i ferd med     begruble det d   rende utsynet over byen sammenholdt med frav   ret av mirakul   se og eventyrlige tildragelser i hans eget liv, tenkende at om en ung mann akkurat n    sto der oppe, p    terrassen foran restauranten, og betraktet byen (hvor gatelyktene, neonskiltene og vinduene n    blir tent, i den sene sommerkvelden), og ved dette synet kjente en slags kriblende beruselse av forventning og eventyrlyst, s    ville han v   re helt uvitende om den strupel   se oldingen som n    faktisk ligger der, ikke i byen som helhet, som grensel   s mulighet, men akkurat der, i sin seng, i m   rket, og tenker at denne forventningen om det eventyrlige dessverre, etter all tilgjengelig informasjon     d   mme, raskt ville bukke under av mangel p    n   ring, for aldri mer     gjenoppst   . Nei, for     gjenoppst    og d   , gjenoppst    og d   , uavlatelig.

For mye forlangt det meste. Men i det minste. I det minste     ha en virkelig stemme, selv den hesligste i verden, tenker han, en grim, skj   rende, uuthordelig, men forst   elig r   st, ikke for     hviske en kvinne skj   nne elskovsord i    ret, i den myke sommernatt   n, men for     kunne bestille kaffe

og vafler, h      t og tydelig. Ikke for        h       en kvinne skj      ne elskovsord i       ret, i den myke sommernatt      ?        jo. Eller snarere tenke p       at han en eller annen gang, for lenge siden, kunne ha gjort det, men var ute av stand til        gj      re det. Han tenker og tenker. Han tenker for mye. Han lukker       ynene.

Dr      nnene og stemmen er der. Noen aftener er de der ikke. Avhengig av vindretningen, antar han. Tunge jerndr      nn med en lang, cymbalaktig etterklang, s       stillhet, ofte langvarig, brutt av stemmen gjennom h      yttaleren, fast og bydende som en offisers      st, men kommandoen, eller meldingen, eller instruksen, er umulig        forst      , de enkelte ordene kan ikke utskilles,

AVLL      SNING | 313

[Page 314]

skj      nt det st      r fast at det er en menneskestemme som snakker gjennom en h      yttaler, av      st, og stundom akkompagnert av, dr      nnene, dette bulderet av bufferter mot bufferter, tonn av st      l mot tonn av st      l, et stillverk, et s      kalt slippstillverk, vet han, hvor vognene dras opp p       en skr      ende skinnegang og slippes l      s, ruller av egen tyngde gjennom virvaret av sammenflettede spor (som styres fra en sentral fullproppet med lysende og blinkende lamper i et skjematisk kart over omr      det); vogn for vogn settes et helt godstog sammen, i den lumre sommernatten, bufferter mot bufferter, stadige dunk. Det arbeides mens han ligger der.

Alle landlevende pattedyr later til        ha et tilm      lt antall hjerteslag, et forr      d        t      re p      , et lager, en vannsekk til       rkenvandringen, en sandsekk til bal-longferden, omkring ni hundre millioner, ni hundre millioner slag, musen lever like lenge som elefanten, m      lt i antall hjerteslag, for musen har raskeere puls; egentlig burde, tenker han der han ligger i m      rket, et menneskes alder alts       m      les i hjerteslag, man kunne si Hva er det han syter over, han er bare ungdommen, ikke mer enn fire hundre millioner slag, og hvis, i en annen tidsregning, dette var like mange       r, hvor mange millioner       r gammel ville han v      re? Som om han var gammel allerede f      r han ble til, som om han var en olding f      r menneskene i det hele tatt eksisterte. Livet hans har v      rt helt bortkastet. Hvis han aldri var blitt f      dt, ville det ikke gjort noen forskj    ll. Ingen savner den som aldri blir f      dt, og den som aldri blir f      dt savner ikke livet. N       vil han lese. Han liker        lese f      r han sovner, helst reiseskildringer, reiseruter han ikke har fulgt, og aldri kommer til        f      lge, ureiste reiser, bare fem eller ti minutter f      r han sovner. Det tar ham opptil et halvt       r        komme gjennom en bok. Han vil lese videre om polarekspedisjonen, om hvilken husv      se det er n      r temperaturen stiger fra minus f      rti grader til minus atten; i den lumre sommernatten vil han ligge og lese om dette f      r han sovner. Gev      ret st      r ved sengen. Han er forberedt. Han tenner nattbordlampen. P      ren lyser med en illevarslende dirring, intermitterende, som inneholdt den ikke g      detr      der, men en eller flere svimende, d      ende ildfluer: den slukner nesten, blaffer opp, kryper sammen igjen, lyser en siste gang, hektisk flimrende, og slukner definitivt. Han m       avst       fra lesningen i kveld. Lysp      ren kan han skifte i morgen.

314

[Page 315]

VENTE OG IKKE SE
Historier

[Page 316]

(The image contains no readable text.)

[Page 317]

JEG SOVER

Jeg liker i½ sitte si½nn i mi½rket og se uten i½ bli sett. Men ikke ni½r jeg ikke fi½r sove. Jeg avskyr i½ ikke fi½ sove. Altsi½ avskyr jeg i½ sitte si½nn i mi½rket og se uten i½ bli sett.

Asken er lang, den begynner i½ bli skjev, et skjevt, gri½tt, voksende aske-ti½rn, det er like fi½r den brekker, eller tipper over (som en stabel tallerkener, omtrent). Hun har sluttet i½ patte pi½ sigaretten, hun holder den bare loddrett fremfor seg og stirrer i½ndsfravi½rende pi½ den bli½ ri½yken, som svi½mmer ut av gloen og snor seg mi½biusbi½ndaktig etter tilfeldige luftstri½mmer, fi½r den oppl½ses i ubestemmelig dis. Det virker som det er likegyldig for henne om asken faller eller ikke, likegyldig om tobakken brenner opp mellom fingrene pi½ henne eller ikke, som var hun en utstillingsduke noen hadde utstyrt med en sigarett.

Jammen pi½ tide kavaleringen ba om det, tenker han, og bi½yer seg ned til hyllen under disken og sier Vi½rsi½god og setter det foran dem. Ni½r noen har glemt igjen en hel en liggende tvers over det sirkuli½re rustfrie sti½let: en negativ sigarett av gri½hvit aske, brutt ved kanten, og filteret skr½tt ned, pi½ trynet, tenker han, en selvd½d sigarett, helt ur½ykt og likevel borte for alltid. Det motsatte: at asken, langsomt, fra filteret og utover, forvandler seg til papir og tobakk mens ri½yken stiger, og gloen til slutt slukner ytterst ni½r sigaretten er hel og ny igjen, det fi½r ingen se, tenker han. Ni½r ikke noen snakker med ham mi½ han tenke for i½ fi½ tiden til i½ gi½, tenker han. Han kaster et blick pi½ klokken.

Og hva sitter en si½nn halvgammel gubbe her for, ni½, pi½ denne tiden av di½gnet? Ni½r han bare drikker kaffe og ikke mauker hamburgere og pi½lser, si½ er det vel fordi han har fi½tt i seg forti½ring nok fra fi½r, han har vokst, nei, fetet, nei fri½tset seg ut av den dressen for lenge siden, plutselig sprekker den sikkert, revner i ryggen med lyd som av en fis, og detter av lik hammen til en i½me (og blottlegger skamli½st det som er under: glinsende, dissende, svett larvefett), men ser han ikke noks½ kraftig ut ogsi½, tenker

VENTE OG IKKE SE | 317

[Page 318]

han, mer okse enn gris, mer neshorn enn hvalross (typologisk betraktet), og olm, likegyldig og olm, kanskje en ransmann det har gi½tt utfor bakke med, kanskje bevi½pnet (men hvordan finne plass til et vi½pen under den nesten-sprengte dressen? ville det ikke blitt klemt paddeflatt, som om det var av spr½ kjeks eller ri½tten klystergummi?). Og hun, ni½ pri½ver hun i½ se fornem og kj½lig ut, hun spiller professorfruen som kjeder seg med stil i et overnaturlig cocktailparty, stirrende pi½ sigaretr½yken som om den si½g ut fra den platonske hule, filosofisk huleboerri½yk for blaserte fruentimmer som kveler sjelen idet den slipper ut av trutmunnen i skikkelse av et gjesp. I virkeligheten en sur og sinna og tomhjernet kjerring, tenker han; nei ikke tomt, hodet ligner vesken hennes, det skrangler av lebestifter og i½yenskygger og sminkepensler og speil, og rasler, av penger? nei, av ubetalte regninger og obskure religi½se traktater, mens lommeti½rklet bare ligger der, taust, lydig sammenbrettet, og venter pi½ i½ bli snufset karakterrolletungt ned i; ungdom hjelper ikke, hun burde hatt feiekost i hi½nden og papiljotter i hi½ret og rullesneip i munnviken, tenker han. Han tenner sin egen sigarett. Han ber om et askebeget.

Hvis jeg bare kunne skru pi½ radioen. Men nei. Eller hvis jeg kunne lese. Men nei. For hvis jeg skru pi½ radioen, om aldri si½ lavt, si½ vi½kner utysket. Og hvis jeg skal lese, si½ mi½ jeg ha lys, og hvis jeg skru pi½ lyset, si½ vi½kner hun. Hun mi½ jo ha di½ren pi½ gli½tt i tilfelle hun skulle fi½ et anfall. Liksom. Men jeg liker ikke i½ hi½re pi½ radio i alle fall. Som oftest er det stygg musikk.

Og si ½ alt snakket. Enkelte stemmer kan riktignok vi ½re pene, ihvertfall si ½ lunge man ikke hi ½rer etter hva de sier. I ni ½dens stund er det selskap i en pen stemme som skravler og skravler fjollete. Si ½rlig ni ½r man kan kverke den med vridning av en knott. Det tretter meg i ½ lese. i ½ynene blir alltid sti ½rre og sti ½rre, mens bokstavene blir mindre og mindre. Det beste er i ½ sove. Jeg liker i ½ sitte i mi ½rket og se ut uten i ½ bli sett. Men det beste er i ½ sove.

Kaffe, lurt i ½ drikke kaffe fi ½r man gi ½r til sengs etter en rangel, ikke legge seg pi ½ stigende rus, noe har man jo li ½rt i livets skole. Ni ½ja, rangel, tenker han, selvkorrigerende, det er en overdrivelse, noen halvlitre i ½l pi ½ et rimelig sted, pi ½ et billig sted, det er tross alt bedre enn i ½ sitte hjemme foran fjernsynet, og si ½ en kaffe, til slutt, pi ½ et rimelig, pi ½ et billig sted, med bare i ½n sukkerbit (de tre andre kan man, i et av serviti ½ren ubevoktet i ½yeblikk,

318

[Page 319]

putte i lommen). Det virkelige er det edrue. Dessverre, tenker han. Dessuten er det interessant i ½ se pi ½ menneskene, av og til snakke med dem ogsi ½, men ikke, tenker han, ni ½, ikke her, de sitter for langt borte, nesten ved den andre enden av disken. Men se pi ½ dem kan man, ikke for hyppig, ikke for direkte, men se likevel, og se, for eksempel, at den unge mannen er velkledd, og at den unge damen som er sammen med ham (hun kan vi ½re hans kone eller tilogmed kj ½resten hans) er pen, veldig pen, staselig er kanskje ordet, tenker han, med det svi ½re ri ½de hi ½ret, og han skotter bort pi ½ den unge mannen og tenker at han er heldig, han har sikkert penger, og han har den vakre unge kona (eller kj ½resten), de gi ½r seg godt sammen, kanskje er hun kj ½resten, men de skal snart gifte seg; takket vi ½re sti ½tte fra litt velsti ½ende foreldre har de ri ½d til et hus i et pent villastr ½k, kanskje skal de gifte seg alt pi ½ li ½rdag, og ni ½ sitter de og tenker pi ½ bryllupet. Han skj ½nner plutselig at han i ½nsker han var den unge mannen og ikke seg selv.

Asken av det brune (tobakken) blir hvit, og gri ½, gri ½hvit, som gamle folks hi ½r, som om hi ½ret deres brant opp ettersom tiden gikk, men ikke dette hi ½ret, tenker hun, ri ½dt hi ½r flammer uten i ½ brenne opp, men hodet er iskaldt, for i ½n gangs skyld iskaldt, og han tror jeg er hysterisk gri ½teferdig, ha ha, tenker hun, ha ha, i ferd med i ½ bli ½ses opp innvendig av ti ½rer som en ballong man holder under springen og fyller med vann, til den sprekker, det er di ½t han venter pi ½, taktikken er stillhetens vanndri ½petortur, sekund etter sekund av taushet dryppende, men han har ikke skj ½nt at si ½kalte fi ½lellesmennesker kan vi ½re de kaldeste ni ½r de bare er kalde, tenker hun, og ni ½ er hun kald, like kald som ham, hun kan kjenne sin egen kulde og varme seg pi ½ den, og han kan bare sitte der og sl ½ av asken un ½dvendig ofte, mens hun kan la sin vokse til den truer med i ½ brekke, og akkurat i siste i ½yeblikk la sigaretten helle mot askebegeret, den gri ½ si ½ylen faller av seg selv, fullmoden, si ½ i ½ si, og han kan bare sitte der og tromme med skraphandlerfingrene, med de skitne skraphandlerneglene mot disken, og tro at han har taket pi ½ henne. Hva annet, tenker hun, kunne han vi ½re enn skraphandler, en for anledningen kostymert skraphandler, med dress og slips og hatt, mens det er blant skrotet han trives, han trives blant skrotet og skammer seg. Var det ikke en kvinne, tenker hun, som myrdet en av disse revolusjonslederne i badekaret, hun lot som hun kom inn med et brev og stakk kniven i den nakne mannen, med kald beregning, og blodet hans rant ut i vannet, og

VENTE OG IKKE SE | 319

[Page 320]

ble til ri ½yklignende hvirvler og ti ½ker, slik bevisstheten hans ble tilri ½ykt og ti ½kelagt mens han di ½de, og de revolusjon ½re skraphandlerneglene hans klorte hjelpeli ½st mot badekarkanten; var det ikke, tenker hun, en poet som

skrev et hyllestidikt til den kvinnen fi̇½r han selv ble sendt til skafottet? Men dette er bare tanker, tenker hun; hvorfor foregi̇½r det aller meste bare i tankene?

Ti minutter over tre. Fremdeles to timer og femti minutter igjen. Hvis det bare hadde vi̇½rt godt betalte timer, men de er di̇½rlig, nei, usselt, miserabelt, elendig, skammelig betalt. Ihvertfall er noen der, verst ni̇½r ingen er der, og hvis han da skulle sovne kunne de finne pi̇½ i̇½ ti̇½mme kassen mens han sov, og si̇½ ville han antagelig vi̇½re ferdig tilogmed i denne jobben, hvis han da ikke klarte i̇½ dikte opp en troverdig ranshistorie, tenker han, og kaster et fagmessig bedi̇½mmende blick pi̇½ den fetladne, som i grunnen ser noksi̇½ utrygg ut. Han med sine store vinkunnskaper og sin fingerferdighet, med sin fortid som tryllekunstner, han burde selvsagt fi̇½tt den jobben pi̇½ hotellet, han skulle overhodet ikke gi̇½tt her og klasket ketchup utover pommefrites og hivd ri̇½ li̇½k over grillpi̇½lser og pakket hamburgere inn i bri̇½dleiver, han er serviti̇½r, ikke grisekokk. Eller soldat. Hvis det ikke hadde vi̇½rt for den elendige lungen som manglet ville han blitt soldat, og han ville raskt avansert til offiser. Eller, pi̇½ hotellet, til hovmester. Men hvorfor bi̇½yer han seg si̇½ dypt ni̇½r han strekker seg ned etter noe, tenker han, og hvorfor takker han si̇½ utsi̇½kt hi̇½flig for den gjerrigste drikkeskilling, og hvorfor sier han ikke fra ni̇½r pi̇½blete unggutter heller dressing utover disken, men bare ti̇½rker opp i stillhet ni̇½r de har gi̇½tt, og hvorfor smiler han bare unnskyldende til dem som skjeller ham ut ni̇½r han serverer feil rett eller ikke kommer ilende raskt nok, tenker han, og finner at det mi̇½ vi̇½re fordi den som vil frem i verden mi̇½ forholde seg respektfullt til sine overordnede, og de overordnede er i dette tilfellet gjestene, og man kan ikke kommandere andre fi̇½r man selv har adlydt. Men kanskje mi̇½tte han vi̇½re en annen for i̇½ lykkes? Kunne han ha vi̇½rt den unge mannen i den fine dressen? Kunne han sti̇½tt pi̇½ innsiden av disken? Og servert ham selv kaffe? Og rakt ham et askebeger?

Opp gjennom gulvet og veggene. Nei. Naturligvis ikke om natten. Om natten var det stille. Men om dagen. Gitarklimpringen og tubasti̇½tene var ille nok. Rumlingen av kontrabass og stortromme ogsi̇½, for ikke i̇½ snakke

320

[Page 321]

om skarptrommene. Og de grufulle trombonehylene. Men fiolinene var verst. Ikke sterkest, men verst. Hvis fiolinen var en eggdeler, var jeg egget. Hun elsket det selvsagt. Det er fordi utsyket er umusikalsk. Hun kunne si Tenk at vi fi̇½r hi̇½re musikk helt gratis. Men det var bare sti̇½y. Ni̇½ er musikkforretningen gudskjelov nedlagt. Konkurs. Sṗ½rsmi̇½let er bare hva som kommer der ni̇½. Kanskje en kj̇½ledyrklinikk. Si̇½ fi̇½r vi hi̇½re skrikene og hvinene fra dyrene som skal kastreres og avlives istedenfor. Jeg husker dem ni̇½, i nattestillheten, fiolinlydene. Rart at det alltid skal vi̇½re lettere i̇½ huske ulydene enn den eventuelt vakre musikken man har hi̇½rt. Men jeg liker egentlig ikke musikk i alle fall. Bare det den minner meg om. Og det er ikke mye underholdning i̇½ gj̇½re ut av de tre krekene som sitter der nede i kafi̇½en. Men jeg mi̇½ se for ikke i̇½ hi̇½re ulydene.

Og bestandig, tenker han, denne halsli̇½se oversymboliseringen av alt, selv de mest banale gjenstander og kjensgjerninger, hun gyter ustoppelig, klaser av ord uten livets rett, fantasifostre som kreperer ynkelig av ti̇½rke i dagens lys; som her, tenker han, dette askebegeret foran meg pi̇½ disken, et simpelt, rundt askebeger av rustfritt sti̇½l, med noen riper etter sti̇½lull eller lignende, og en antydning til svidde si̇½rgerender ved fordypningene, resultatet av visse ri̇½materialer formet i en viss produksjonsprosess for et visst formi̇½l (i̇½ kunne brukes som askebeger), og ingenting mer, ikke noe sinnbilde pi̇½ den runde, omsluttende jordatmosfi̇½ren, pi̇½ i̇½rstidenes og i̇½renes sirkelgang, pi̇½ skjebnens hjul, syklusen av liv, di̇½d og nytt liv, inkarnajone-

nes veldige kretsli½p, planetenes vandring rundt solen, zodiakens tolvdelte sirkel, eller hva hun ni½ kunne finne pi½ i½ la boble opp fra sitt bunnli½se, uutgrunnelig putrende sjeledyp; aldri kan hun, tenker han, la tingene vi½re det de er, punktum. Og alltid, tenker han, disse selvgode idi½ene om det syklisk moderlige knyttet til biologi, ingen sans for tingenes syklus, som jernets, fra det utvinnes, legeres, herdes, vales, stemples og sveises til for eksempel et oljefat, som til slutt, etter mange i½rs tjeneste nettopp som oljefat, sprekker og rustet og havner hos skraphandleren og kan selges og smeltes om igjen; uavlatelig dette snakket om det sykliske, men hvorfor fremstilles bevegelsen aldri som gi½ende fra di½d til nytt liv til ny di½d? tenker han, og hvis det bare er kvinnen som kan gi liv, si½ er det ogsi½ bare kvinnen som kan gi di½d, for det ene gis vel ikke, tenker han, uten det andre; men dette er logisk, og det er nettopp logikken som mangler. Og si½ denne, tenker

VENTE OG IKKE SE | 321

[Page 322]

han, sjelevandringen, hvorfor alltid disse interessante disse prinsessene, hoffdamene, prestinnene, heksene, hvorfor aldri en svettedryppende, bannende og svergendevserveringsdame pi½ en skitten, fettete, mi½rk og stinkende middelalderkneipe, vassende i sagflis og spy hele livet. Han, tenker han, kunne for den del godt tenke seg i½ bli gjenfi½dt som serviti½r, for eksempel i en simpel nattkafi½ som denne, og jobbe som serviti½ren der borte (som ni½ retter opp en veltet pepperbi½sse og ti½rker vekk si½let med en klut). Underordnet, javel, men ogsi½ uten ansvar for de underordnede, et enkelt og ukomplisert liv som serviti½r, gjerne for ham, tenker han, og stumper sigaretten i askebegeret med en langsomt knusende, morderaktig hi½ndbevegelse.

Nei, egentlig ikke, men snarere at det var han selv som satt ved siden av den unge kvinnen, og at det var ham hun var forelsket i, tenker han, eller nei, tenker han videre, at det var han selv som ung hun satt ved siden av og var forelsket i. Men hvis det hadde vi½rt han selv som ung, si½ ville han ikke sittet ved siden av henne, og hun ville ikke vi½rt forelsket i ham, hun ville skydd ham som pesten; allerede som ung var han en pest, tenker han, og en plage, lot det til, for kvinner, ihvertfall for de kvinnene han ikke i½nnsket i½ vi½re en pest og en plage for. Alltid begynte han i½ ta pi½ dem (hvis han overhodet kom si½ langt) pi½ feil sted til feil tidspunkt, alltid stilte han feil spi½rsmi½l, som for eksempel om han plaget dem med sine tilni½rmelser; et positivt selvbesvarende spi½rsmi½l: har man stilt det, blir svaret alltid like-lydende uansett, for enten 1) er det oppriktige svaret Ja, og da er man til plage, eller 2) er svaret Nei, men likevel Ja, ettersom selve spi½rsmi½let er en plage. Eller han spurte om de syntes han var for tykk (en grov feil: selvbeskuelse, istedenfor i½ rette, eller late som man retter, oppmerksomheten mot henne, og komplimentere henne for utseendet eller pi½kledningen eller andre av hennes sjels uttrykk, eller bare for sjelen selv); fori½vrig tok han alltid en avvisning for en avvisning (han var fullstendig blind for forskjellen mellom de falske og de ekte, hadde han siden forsti½tt), og bukket seg hi½flig ut av damens liv, for evig og alltid, tenker han, si½ hvis han ni½ skulle ha sittet lykkelig ved siden av den unge damen med det ri½de hi½ret, si½ ville det ikke hjulpet i½ vi½re seg selv som ung, han mi½tte sett ut og snakket og fi½rt seg som selve den unge mannen som ni½ satt ved siden av henne; men da, tenker han videre, ville han jo rett og slett vi½re den unge mannen i den

322

[Page 323]

fine dressen, uten si½ mye som en trevl av sin egen personlighet, og han ville selv fortsatt sittet der ved disken som den han er, en hi½pli½s overfli½dighet som ikke vil forsvinne. Og si½nn var det jo ogsi½ ni½, rent faktisk: den unge

mannen satt ved siden av den unge kvinnen med det r̃½de h̃½ret, og han satt selv alene, p̃½ den andre siden av disken. Men ĩ½ si, tenkte han, at han var alene, var for svakt, han var ensom, han satt der ensom, i motsetning til det pene unge paret, og han hadde, i motsetning til dem, ingen, ingenting ĩ½ g̃½ hjem til, unntatt, slo det plutselig ned i ham: ĩ½n ting.

Det foreg̃½r ingenting, tenker hun, i hans tanker, ingenting annet enn det p̃½ forh̃½nd utpenslede og inngrodde, det p̃½ forh̃½nd innstuderte og utreg-nede, hans m̃½te ĩ½ tenke p̃½ er den helt mekaniske, tenker hun, hvor tan-ken ligner en kule som triller gjennom et av disse snirklete og labyrintiske leketĩ½yene, ned spiralformede renner, over vippende broer, utfor plutse-lige hopp, stadig trillende, inntil den, alltid, hver eneste gang, uten unntak, ender p̃½ akkurat det samme stedet, og det eneste man kan gj̃½re er ĩ½ ta kulen opp og la den trille utfor igjen, ned de samme spiralformede renner, over de samme vippende broer, utfor de samme plutselige hopp, den triller p̃½ ñ½yaktig samme m̃½te, og ender p̃½ ñ½yaktig det samme stedet hver gang. Hodet hans er p̃½ en m̃½te, tenker hun, bare en s̃½nn kulelabyrint, eller kan-skje er hele han noe slikt, ja, tenker hun, han minner i grunnen om en av de besynderlige skrotskulpturene hun har sett, han er skinnbarlig, skrotbar-lig, oppst̃½tt og utg̃½tt av sin egen skraphaug, som et grotesk maskineri av rustne, uttjente deler, som, ñ½r man trykker p̃½ en knapp, begynner ĩ½ leve, sjellĩ½st, mekanisk: det snurrer, humper, vibrerer, rykker og slenger, det hvi-ser, gnisler og skurrer, tenker hun, og hele denne veldige maskinen produ-serer ingenting, absolutt ingenting, den bare forbruker kraft uten ĩ½ gi noe som helst igjen, inntil den stopper, og ingenting har skjedd, resultatet er null og niks, bortsett fra litt slitasje p̃½ maskineriet, en slitasje som forresten en dag vil slite den helt ut, den vil stoppe, for godt. Men har hun ikke, tenker hun, h̃½rt om en variant av en slik maskin som var bygget for ĩ½ destruere seg selv? Jo, hun har det. Og, tenker hun at hun husker, den destruerte virkelig seg selv, etter en serie innviklede operasjoner antente den en lunte med en sprengladning som uskadeliggjorde den selv, ĩ½dela den i en maskinelt selv-morderisk eksplosjon, definitivt. I det tilfellet fikk altsĩ½ forbruket av kraft et resultat, tenker hun, nemlig tilintetg̃½relsen av forbrukeren av kraft.

VENTE OG IKKE SE | 323

[Page 324]

Er pausen i snorkingen for lang? Nei. Der begynner det igjen. Uty-sket lever. Og der nede hender som vanlig ingenting. Bare tre gjester. Ingenting med dem. De sitter i den totale hendelsesl̃½shet og drikker kaffe. Et ganske ungt par, med ryggen til, dessverre. Og en eldre, tykk-fallen og krylrygget, eller snarere dukknakket herre, i profil. Det er noe kjent med ham. Han bor vel i ñ½rheten. Servitĩ½ren rydder og t̃½rker av disken. Selv en gammel kvinne som jeg har bruk for mer underholdning enn det. Hvis det hendte noe der, kunne jeg i det minste ringe politiet. Selv om hun skulle ṽ½kne. For da ville det jo st̃½ om livet. Det hadde ṽ½rt morsomt. Utyket er enda eldre enn meg. Snart blir jeg selv et utyske for en annen, sannsynligvis. Det er arvelig. Jeg liker ĩ½ se uten ĩ½ bli sett. Men det beste er ĩ½ sove. Altsĩ½ liker jeg ikke ĩ½ se.

En st̃½vsky. Eller en tett insektsverm, eller tilogmed en stjernehop kunne det ṽ½re, og trolig drysset utover disken med vilje (merkelig at han ikke s̃½ det), selv om b̃½ssen ligger veltet ved siden av, tenker han, og sl̃½r fast at svart pepper stadig ikke, i malt tilstand, er svart, men ñ½rmest gr̃½gult mot den hvite disken, sandfarget omtrent, og av konsistens som fint pulverst̃½v. En storm av malt pepper ville ṽ½re fryktelig ĩ½ komme ut for, en rent overjordisk straffedom, tenker han, mens han t̃½rker vekk krydderet med den fuktige kluten, en ville gr̃½te verre enn i noen begravelse. Dit pepperen gror, han skulle gjerne, hvis han bare hadde hatt r̃½d, hvis han hadde ṽ½rt godt betalt istedenfor d̃½rlig betalt,

dratt dit pepperen gror, til tropene, og hvis han hadde hatt like god r̃iċ½d som den unge mannen med den fine dressen, s̃iċ½ kunne han sikkert dratt dit pepperen gror, p̃iċ½ ferie, og vandret blant pepperplantene og palmene, istedenfor iċ½ st̃iċ½ her og servere d̃iċ½rlig mat til d̃iċ½rlige gjester i et d̃iċ½rlig lokale. Hvis han ñiċ½ ved et trylleslag (som det heter, det minner i grunnen om ord som hjerneslag eller hjerteslag, tenker han, alts̃iċ½: d̃iċ½d av trylleslag); ñiċ½vel, hvis han ved et slags mirakel, med andre ord, ñiċ½ plutselig var mannen i den fine dressen, s̃iċ½ kunne han bare spasere ut herfra og reise sin vei. Men er det egentlig d̃iċ½t han vil? tenker han, alts̃iċ½

virkelig ṽiċ½re den andre mannen? For da m̃iċ½tte han jo fiċ½rst miste seg selv, alts̃iċ½ ikke lenger ha noen som helst fornemmelse av iċ½ ṽiċ½re den han ñiċ½ er, og da, resonnerer han, ville han jo p̃iċ½ sett og vis ṽiċ½re s̃iċ½ godt som d̃iċ½d, han m̃iċ½tte selv d̃iċ½ for iċ½ bli den andre, og han vil ikke d̃iċ½ (som den han er), s̃iċ½ svaret p̃iċ½ sp̃iċ½rsm̃iċ½let (om han virkelig ville ṽiċ½re mannen i den fine dressen)

324

[Page 325]

er, ved ñiċ½rmere og forbauset ettertanke, Nei. Han ville, tenker han, ikke ṽiċ½re den mannen som ñiċ½, etter ikke iċ½ ha betalt driks, reiser seg fra setet og (fulgt av kvinnen) g̃iċ½r gjennom lokalet, forbi den eneste andre gjesten, langs alle de tomme setene, mot d̃iċ½ren. Han vil ṽiċ½re seg selv, men ha den andres penger.

Og s̃iċ½ denne abnorme, voksaktige tausheten hennes, hun som pleier iċ½ skravle frenetisk, tenker han; antagelig er hun p̃iċ½ randen av et vanvittig utbrudd, eller sammenbrudd, et s̃iċ½kalt nerṽiċ½st sammenbrudd. Det kan bli pinlig, sl̃iċ½r det ham (og han stapper sigarettpakken i jakkelommen, drikker ut kaffen og ser p̃iċ½ klokken, den ñiċ½rmer seg ti p̃iċ½ halv fire); en gang knappet hun opp blusen og rev av seg brystholderen og blottet overkroppen p̃iċ½ iċ½pen gate. Forgapt, bli forgapt, er det ikke et gammeldags, tenker han, uttrykk om iċ½ bli forgapt i noen, gape over mer enn man kan overkomme, gape over mindre enn man hadde ventet, noe helt annet, som skuffelsen ñiċ½r man l̃iċ½fter et glass med en ṽiċ½ske man tror er for eksempel sprit, og ganen m̃iċ½ter den flate smaken av for eksempel lunkent vann, som imidlertid virker helt sjokkerende. Et bilde, et slags fotografi. Det er d̃iċ½t han opprinnelig m̃iċ½ ha blitt fanget av, dette ansiktet omrammet av det store r̃iċ½de h̃iċ½ret, tenker han. Nei, ikke et vanlig fotografi, omenn et aldri s̃iċ½ flott reklamebilde. Et tivolibilde. En slags kulisser p̃iċ½malt figurer, fortrinnsvis i festlige situasjoner, muntert dansende, svingende med flasker, eller halvnakne, med kokospalmer i bakgrunnen, eller noe annet morsomt, og der hvor figurenes hoder skulle ṽiċ½rt er det ingenting, det vil si hull, hull der alle som vil, mot en beskjeden pengesum, kan stikke hodene sine inn og bli fotografert, som populære sangvinikere eller kannibaler med bast-skj̃iċ½rt og kj̃iċ½ttbein i h̃iċ½ret, for eksempel. Men i hans tilfelle er det som om bildet skulle stamme fra et alvorets tivoli, hvor det malte kulissemennesket hun tilfeldigvis hadde stukket sitt besñiċ½rende fjes inn i, forekom ham iċ½ ṽiċ½re fullstendig serĩiċ½st, sympatisk, vakkert, til iċ½ begynne med, mens bildet under hans forgapte blikk, litt etter litt, s̃iċ½ iċ½ si ble, ikke fremkalt, men tilbakelt, tilbake til sin opprinnelige vulg̃iċ½rtivolitilstand, inntil hun fremsto akkurat som man gj̃iċ½r p̃iċ½ slike bilder: en d̃iċ½rlig malt cancan-danserinne i sure farver, men med en virkelig kvinnes ansikt, feilplassert inne i et tomt hull hvor en annen om fem minutter vil befinne seg, umorsomt. Den fete mannen der borte sitter og smugtitter p̃iċ½ henne, noterer han seg. Eller p̃iċ½

dem begge, muligens, med antydningen til et sleskt smil. Det kan godt vi½re en avdanket ransmann eller innbruddstyv, tenker han. Hun ser ikke pi½ ham. Hun er like taus. Han reiser seg, bestemt, og gi½r mot utgangsd½ren. Hun stumper sigaretten. Han vet ikke, tenker han, hva som vil skremme ham mest: at hun fi½lger etter ham eller at hun blir sittende. Hun kan ikke utsondre en dobbeltgjenger; det gis bare to muligheter. Han nikker til servi½ren og ser seg ikke tilbake.

Ja, i½n ting. Merkelig at han aldri har tenkt pi½ det, tenker han. Som om det som i en ni½ssituasjon skulle vi½re et forsvar mot andre, ikke kunne vendes mot ham selv. Halv- og helgamle menn, som dessuten er stygge og kjedelige og sjarmli½se, og bare besitter en middels intelligens, kan riktig nok finne seg en yngre, for ikke i½ snakke om en noenlunde jevnaldrende, vakker og sjarmerende kone eller elskerinne, men bare hvis han (han regner stj½lent pi½ fingrene) 1) har penger, eller 2) har makt, eller 3) er kjent fra offentligheten, eller, aller helst, dersom alle disse tre faktorene opptrer i kombinasjon, noe som forbausende ofte er tilfelle, liksom det var en slags innbyrdes magnetismevirkning mellom dem, samt den fjerde: kvinnen, tenker han. Ni½r man derimot, som han selv, er halvgammel, eller litt mer enn halvgammel, og stygg, og kjedelig, og sjarmli½s, og bare besitter en middels intelligens (antar han), og er pengelens, maktesli½s og fullstendig ukjent for offentligheten, si½ er utsiktene (i det hele tatt) mer enn di½rlige.

Det overrasker ham at dette ikke har sti½tt klart for ham fi½r akkurat ni½, i kveld, i natt (hvilket beviser, mener han, hans middelm½dige intelligens), da han tilfeldigvis ble sittende her, og fikk se det lykkelige unge paret, som antagelig snart skal gifte seg, eller kanskje tilogmed har et hemmelig stevnem½te, og som ni½ er pi½ vei ut, ikke hi½nd i hi½nd (antagelig for sjenerte, tenker han), men mannen fi½rst og kvinnen etterpi½; en liten bjelle klinger, og di½ren sl½r igjen etter dem. Kaffen er ikke si½t nok. Med en resignert hi½nd i lommen krafser han en sukkerbit fri fra papiret, og, idet servi½ren snur ryggen til, mens det hveser beskyttende av pommers frites som nedsenkes i kokende olje, slipper han den ilferdig oppi koppen og ri½rer om. Mannen med den hvite bi½tluen rydder disken etter det unge paret. Ved hjelp av teskjeen, synsevnene og erfaringen med dette fenomenet, kan han kjenne hvordan sukkerbiten, ni½ gjennomtrukket av kaffe, gradvis li½ses opp, fi½rst i mindre klumper, si½ i stimer av frittflytende krystaller, som vanlig farin,

326

sirkulerende i den halvtomte kaffekoppens kunstige, av ham selv frembragte stri½mhvirvler, til og si½ disse (krystallene) er fullstendig oppl½st i den lunkne, brunsvarte vi½sken. Det var noe han leste i en si½ndagsavis engang, om en filosof som levde for et par hundre i½r siden, og som ikke trodde pi½ sjelen, eller noen form for udi½delighet, han mente at alt besto av atomer, og ni½r han di½de, ville han selv oppl½ses i atomer, men elskerinnen hans di½de fi½r ham, og da tenkte han seg at hans (filosofens) atomer, ni½r den tid kom, ville blande seg med hennes atomer. Hvis han ni½ begynner i½ ri½re den andre veien, *mot klokken* istedenfor *med den*, slik han gi½r, si½ vil ikke sukkeret derfor begynne i½ fortette seg igjen, det vil ikke bli til skyer av krystaller, ikke klase seg sammen til klumper, klumpene vil ikke fi½ye seg sammen til en sukkerbit, som kaffen vil trekke seg tilbake fra, slik at han kan fiske den opp, like hvit og hel som da han slapp den ned i koppen. Hvesingen av oljen som koker er ni½ den eneste lyden i hele lokalet. Det er si½ stille at han ikke ti½r sl½ av skjeen mot kanten av koppen, si½ han legger spiseredskapet dryppende pi½ sk½len, hvor kaffen danner en liten lysebrun dam, som etter en kort stunds seig, dissende bevegelse liksom legger seg til rette og ikke ri½rer seg i det hele tatt.

Jeg fi½r ikke sove. Men hun sover. Lydene er fi½. Noen spyler ned i klosettet. Det duger ikke. Hvis jeg enda hadde kunnet hi½re dem snakke der nede. Skji½nt det ser ikke ut som de snakker. Eller bedre: hvis jeg kunne hi½re tankene deres. Det ville utvilsomt blitt ti½v for det meste. Bortkastet tid. (Min si½vnli½se tid er riktignok bortkastet i alle fall.) For meg er og blir de pantomimikere. Pussig nok kan ikke engang de som sitter ved siden av hverandre der nede hi½re hverandres tanker. Bare sine egne. Den evinnelige summingen av ens egne tanker. Den er verst ni½r man legger merke til den. Den forsvinner bare ni½r man sover dri½mmeli½st. Jeg skulle i½nske jeg kunne lyse en slags velsignelse over dem der nede. Hva er det jeg sier? Jeg er trett. Som om jeg hadde makt til den slags. Ikke engang utysket har det. Som om noen hadde det. Som om det var mening i slikt. Ni½ skjer det noe. Den unge mannen reiser seg og gi½r mot di½ren. Kvinnen blir sittende et i½yeblikk. Si½ reiser hun seg bri½tt og fi½lger mannen. Javel. De er ute. De skal vel hjem og sove. Jeg sover ikke. Jeg sitter si½vnli½s i et mi½rkt rom og ser ut av vinduet. Jeg avskyr det. Hvor lenge holder jeg ut dette her? Klokken er fem pi½ halv fire. Og si½ er det datoen, mi½neden, i½ret.

VENTE OG IKKE SE | 327

[Page 328]

Tausheten hans. For i½n gangs skyld, tenker hun, har hun klart i½ besvare tausheten hans med taushet. Og kvinnene som er si½ dumme at de tror pi½ tausheten deres, de tror pi½ den som pi½ et mirakuli½st egg de kan ruge ut; eller de tror hemmelig, tenker hun, at tausheten hans skal i½pne seg, litt etter litt, knirkende, som en li½nndi½r til et skattkammer, og i½penbare hans sjels dyp, det ufattelige rommet av aldri tenkte tanker, med det sonore ekko av uante fi½lelsers fremvellende styrke, hun trenger bare i½ vi½re litt ti½lmodig, og hun er ti½lmodig, og di½ren i½pner seg ikke, og hun li½rer ham aldri i½ kjenne, hun lever (i verste fall) hele livet sammenklistret med et ukjent menneske, som er plassert inni en rustning med nedfelt visir, med hodet i en hjelm hvorfra det stundom buldres noen gloser, kommandoer eller taktiske anvisninger for dagliglivets strid, aldri noe mer. Eller di½ren, tenker hun, i½pner seg, langsomt, dramatisk grinende pi½ sine mektige, rustne hengsler, og der inne skimrer ingen farveflekker pi½ gulvet fra det vakre glassmaleriet hun hadde forestilt seg, lyset der er vinterlig kaldt og skarpt, og det faller ikke pi½ lange rekker av tykke, gamle visdomsb½ker i pergamment og kalveskinn, ikke pi½ skinnende astrolabier og gi½tefulle, hi½ndkolorerte stjernekart, ikke pi½ blinkende kolber og retorter og mange farvede flasker med mystiske kjemikalier, der finnes ikke si½ mye som et ildsted med sprakende vedkubber, si½ hun kunne fi½ varmen i kroppen, tenker hun; det eneste det vinterlig kalde og skarpe lyset viser er, i en krok, en slunken haug med halvri½tne rotfrukter; nei, tenker hun, ikke di½t engang, ikke noe som fi½r har vi½rt levende, nei, i kroken sti½r, tenker hun (mens hun haler en ny sigarett opp av pakken med neglekantene, slik at filteret blir merket med en sigdformet strek), bare en gammel arbeidsbenk, og pi½ veggen henger de mest banale redskaper, de samme linjalene og vinkelhakene, hammerne og sagene, sl½ve av slitasje, brukt av utallige generasjoner fi½r ham, til de samme rutinemessige arbeidsoperasjonene. Nei, tenker hun, ikke engang det, nei, rommet er fylt av skrot, gammelt jernskrap som ikke kan brukes til noe som helst. Ingenting spennende. Ingen arve klenodier, ingen geniale oppfinnelser. Bare skrap. Eller rommet er tomt, tenker hun, ganske enkelt tomt. Foran di½ren et ansikt, bak ansiktet en di½r, bak di½ren ingenting. Man kan bli fryktelig skuffet, tenker hun, over ikke i½ fi½ en ting man har i½nasket seg lenge, men man blir enda mer skuffet over aldri i½ fi½ et menneske, det er som i½ motta en reklamebrosjyre istedenfor et brev. Hun er trett. Hun misunner, tenker hun, dem som ligger og sover ni½. Hun legger den utente

sigaretten i askebeberet mens hun leter etter lighteren i vesken. Fra i½ye-kroken registrerer hun at han plutselig reiser seg og begynner i½ g½ mot utgangen. Hun blir sittende et sekund uten i½ r½re seg, med vesken i½pen, s½ slipper hun lighteren ned i den, klapper den sammen og g½r etter ham mot d½ren. Den utente sigaretten ligger igjen i askebeberet.

Fors½vidt et klokkeslett like godt som alle andre. Eller like d½rlig. Man fi½r ta hvert sekund som det kommer. Og for all del ikke telle dem. Men vi n½r et punkt hvor vi tror vi ikke holder ut lenger, ikke en uke, ikke en dag, ikke en time, ikke et minutt, ikke et sekund lenger, men vi sier til oss selv Bare et sekund, et minutt, en time, en dag, en uke til, s½ er det slutt, s½ gir vi oss over, men det er aldri slutt, vi gir oss ikke over, vi holder ut, ikke bare i uker, men i m½neder og i½r og ti½r, vi ti½ler altfor mye, vi holder ut altfor lenge, det er ulykken. N½ forlater ogs½ den eldre, fetladne mannen kafi½en. Den er alts½ tom, bortsett fra serviti½ren, som for i½yblikket ikke synes. Og jeg begynner, merkelig nok, i½ fi½le meg en smule s½vnig. Jeg avskyr i½ sitte s½nn i m½rket og se uten i½ bli sett, n½r det ikke finnes noe i½ se p½. Jeg legger meg i sengen. Som om jeg kunne sove slik som utsyket. Jeg lukker i½ynene. Jeg er s½vnig. Det m½ vi½re et s½kalt hverdagsmirakel. Jeg h½rer et smell. Det kan ligne et pistolskudd, men liksom innpakket i skumgummi og b½l-gepapp, som en skj½r gave. Det kan like godt vi½re en d½rlig eksospotte. Jeg lar meg ikke forstyrre n½. Jeg sover.

VENTE OG IKKE SE | 329

HYSTERIKER

(P½ liksom). Lysbryteren, nesten den som fi½rst tiltrekker seg oppmerksomheten, ettersom det er tatt i diagonal vinkel, og denne tingesten har havnet n½yaktig i i½verste venstre hj½rne, og er dessuten ikke hvit, i samsvar med standarden, men r½d, trolig malt, eller lakkert; antagelig har hun gjort det selv. Bildet er i det minste skarpt (man kan s½gar se en antydning til fregner i ansiktet hennes, n½rmere bestemt omkring neseroten), og alts½ tatt med kameraet i en slik vinkel at det blir en rombe n½r man holder motivet korrekt (dvs. vannrett), og hvis jeg setter det fra meg (st½ttet mot et eller annet), fi½ler jeg, selvsagt, hele tiden en trang til i½ li½fte det opp og plassere kvinnen riktig if½lge tyngdeloven. Men i s½ fall m½tte bildet st½ p½ ett av hj½rnene, lik en danserinne p½ ti½spissen, hvilket er umulig. B½de irriterende og fengslende. Bakgrunnen for ansiktet er ellers temmelig n½ytral: hvite vegger, skimten av et bilde i glass og ramme (eller et speil?) i h½yre hj½rne, noe som kan vi½re et kosteskaft (?) et sted bak kvinnens hode, samt en d½ri½pning, hvorigjennom betrakteren fi½r et gli½tt inn i et annet rom, tilsynelatende m½rkt, men delvis opplyst av blitzglimtet, som avsl½rer en vegg med et maleri eller en plakat, foruten tre gr½nnlige, runde flekker som kan vi½re kontrolllysene i et stereoanlegg, eller kanskje bare reflekser i metall, for eksempel knottene p½ en kommodeskuff. Men selvf½lgelig, og sagt uten skinnhellighet, er det ikke disse marginale tingene som fi½rst fanger min interesse; det er

kvinnen i sentrum av fotografiet (et n½rbilde), portrettert p½ en litt ukurant m½te, nemlig med begge hender lagt flatt opp langs hvert kinn, i en gestus som fi½r en til i½ tenke p½ forferdelse, eller fortvilelse, eller skam, eller sorg, men en slik tydning motsies totalt og ugjenkallelig av ansiktsuttrykket, som er i½pent, vennlig og im½tekkende: kvinnen smiler, og jeg skj½nner fort at den litt uvanlige h½ndstillingen m½ skyldes at hun ganske enkelt st½tter albuene mot en bordplate (nedenfor bildekanten) og hviler hodet avslappet i hendene, mens hun ser mot fotografen (dvs. inn i s½ke-

ren), fori½vrig med en fortrolig mine som sannsynliggj½r at den som trykket

330

[Page 331]

p½ utli½seren, m½ v½re en meget n½r venn eller venninne. Kanskje en mann

hun er betatt av. Lillefingrene trekker i½yenkrokene oppover i en slags asiatisk mandelform som de trolig ikke, eller bare i liten grad, har til vanlig, og jeg legger spesielt merke til disse hendene, med lange, slanke, elegante fingre, som kanskje kan tilh½re en musiker eller danserinne, hvis man fi½lger konvensjonene. P½ venstre h½nds ringfinger en smal gullring med r½dstein. Den uvanen jeg har, n½r jeg fremkaller slike ting, i½ tenke at jeg aldri skal li½re den fotograferte i½ kjenne, ikke

m½te henne i det hele tatt (som om det var mulig, eller bare i½nskkelig, i½ treffe alle kvinner man ser bilder av; men nei, ikke alle, bare noen), og at hvis det aldri skjer (hvilket er mer enn sannsynlig), kommer hun si½ledes til i½ eksistere i min bevissthet, ikke engang som minnet om et ansikt, men som minnet om bildet av et ansikt, og det er d½t bildet av d½t ansiktet som tilfeldigvis ligger foran meg, glinsende av v½ske, og hun, den fremmede kvinnen, er mitt eneste selskap. Selv de meterh½ye trykkverkene st½r stille, og hallen er tom. Utenfor er solen i ferd med i½ g½ ned. Dette er ting jeg regner med, men strengt tatt ikke kan vite, siden m½rkeromsd½ren av st½l er stengt bak meg. Jeg slukker det vanlige lyset. Bare den gule lampen henger igjen midt i m½rket. Et lite, n½rmest nyreformet h½ndtak, som vris til h½yre for i½ lukke, til venstre

for i½ i½pne, kan ikke bli enklere, men det er tilstrekkelig med tanken, tanken p½ at d½ren ikke lar seg i½pne allikevel, for at m½rket og trangheten skal legge seg p½ i½ndrettet lik en svart, flossete damp, som i½ puste inne i skyer av skitten bomull, og h½nden som snart skal legge en ny negativ i forst½rrelsesapparatet er plutselig svett, en merkelig mikrosvette som spretter direkte ut av fingerputene og h½ndflaten, ulik den transpirasjonen som skyldes sommervarme eller fysiske anstrengelser. Muligheten til i½ i½pne d½ren og komme meg ut

i det store rommet, bare negativen jeg har tatt frem vil bli i½delagt, to-tre skritt bort til d½ren, et distinkt klikk vil garantere at den er i½pen, at reprorommet foran meg ligger i½pent, trykkerihallen bak der igjen, og videre,

VENTE OG IKKE SE | 331

[Page 332]

korridoren mot utgangsd½ren, videre, lasterampen, hovedporten, alle de vidstrakte, ubebygde jordene og lagertomtene og veiene i hele industriomr½det, overalt, fri ferdsel overalt, fritt til i½ g½, eller li½pe, li½pe, beinfly under det veldige luftrommet, langt vekk, hvorsomhelst, i½penheten i det uendelige. Men hva med en plutselig

lammelse i armene, si½ de ble umulige i½ li½fte? Hele kroppen paralysert, forsteinet av et nervelyn, st½ der ur½rlig, innestengt, ikke savnet, ikke savnet i det hele tatt? Og jeg kan faktisk ikke r½re meg, vrideren usynlig i det svake r½de lyset, jeg stirrer inn i m½rket, den er der et sted, jeg er ute av stand til i½ r½re en finger, en fot, en muskel, og kjenner hvordan panikken, ja, panikken, fosser opp som fra en knust vannledning, nei, en stri b½rste av vann som er iskald innerst men brennende ytterst, den b½rster meg, krafser mot tinningene, sprenger i hodet som n½r man holder pusten for lenge, lungene flatklemt plastposer, nese og munn igjenklistret, nei, alt

İ½pner seg, siden, for fritt

fall, tvungent fall, vannrett fall (lik en menneskelig kanonkule p½ vei ut gjennom et l½p uten ende, eller nei, omvendt, p½ vei fra munningen og innover) stadig dypere inn i det strupende m½rket; ikke mulig İ½ holde seg oppreist lenger, n½ velte omkull p½ gulvet, rive ned en knitrende stabel filmposer i fallet, kjemikalieflasker, dunk av bakhode mot gulv, ikke miste bevissthet, tross alt, men den fysiske smerten overstr½ler den mentale (noen sekunder; fysisk smerte overtrumfer mental smerte, og mental smerte fysisk, etter behov, viselig innrettet, den sterkt deprimerte som faller og skrubber opp kn½rne, s½rene fulle av grus, merker ingenting), en kortlivet komet av fysisk smerte i det garotterende, stadig trangere m½rket. Aldri funnet, fins ikke noe annet menneske, alle d½de, skriket et flatklemt hvin gnissende gjennom halsen (lik skrattet som oppst½r n½r man strammer et gresstr½ i hendene og bl½ser hardt p½ det), tanken p½ mennesker murt inne levende, lenket til veggen, til slutt bare knoklene igjen i de rustne jernringene, opplevelsen, derimot, ikke bevart, ikke

minuttene, den tikkende klokken av n½ler, den ekstreme skrekken n½r den siste mursteinen definitivt stenger lysinnslippet, fra n½ av bare mur og m½rke, motsatt mor og m½rke f½r f½dselen; f½rst m½rket inne i veggkisten,

332

[Page 333]

siden d½dens m½rke inne i det f½rste, og p½ det tidspunktet dette andre m½rket frigjørende, et enormt pusterom, st½rre enn noen isklar h½sthimmel med stjerner, torturens levende m½rke drepes i det d½de m½rket, for alltid, det er de p½ den andre siden av muren som m½ b½re skylden og smerten videre (hvis de f½ler noen skyld og kjenner noen smerte, men de gir antagelig blaffen, de er bare İ½lig interessert i makt og penger). M½rkerommet. Ligge der, under alle andre. Selv v½re en beholder for m½rke. En hul statue med en bisverm av angst. Til slutt utmattelsen, nesten t½mt for skrekk, p½ vei mot en gold ro, tenke seg lyden av en finger, i stillheten, som banker p½ bronseskallet. Hvilken finger? Ingenting inni. V½re bevisstl½s. M½rket inne i hodet allikevel ikke tomt, det fremkaller dimt lysende

ansikter. Alle vinduene st½r İ½pne. Sommervarme. Gresshoppegniss og duren fra en gravemaskin langt borte. Mange ansikter der, for eksempel ansiktet til hun som alltid kaster h½ret tilbake mens hun himler med İ½ynene, de daler langsomt, som i usynlige fallskjerm, ned igjen til utgangsposisjonen, ogs½ n½r hun ler; men hun ler ikke. Ingen har husket İ½ sette p½ en ny plate etter den forrige. Stillheten henger i v½relset som om pausene var befriidd, musikken sk½ret vekk. Skumringsskygger i krokene. Noen river av en fyrstikk og tenner et lys, det blafirer, siden, n½r vi snakker eller ler; over flaskene forteller vi hverandre historier, legger h½nden, et İ½yeblikk, p½ den andres underarm n½r vi begynner İ½ snakke, en slags elektrisitet p½sl½tt, lik-som vi slutter en str½mkrets, eller vann, vi er rennende vann, bekker som munner ut i det samme tjernet. Gruggget fra vitsene og de komiske historiene har sunket til bunns og etterlatt en blank overflate: n½ vaker fortellingene om ydmykelse, skuffelse, mislykkethet, tapet av noen vi elsket; og i denne litt fomlete s½rbarheten n½rmer vi oss hverandre, viser hverandre s½ İ½ si huden p½ innsiden av armene, ved den umerkelige grensen

der rusen ikke lenger skratter og spreller og kakler og vil ut og opp, lik et rasende f½rke, men synker, lyrisk, forflyttet fra zoologiens virvar til den mer tenksomme meteorologien, som regn i en felles natt hvor datoene likevel er forskjellige. Og i pausene (som m½ v½re der, men ikke bli for lange), gravemaskinen som graver videre der ute et sted, langt borte, og noen som velter et glass. Glasset blir knust. Stemningen blir brutt. Skim-

meret fra ansiktene foritar seg gradvis, stolene st̃̃½r plutselig tomme, vridd

VENTE OG IKKE SE 333

[Page 334]

i alle retninger, lik parodiske utskytningsramper, flammen sṽ̃½mmer fre-sende i bunnen av staken, utenfor vinduene m̃̃̃½rkt som i en senh̃̃̃½stnatt, nei, som om det sto murer utenfor dem, en fengselsmur rundt hele huset, og jeg ṽ̃̃½kner, liggende p̃̃̃½ ryggen

i m̃̃̃½rkerommet, ute av stand til ĩ̃̃½ r̃̃̃½re meg, i denne skrekkens t̃̃̃½rre br̃̃̃½nn, med den kvalmende tunge og raske pulsen, hamringen i bakhodet, de verkende musklene, kl̃̃̃½rne gjennomklisset av svette, stirrende, i skj̃̃̃½ret fra den gule lampen, mot d̃̃̃½ren, ikke l̃̃̃½st, kan ĩ̃̃½pnes, en simpel stramming av peke- og tommelfinger. Jeg sitter bare her og ser p̃̃̃½ fjernsynet uten ĩ̃̃½ se noenting, men det virker som leiemorderen som nektet ĩ̃̃½ ta oppdraget selv er blitt drept i den hvite bilen p̃̃̃½ parkeringsplassen bak kunstmuseet, og den nerṽ̃̃½se mannen som ñ̃̃½ g̃̃̃½r mot telefonkiosken skal til ĩ̃̃½ varsle politi-et. Det st̃̃̃½r palmer langs gaten. Din j̃̃̃½vla

hysteriker, sier hun til meg, Din j̃̃̃½vla hysteriker, simulant, simulator, similimartyr, men ĩ̃̃½ tenke p̃̃̃½ det samme omigjen og omigjen, g̃̃̃½ igjennom det gang p̃̃̃½ gang, den ekle nytelsen ved ĩ̃̃½ d̃̃̃½ p̃̃̃½ liksom, ikke p̃̃̃½ ordentlig, p̃̃̃½ liksom, omigjen og omigjen, aldri komme ut av det lukkede rommet igjen, bli helt borte, for alltid, p̃̃̃½ liksom. Ikke p̃̃̃½ ordentlig, lik de menneskene som vakler gjennom gj̃̃̃½rmen med filler rundt fĩ̃̃½ttene, eller barbente, mil etter mil gjennom gj̃̃̃½rmen, slik fjernsynet ñ̃̃½ viser. Om natten synker temperaturen til under null. De fryser ihjel. De som har krefter til det sl̃̃̃½ss likevel om maten, p̃̃̃½ ordentlig. De gamle og syke d̃̃̃½r fĩ̃̃½rst, og barna, og kvinnene som fĩ̃̃½der i gj̃̃̃½rmen d̃̃̃½r av barselfeber, og de d̃̃̃½de blir lagt i grunne graver i den gj̃̃̃½rmete jorden, inntullet i filler og med en stein under hodet.

334

[Page 335]

KNOKKELKLANG

De spiller cello, fl̃̃̃½yte, milit̃̃̃½rtromme; en av dem hever et spolebein for ĩ̃̃½ sl̃̃̃½ p̃̃̃½ en klokke, en annen bl̃̃̃½ser waldhorn mens han l̃̃̃½fter et timeglass. Tresnitt, eller rettere sagt reproduksjon av et tresnitt, stivt og kluntete utf̃̃̃½rt, men tross alt d̃̃̃½dningemusikk, antatt redselfull, maksimalt disharmonisk, ikke engang musikk, en larm lik skrik fra syke som opereres uten bed̃̃̃½velse (naturforskeren som visstnok ga opp den medisinske utdannelsen fordi han ikke holdt ut ĩ̃̃½ se hvordan kirurgi-ens ofre led: fossiler lider ikke). Men beinranglene, beinraringene, fremstilt lystige, oppr̃̃̃½mte, de fĩ̃̃½dte (javisst) ironikere, liksom de egentlig var sjeleglade, eller snarere kisteglade fordi de var kvitt smerten- es kj̃̃̃½tt, i feststemning fordi de endelig var d̃̃̃½de, befridd for de levendes stupide naivit- et; og det var som om (den d̃̃̃½rlige) kunst- neren, uten ĩ̃̃½ ville det, hadde lansert slagordet Musiserende beinrangler er moro! eller noe lignende, ihvertfall bedre enn morkne knokkelrester som bare ligger der stumme uten ĩ̃̃½ gi lyd fra seg, bedre med gjenferd enn ingen ferd, og d̃̃̃½de som bare er d̃̃̃½de, uten den minste vivasitet, uten kraft til ĩ̃̃½ flytte selv et tomt glass bortover et papir med bokstaver. Et tegnestift- hull ĩ̃̃½verst p̃̃̃½ reproduksjonen, et tilsvarende hull i tapetet over pianoet (i erindringen, plutselig, mulig ĩ̃̃½ rekonstruere det visuelle signalet fra bildet ñ̃̃½r det utp̃̃̃½ ettermiddagen ble truffet av det langsomtvandrende solfeltet fra vinduet), og arket tydelig gulnet, liksom alle soltimene det var blitt eks- ponert for hadde satt seg fast i det, sunket inn i papiret som tynne, gule, molekyl̃̃̃½re hinner, eller bare lik gammelt glanset papir p̃̃̃½ visse billigb̃̃̃½-

ker, og det var mulig i ½ trekke det sedimenterte lyset ut igjen, si ½ en gitt hinnes tid, dens time, kunne ekstraheres av papiret, med lukten i rommet akkurat da (av middagsmat, tobakk, parfyme, medisiner, harpiks, svette, eksos?), med alle lydene (buen mot strengene, vi ½rmelding pi ½ radio, samtale, monolog, rennende vannkran, gatesti ½y: ambulanse f.eks.?). Musikkbussen. Alltid et stykke fortid i ½ finne igjen i den andre kommodeskuffen nedenfra, en langsomt foranderlig konstellasjon av ting, et slags bunnfall i treg bevegelse. Og hvordan var denne konstellasjonen i en gitt soltime over beinrangelmusikken? To urverk med ulik hastighet: trafikken i gatekrysset utenfor, aleatorisk forvandlet fra sekund til sekund, og assemblaget av gjen-

VENTE OG IKKE SE | 335

[Page 336]

stander i skuffen (silkepapir, skruer, ubrukelige blitzpi ½rer, limtuber, hysing, notepapir, malerpensler, lappesaker for sykkel, harpiksbiter, strenger, obsolete kondomer ...), ur ½rt, ubevegelig i dager, kanskje uker, inntil han tok ut eller la ned noe, eller bare rotet rundt etter noe han ikke fant og fant noe annet i stedet (slik han hadde funnet igjen de musiserende skjelettene); men begge urverk mi ½lende den samme tiden, vi ½rende i den samme tiden, som en bil pi ½ en autostrada i full fart mot en bygrense, og gloen pi ½ passasjerens sigarett sneglende seg inn mot filteret. Musikkbussen. Egentlig de nye, store legeambulansene med sine gjennomtrengende og syntetiske hyl, di ½pt slik den gangen de kom. Men det var en vanlig ambulanse. Tri ½rne. Best husket han tri ½rne som spilte seg i de buede vinduene i ½verst, en tilsynelatende endeli ½s rekke av tri ½r, en labyrintisk alli ½, endeli ½st greinverk, li ½vhang som forvridt gled over de blanke, speilende flatene med ulik hastighet, og noen ganger ble sti ½ende helt stille, som om han li ½ pi ½ magen og si ½ skyggen av et kjerr reflektert i en bekkekulp (fiskestengene teljet til av hassel eller or, og de smi ½ i ½rretene, strittende innvendig av hi ½rtynne bein, i ½rretene som smakte si ½ vondt da de ble stekt i margarin om kvelden: lukten av stekt fisk blandet med lukten av det ri ½skne sengeti ½yet og muselorten, pi ½ hytta). De di ½des i ½y. De uhyggelig vakre taktene etter innledningen, nesten en slags vals, men i fem fjerdedelstakt, i strykerne, som markerer rytmen av Karons i ½retak, den mest hypnotiske av all komponistens manisk-depressive musikk. De hadde plutselig sti ½tt rundt sengen hans (hvordan?), hvite bukser og jakker, kelneraktige pi ½ en mi ½te (som om han hadde bestilt noe), virket som det var minst ti stykker av dem (men siden hadde han skj ½nt at det bare var to: sji ½fi ½ren og en hjelpemann, som pi ½ en vanlig varebil som leverer mi ½bler eller kj ½leskap), og han pri ½vde i ½ snakke, ordene kom bare halvveis igjennom, som om munnen var stoppet til med kakeddeig og han hadde en syltestrikk rundt kjeven, pri ½vde i ½ protestere, han li ½ godt, trengte bare i ½ sove litt til, hadde pri ½vd i ½ betyde dem at hodet var klart (som han hadde en merkelig fi ½lse av), men at han bare ikke maktet i ½ snakke; og den ene av dem sa: Han er full (kanskje fordi, hadde han skj ½nt siden, ikke noe pilleglass var synlig, han hadde rukket i ½ droppe det i avfallsbi ½tten fi ½r han begynte i ½ krabbe mot sengen, mens han, si ½ i ½ si, var i ferd med i ½ kaste ogsi ½ seg selv, sin kropp, sitt jeg, i avfallsbi ½tten. Si ½ppelgropen pi ½ hytta, et stykke bak utedoen, stanken av avfallet under julisoli ½n, den fullkomment rene og upi ½virkelige solen, fi ½r det ble kastet jord pi ½ og lukten forsvant, en

336

[Page 337]

liten si ½ppelbegravelse; av og til et slep av blikkbokser etter de nygiftes biler, et slags varsel om di ½rligere dager? som om de dro med seg en pri ½ve pi ½ det kommende husholdningsavfallet?). Og den andre sa: Nei han sier han kanke snakke, fi ½r han begynte i ½ rote rundt i rommet som om han bodde der selv, som om han kunne finne i ½rsaken til pasientens (eller skulle man si klientens? eller kundens? gjestens?) tilstand i en skuff, hele forklarings-

gen, kausalrekken som fi̇½rte frem til klientens (eller kundens) ni̇½vi̇½rende patologiske tilstand, fi̇½r han sa: Var det et uhell? (Et fullkomment absurd spi̇½rsmi̇½l, liksom man gumlet i seg snesevis med piller i ren distraksjon, slik man kunne knaske peani̇½tter eller pastiller av pur i̇½rkesli̇½shet; men han hadde (i den grad det var fonetisk mulig) selvḟ½lgelig forsikret at det var det, uten videre bekymringer om pi̇½standens sannsynlighet). Da den hvitkledd ingenting fant, hadde de bare lempet ham rutinemessig opp pi̇½ bi̇½ren, uten hensyn til (de riktignok nesten uhi̇½rlige) protestene, som om han var et barn eller en senil eller en utilregnelig av et eller annet slag, eller rett og slett et dyr, som kunne raute, bri̇½le, pipe, skvatte eller kakle, eller bare kvinke matt, uten at det var noe annet enn fullstendig irrelevant for situasjonen. I musikkbussen ingen musikk, ingen sirener. Bare en svak, polstret dur fra motoren, girskift, akselerasjon, tomgang, og de lydl̇½se bildene, fiksi̇½rbilder som hele tiden li̇½snet, av tri̇½r, kvister med blomster, gjenspeilt i de buede vinduene. Disse bildene som gled gjennom rutene, i si̇½ndagsstillheten som bilen i sin tur gled gjennom, de forsommerbelyste og (antagelig) nesten i̇½de gatene den morgenen. Trafikklysene som (antagelig) ble halvt visket ut av solen, hvordan de sto og skiftet uten at noen ki̇½ dannet seg ved kryssene. Eller hvordan de bare sto og blinket pi̇½ gult, mens den enni̇½ lange skyggen av stolpene umerkelig flyttet seg og ble kortere. Det syntes som om kj̇½re- turen varte uendelig lenge, liksom mi̇½let (sykehuset) hele tiden ble paral- lellforskj̇½vet i forhold til bilen, eller som om det slappe forsi̇½ket hadde vi̇½rt kronet med hell, at han virkelig var di̇½d, at de di̇½de hverken forble i denne verden for i̇½ ri̇½tne, eller at de holdt til huse i et eller annet di̇½dsrike, helvete eller himmel eller nirvana eller andre sheol (opprinnelig var dette di̇½dsriket felles for alle mennesker, gode og onde, rike og fattige), men at de bare ble transportert gjennom en stor stillhet og tomhet i det uendelige, alltid pi̇½ vei fra ingenting til ingenting, de di̇½des reise gjennom selve tiden, i sykebilens, gravens, urnens lukkede kupeer, som ved disse filmeffektene hvor tyngdekraften er opphevet, og et mer eller mindre tilfeldig repertoar

VENTE OG IKKE SE | 337

[Page 338]

av gjenstander svever fritt, dreierende om sin egen akse, bare mye langsommere og med lyden skrudd helt ned (omsider!). Eller tilogmed ingen avgj̇½rende forskjell pi̇½ de di̇½de og de levende, de som blir transportert gjennom tiden i sine biler, sine bi̇½ter, sine fly, sine romskip, sine sovevogner, sine senger om natten, eller bare lukket inne i sine iḋ½er, sine ideologier, sine gjennomsiktede verdensbilder, sine glasskister, en stund fi̇½r jorden lukker seg over dem, og reisen fortsetter inn i uendeligheten, Karons bi̇½t som aldri kommer frem, det bare ror og ror. Ikke den depressive komponisten da, den kvelden, men en eller annen (avskyelig) rockeli̇½t (denne musikkformen som mangler det viktigste, senteret i all musikk: stillheten), i seige, liksom oljeforurensede di̇½nninger gjennom rommet (uklart hvor i byen, adressen forlengst glemt, vertens navn glemt, de andre gjestenes ansikter glemt). Hun hadde sti̇½tt, tvers overfor ham, lent mot veggen, under et enormt elg- hode, tydelig beruset, hodet litt foroverbi̇½yd si̇½ det rygglange hi̇½ret nesten skjulte ansiktet, en halvti̇½mt i̇½lflaske i hi̇½nden, en flaske hun plutselig satte fra seg pi̇½ et bord (med et lite smell som ellers ville fi̇½tt henne, den blyge piken, til i̇½ kveppe over seg selv) fi̇½r hun krysset gulvet, rett mot ham (uten tid til i̇½ bli forbli̇½ffet en gang) og strammet begge armene rundt ham som en lasso, presset seg inntil ham (ogṡ½ med underkroppen, som en stem- pelpute eller en kompress), kysset ham pi̇½ munnen og sa Den musikken banker i skrittet pi̇½ meg, og han hadde tenkt Den motbydelige musikken; nei, det var noe han tenkte etterpi̇½, lenge etterpi̇½, da hadde han ikke tenkt i det hele tatt, bare knuget henne, hardt, uforsti̇½ende, som om hun var en besynderlig formet gassballong han plutselig var blitt bedt om i̇½ holde, pi̇½ et sirkus eller lignende, mi̇½tte for all del ikke lette og bli borte. Det som ble borte var selvḟ½lgelig hele resten av festen, hele ri̇½ren av musikk, latter,

stemmer, klesdrakter, glass, flasker, sigarett $\frac{1}{2}$ yk, skjeve lampeskjermer; alt sammen annullert, utestengt, bare til stede som et togs jernlyder n $\frac{1}{2}$ r man sover av utmattelse i setet, glemt, liksom alt det i $\frac{1}{2}$ vrige (simultant: en full fyr som fors $\frac{1}{2}$ kte i $\frac{1}{2}$ klunke i takt p $\frac{1}{2}$ pianoet, noen som skrattet over en vits, sittende p $\frac{1}{2}$ gulvet i et hj $\frac{1}{2}$ rne, to venninner hviskende i i $\frac{1}{2}$ ret p $\frac{1}{2}$ hverandre, en kar i t-tr $\frac{1}{2}$ ye og smokingjakke og en halvt opptrukket vinflaske mellom kn $\frac{1}{2}$ rne, ansiktet komisk forvridt av anstrengelsen, en annen dvaskt sunket ned i en lenestol og sin egen totale sli $\frac{1}{2}$ vhet, en kvinne som rapte og kniste mens hun helte appelsinsaft over vodkaen, en mann som str $\frac{1}{2}$ k en kvinne fylleblidt flirende over baken idet hun passerte, etc. etc.), alt gikk

338

[Page 339]

for seg i et slags terrarium, fullt av eksotiske krypdyr, noen pilende raske, andre dorske, og den kunstige naturen opplyst innenfra, og fori $\frac{1}{2}$ vrig lydli $\frac{1}{2}$ st, som alle terrarier. Kort sagt noe de bare hadde snudd ryggen til. Eller alt omkring dem var p $\frac{1}{2}$ mysteri $\frac{1}{2}$ st vis blitt til fortid, hele festen forlengst slutt, et ikke mer oppf $\frac{1}{2}$ rt skuespill, mens de selv, de to, stadig var i n $\frac{1}{2}$ tiden, representerte hele n $\frac{1}{2}$ et. Men denne vidtforgrene de fi $\frac{1}{2}$ lelsen sugd inn p $\frac{1}{2}$ et par sekunder. Lukten. Det er egentlig alltid lukten som markerer at man er kommet helt n $\frac{1}{2}$ r et menneske (dvs. en kvinne), lukten av parfyme, h $\frac{1}{2}$ rsjampo, deodorant, eller rett og slett svette (hun med den bli $\frac{1}{2}$ tannen i avgangsklassen, tvetydig tiltrekkende fordi hun bestandig luktet svakt av svette, i motsetning til de andre, som hadde kropp uten kroppslig lukt), svette, alts $\frac{1}{2}$, eller ri $\frac{1}{2}$ yklukt, eller mati $\frac{1}{2}$ s, men denslags spesifikke dufter alltid i blanding med noe annet, noe helt ubestemmelig, som er den egentlige lukten, signaturlukten, den han hadde snust seg dypt inn i, da, mens han str $\frac{1}{2}$ k henne med begge hender ned fra skulderbladene, langs korsryggen, over baken (innkapslet i en trang dongeribukse), omigjen og omigjen, og kysset henne (eller hun ham?) omigjen og omigjen, uvisst hvor lenge, antagelig inntil det p $\frac{1}{2}$ en m $\frac{1}{2}$ te ble meningsli $\frac{1}{2}$ st i $\frac{1}{2}$ fortsette, ettersom man ikke kan fortsette i $\frac{1}{2}$ kj $\frac{1}{2}$ regne hverandre (eller *kline*, som det s $\frac{1}{2}$ treffende heter: noe sumpete, klissent, deigaktig, to deiger som knadde og smakte p $\frac{1}{2}$ hverandre) i det uendelige; det kreves en slags opptrapping, en erotisk krisemaksimering som skal ende i kj $\frac{1}{2}$ nnsaktens sammenbrudd, hvilket var sosialt umulig der de befant seg. Siden, stakkato erindringer om stadige forflytninger, nye situasjoner uten noe imellom, som disse fotofi $\frac{1}{2}$ jetongene i gamle ukeblader, hvor en tenkt bevegelse, en tenkt (eller snarere fortalt) handling ligger mellom hvert bilde: de to sittende p $\frac{1}{2}$ gulvet med glass foran seg, de to st $\frac{1}{2}$ ende lent mot en bokhylle, de to travende frem og tilbake p $\frac{1}{2}$ den store terrassen i det bli $\frac{1}{2}$ fiolette sommernattslýset (med husets gule lamper bak seg og musikken blafrende ut av den i $\frac{1}{2}$ pne d $\frac{1}{2}$ ren), de to (til slutt) innelukket p $\frac{1}{2}$ et eller annet lite rom, en slags hybel, i annen etasje, med en sovesofa eller noe s $\frac{1}{2}$ nt (men uten askebeger, hvorfor de begge, som notoriske kjeder $\frac{1}{2}$ ykere, m $\frac{1}{2}$ tte bruke en tomflaske, og stadig bommet n $\frac{1}{2}$ r de slo av asken), og dessuten en kasse villmannstr $\frac{1}{2}$ mmer p $\frac{1}{2}$ veggen (den slags eksotiske paraferalia som gir n $\frac{1}{2}$ ring til tungt siviliserte akademikerer dr $\frac{1}{2}$ mmer om et sunt og naturlig liv, i en befriende progressiv analfabetisme uten mentale sykdommer og viskosekli $\frac{1}{2}$ r). Og hele tiden pratende, disku-

VENTE OG IKKE SE 339

[Page 340]

terende, sm $\frac{1}{2}$ kranglende og kretsende omkring hennes mer og mer tydelige forhold (som ikke var den tradisjonsrike prippenhet man kan lese om i fi $\frac{1}{2}$ rti i $\frac{1}{2}$ r gamle romaner, men noe annet, mer uforklarlig, unnvikende): at hun hadde latt seg rive med av et i $\frac{1}{2}$ yeblikks innskytelse, at hun hadde v $\frac{1}{2}$ rt full (noe hun utvilsomt var), at hun ikke ville vikles inn i intrigene omkring ham og en viss annen kvinne, som var kjent for i $\frac{1}{2}$ lage et helvete av

sjalusiterror enda hun ikke lenger hadde noe rimelig krav på ham (hvilket illustrerte, fant han ut siden, hvor lite festkvinnen egentlig var interessert i ham; for har ikke virkelig begjær, eller virkelig kjærlighet, en slags innebygd hensynsløshet overfor en selv og andre? eller er det en romantisk klisjé?). Etter noen tafatte forsøk (stadig akkompagnert av sigarettaske som falt ned ved siden av flasketuten) delvis å stryke henne over håret (det gikk det visst, delvis å befiende henne på liene (stadig utenpå de stive, letrange dongeribuksene, som hun kunne kjenne på en snegle gjennom sneglehuset), hadde han gitt opp, hadde bare sittet og sett på de smale, benete fingrene hennes, med fregner, hvordan de tuklet rastløst med sigaretten, med et tinnsmykke hun hadde rundt halsen, hvordan hun bet av neglene og spyttet ut, fattet om glasset og drakk (antagelig hvitvin) inntil han selv, etter å ha tatt noen bitre slurker av bitterflasken han alltid slepte med seg på fester på den tiden, heftet de folkloristiske perkusjonsinstrumentene ned av veggen og dundret på dem, enda hardere da hun påvde si noe, og hun ga opp, han dempet spillet, hun åpnet munnen, crescendo igjen, hun ga opp, og så videre, noen ganger, før han ble lei det og sluttet, eller hun ble lei det, og tidde helt. Hun satt ihvertfall og så på ham, ventet, om han virkelig hadde gitt opp jungeltrommene. Plutselig hadde han strukket frem den ene enden og strøket henne lett, nesten uten å røre, over det ene kinnet. Et kort øyeblikk hadde hun sittet ubevegelig, uten ansiktsuttrykk, før hun sa Jeg har ingen varme gi deg. Den replikken var uforglemmelig. Den var vakker som alt nakent og røtt og rørlig, som kjønnslepper brettet til side (hennes fikk han aldri se, liksom ordenes nakenhet vikarierte for kroppens), vakker som en stein (den klakkende lyden av steiner slått mot hverandre i den vansirede grekerens steinmusikk (For mannskor, rullesteiner og orkester), rytmen av nødvendighet, av tvang, og lyden av steinene like enkel som steinene selv, lyden av basal patos: ... det man 'lider', gjennomgår, utholder, i motsetning til det man gjør i frihet, av egen tilskyndelse, og samtidig ingenting mindre patetisk enn en stein, ingenting mindre fritt

340

[Page 341]

heller; men snart en menneskehand griper om en stein og slår den rytmisk mot en annen: patos; men hvem slår mennesker mot hverandre i takt, knoklene deres, viljene deres, og lytter til det? Ingen. Samme ingen som bor i steinen, steinens manglende opplevelse av verden. Han hadde ikke svart noe, kunne umulig ha svart på noe sånt. Han husket ihvertfall ikke. Men hvis noe, så helt sikkert noe komplett banalt og malapropos og overflødig, slikt man alltid klarer å dele en annens vakre replikk med. Eller avbrutt. Kanskje rett og slett avbrutt. Rommet var grømt. Helt og holdent grømt, bortsett fra vinduskarmene, som var hvite. Ugjennomsiktig glass nederst i vinduene. En vaskeservant i hjørnet ved siden av døren, som hadde slitasjesparende stålbeslag. Under vinduet en ruvende ribberadiator av den gamle typen, avsløtt, ettersom det var i juni. Ingen bilder på veggene. Ingen pasient i sengen ved siden av. Det han husket best var lydene. Men først fra den fjerde eller femte dagen, eller rettere sagt natten, da sløvheten begynte å vike for søvnløsheten. Det grønne rommet nesten ikke mørkt, bare tussmørkt, og langsomt forstørret av sollyset, inntil alt var helt lyst og helt stille; det vil si, var lyst, kunne vært stille. Men over døren dette elektriske uret, et slikt som av en eller annen grunn alltid finnes i offentlige bygninger, den maksimale nøkternhet av en klokke, fullstendig rensket for estetiske elementer, beregnet for et sted hvor tid = effektivitet. Ingen fornyelser, intet konsum, bare arbeid; klokken antagelig ikke satt opp for å signalisere til pasientene om den til enhver tid korrekte tid (i så fall: for at de skulle telle timene til lidelsene var formodet å ta en ende, ved utskrivningen, eller ved dødens inntreden?), men etter alt å sies for at personalet uavlatelig skulle være informert om nøyaktig klokkeslett, hele horden av sykepleiere, leger, medisinstudenter, hjelpepleiere, portører, fysioterapeuter, biokjemikere, kokker,

rengjẽ½ringshjelpen osv. osv., for at denne staben skulle kunne skjẽ½tte sine gjẽ½remẽ½l mest mulig effektivt og rasjonelt, alle disse legevisittene, medikamenteringene, blodprẽ½vene, sengeskiiftene, temperaturmẽ½lingene, tẽ½m-mingene av bekken og urinflasker, skiiftene av bandasjer, tagningene av puls, fjerningene av suturer, flyttingene av pasienter osv.; dette uret bestẽ½ende av en flat, rund stẽ½lskasse med plastlokk (liksom tiden var en ost eller kake som spiste seg selv), hvit urskive med svarte tall og svarte visere (kortviser, langviser, sekundviser), et slikt ur var det som tikket natten igjennom, en kakkelyd ikke ulik den som frembringes av en taktstokk mot notepulten, nẽ½r dirigenten vil ha stillhet, denne tikkingen som gjorde det vanskelig (for

VENTE OG IKKE SE | 341

[Page 342]

ham, i det minste) iẽ½ sove, eller rettere sagt iẽ½ sovne, ved siden av lyden fra ventilasjonsanlegget. I taket, rett over sengen, en slags tuter eller trakter inni hverandre, som om klokkestykkene (som bliẽ½serne kaller det) fra en tuba, en trombone og en klarinett var teleskopert sammen til et nytt instrument, grẽ½tt som veggene. Men ingen himmelsk musikk fra oven, ingen klang av dommedagsbasuner heller, bare en uforanderlig (sempre pp) summing eller et sus med fjerne klapreryder (fra liẽ½se deler eller ventiler et sted?), ikke havet eller vinden eller en folkemasse, bare et teknisk sus av metall og elektrisitet. Disse to lydkildene i den blasse natten: klokken og ventilasjonen. Stiẽ½yen som (etter at den medikamentelle sliẽ½vheten var tilstrekkelig drenert ut av kroppen) holdt ham viẽ½ken en hel natt. Sollyset som piẽ½ et visst tidspunkt hadde fiẽ½tt den skrukketẽ½ plastposen med blank intravenẽ½s nẽ½ring til iẽ½ tindre, da han en gang i liẽ½pet av natten dreide hodet og fulgte ledningen som var stukket inn i hiẽ½ndbaken opp til sitt utspring. Et vannur han selv var inkorporert i, korporlig. Et nẽ½rende vannur tilkoblet blodet. Pulsen. Hun hadde kommet inn i sykesuen flere ganger den natten, som ikke var noen natt, bare en slags lys nestenstillstand hvor nesten ingenting hendte, hvor tankene ble mye stiẽ½rre enn handlingene. Hun hadde av og til kommet inn i sliẽ½vheten han fylte rommet med (denne sliẽ½vheten som ikke lenger var sterk nok til iẽ½ fiẽ½ ham til iẽ½ sove skikkelig, og ennẽ½ ikke svak nok til at han oppfattet tingene klart: en varmluftflimrende badestrand sett gjennom et teleobjektiv, hvor menneskene beveget seg tilsynelatende stolt og formẽ½lsliẽ½st, uten at det angikk ham). Ved iẽ½n anledning hadde hun grepet hiẽ½nden hans og tatt pulsen. Hun hadde kommet bort til sengen og sagt Jeg kan ta pulsen, kanskje (dette 'kanskje' som om det var noe hinsides plikten, noe nesten fortrolig), og latt handling fiẽ½lge ord, holdt den venstre hiẽ½nden hans med sin hiẽ½yre, fingrene mot hans tikkende blodiẽ½re, blikket festet piẽ½ armbiẽ½ndsuret, profesjonelt, uten nẽ½ling eller fomling, slik man (i prinsippet) treffer det rette stedet piẽ½ gripebrettet etter at begynnerstadiet er forbi. Han tenkte plutselig piẽ½ seg selv som et instrument med blodiẽ½rer til strenger. Profesjonelt, altsiẽ½, i motsetning til hun i blomsterbutikken den gangen, hun hadde slomset nerviẽ½st med bukettene og pengene; fordi hun var interessert i ham, omtrent som han var forelsket i henne (aldri hadde han kastet bort siẽ½ mye penger piẽ½ diverse flora), eller rett og slett fordi hun var en urutinert og kliẽ½nete sommervikar? Problemet ville sannsynligvis plage ham resten av livet, med unntak for senil demens eller lignende, etter-

342

[Page 343]

som han ikke var blitt kjent med henne, og temmelig sikkert aldri ville bli det). Hun (altsiẽ½ sykepleiersken) hadde sagt Den er ikke siẽ½ veldig hiẽ½y, og han hadde svart et eller annet, piẽ½ italiensk, selvfẽ½lgelig, som alltid i beruset, forvirret eller sliẽ½v tilstand, og hun sa at hun alltid hadde hatt lyst til iẽ½ liẽ½re det, og munnen hans rant velvilligst over av bliẽ½ffende *ritardando*, *con dolcezza, presto giocoso, brutale tumultuoso*, osv. osv. Og da hun slapp

hijenden hans, eller rettere sagt pulsen, milingens gjenstand, men enn sto bilyd over ham, hadde armen hans, merkelig nok, som om den var (svakt) fjirende og ble befridd for en spenne, liftet seg opp, langsomt, og med en lealaus gestus svidt streifet underarmen hennes, fir den sank ned igjen som en miler for i markere at energien rmet seg null. Hun sa ingenting, bare rettet seg opp og tok et halvt skritt tilbake fra sengen. Han sa ingenting. Det var ingenting i si. Heller ingenting i gjire. Ja, avbrutt, selvfilgelig, av den nervist patruljerende verten, kanskje alarmert av trommesignalene fra sjelejungelen. Han hadde ipnet diren og stirret forferdet inn, gjort det klart at Her kan dere ikke vire Det er en hybel Han som bor her er bortreist Hvordan i huleste havnet dere her, alt mens han minstret tomflasken og den omkringliggende asken (fra, etterhvert, atskillige sigaretter), forsvant ut, kom tilbake med et askebeger og et papirark (format A4), lirket asken, med vekslende hell, opp p i papiret og derfra til askebegeret, birstet det resterende fra bordplaten, alt sammen fir de hadde fit tid til i reise seg og forlate rommet. Under en eller annen busk. I hvor mange timer? Han hadde ikke engang spydd, bare vrt midlertidig funksjonshemmet, ute av stand til i krabbe inn i huset igjen, enn si gi. Heller ikke bevisstlis, duppet kanskje av litt, men ble hver gang jaget viken av frostrier, ri gufs fra den dugglisne bakken, men uten snev av sjanse til i flytte seg, som om han virkelig var fysisk lam, sentralnervesystemet kortsluttet (hva det forsvidt ogsi var), skjint iynene stadig kunne beveges og hjernen tenke, mens han likevel var blitt fanget av jorden, en kjttetende jord, list fast, sydd fast til bakken som en maskot pi et jakkeslag, eller kanskje limt fast til marken med alkohol, et tokomponentslim som virket n i alkoholen i kroppen ble blandet med fuktigheten i jorden, kontinuerlige tri der av viske fra kroppen til mulden, glinsende slim, liksom en diger, muskelsterk og blind snegle hadde kri pet tvers igjennom ham og forsvunnet, bare etterlatende et skimrende spor som festet ham til mulden, dro ham sakte inn i den, inntil han ville vire bokstavelig talt sunket i jorden. Et drikkeglass fylt halvveis med en klar

VENTE OG IKKE SE | 343

[Page 344]

viske (Pri v dette her, du!), resten brus: en drink, trodde han, bare at dette var ren sprit, nittiseks prosent alkohol, et anestesipreparat med iyeblikkelig virkning, en bedivelsesspriyte satt rett i hjernen: rett i bakken. Fra en av de utallige og uendelige krigene et eller annet sted langt borte. Savanne eller halviken. En d d soldat, liggende pi maven, ansiktet ned, ribbet for alle vpen og effekter, bare den olivengri nne uniformen igjen, og kroppen allerede to tredjedels bli st til med sand, lik et idelagt og overgitt redskap, pi vei til i bli gravlagt av noe like usynlig og ugripbart og monotont som soldatens egen (for alltid avsluttede) pust, vinden som fortsatte i bli se der hvor hans pust var stanset. Et fargebilde. Den blekgule sanden. Den olivengri nne uniformen. Noen busker i bakgrunnen. Ikke lyden av vinden. Han (altsi betrakteren) mte legge til lyden av vinden selv. Men han ville aldri fi hi re den slik den hadde lydt i soldatens i rer. Hviningen av vinden slik soldaten herte den, var fjernet for alltid. Finnes det noe mer fundamentalt komisk enn vindmaskiner brukt i disse forvokste symfoniene? Bli sten over den d de soldatens kropp vil aldri h res i noen konsertsal. Den mest hysteriske disharmoni vil aldri tilni r melsesvis n intensiteten i livets kronisk virkende, subsoniske smerte. Hun (snill, sunn, frisk, allerede gift og med barn) som hadde sagt, den gangen, Av og til fir jeg lyst til i legge meg under et tre i skogen og bli der; men det var noe annet, et lite eventyr hvisket til henne med et smil, sant og nifst som alle gode eventyr, uten konsekvenser.

Og han selv hadde ikke vrt noen soldat, bare en lykkens pamfilius av en feig og si rpe full sivilist som knapt nok hadde hrt et rifleskudd andre steder enn i fjernsynet. Pi et eller annet tidspunkt mte han igjen ha behersket menneskets adelsmerke, den oppreiste, tobente gange, for han husket

svakt at han hadde begynt i ½ gi ½, bare gi ½, vekk fra huset, vekk fra festen, inn i stillheten og lyset fra den stigende solen, ravende, harkende, siklende og snublende gjennom fuglesangen, inn i noen morgenbelyste, nesten hvite asfaltveier (han ante ikke hvor han var), inntil han hadde gjenkjent, liksom sett gjennom li ½nte, ikke passende briller, en mi ½neaktig tom bygate. Det var da, av en eller annen grunn, at raseriet plutselig hadde begynt i ½ hyle i ham; han hadde ri ½sket i skoene, men ikke fi ½tt opp lissene ordentlig, deiset bakover, med ryggen som gyngestmeier, hadde halt dem av seg i liggende stilling og slengt dem oppi en suverent ensom, steilende og skvalpende fontene; men i ½ kaste hadde ikke vi ½rt nok, han mi ½tte knuse, han raspet av seg det ti ½pelige gullet som han aldri klarte i ½ miste eller fi ½ til i ½ gi ½ kaputt,

344

[Page 345]

konfirmasjonsgaven, kylte det i en granittvegg, i ½n gang, to ganger, tre ganger, fire ganger. Si ½ latteren. Da det ble stille etter klokkeknusningen, hadde han hi ½rt latteren, ikke en hes remjing, som man kanskje kunne ventet seg, men en kald og klar kvinnelatter. Resten av dagen var uskarp. Han hadde funnet en flaske aperitif i kj ½leskapet, satt pi ½ en plate med muntre Ouvertyrer (muligens et forsi ½k pi ½ autogen oppmuntring, eller selvironi), hadde drukket aperittiffen ublandet og (selvfi ½lgelig) spydd den opp igjen, br ½ytet maven tom inntil siste slimtri ½d, La Scala di Seta, Il Barbiere di Siviglia, Semiramide, Il Viaggio a Reims, L'Assedio di Corinto, Guillaume Tell, helt umulig i ½ spille den siden, han bare skalv og ble kvalm i ½yeblikkelig. Han hadde ihvertfall ikke sovet hele dagen (som om han sparte opp si ½vn til den store si ½vnen), hadde tilogmed rikket seg til ni ½rmeste utvalg, mer bitter, hele ettermiddagen og kvelden et slags skvalpende oppvaskvann blandet med bitter, hett, han hadde gi ½tt naken omkring i leiligheten, eller snarere sittet mer og mer, og til slutt bare bevegelsen bort til badet, medisinski ½pet, ut pi ½ kj ½kkenet, en stor seidel med vann. Da hadde han forlengst sluttet i ½ sette pi ½ plater. Over pianoet, hvis man si ½ ni ½ye etter, et lite hull i tapetet, og under det, et litt lysere rektangel, fra den tiden da sollyset (si ½rlig om ettermiddagen) ble stanset av papiret istedenfor i ½ treffe veggen under.

VENTE OG IKKE SE | 345

[Page 346]

HAVET

Et rykk. Si ½ ubevegelig. Si ½ en liten bivring. Si ½ ubevegelig. Et nytt rykk, si ½ ubevegelig, en liten bivring, og si ½ videre, ri ½d, grasil som et lem pi ½ et eller annet eksotisk insekt, en tentakel eller noe slikt.

Det hender jeg pri ½ver i ½ bare se. Eller bare hi ½re. Merkelig nok gi ½r det an i ½ minnes noe med i ½pne i ½yne, og uten i ½ holde for i ½rene, og man kan se noe man engang gjorde, og hi ½re noe man engang hi ½rte, samtidig som man ser rommet man sitter i, og hi ½rer for eksempel lyden av li ½vsangere eller jettfly eller begge deler, man ser minnene, som om man hadde i ½yne vendt innover (med en egen organisk, fastgrodd lykt, som hos dyphavsfiskene), et syn inn mot hjernen, hvor minnene ligger lagret, liksom i dvale, et mylder av rare dyr; noen er trege og dorske, kalde, vekselvarme, de ri ½rer seg motvillig og seigt, andre har derimot vist seg si ½ ofte at de pi ½ en mi ½te er begynt i ½ bli sti ½le og stive og pjuskete i pelsen, man ser de tynne bena under fjonene, men det verste er at si ½ mange er en slags nattdyr, eller underjordiske dyr, det vil si at man bare si ½vidt fi ½r se et i ½re eller en haletipp som forsvinner, og enda flere, antagelig de fleste, fi ½r man aldri se i det hele tatt.

En rekke hjertemuslinger, matt gri ½hvite, og med varierende brune striper pi ½ tvers av riflingen, som stri ½ler ut og brer seg i vifteform fra det snu-

telignende fotstykket (der i½pne- og lukkemusklene engang satt).

De er der, men de viser seg aldri. Alle disse usynlige erindringsdyrene vil (som bakteriene og de andre nĩ½dvendige eller unĩ½dvendige snylterne pĩ½ min egen kropp) dĩ½ nĩ½r jeg dĩ½r, og dette vil igjen si at ikke bare det man vet om og kjenner, kjenner som seg selv, blir borte, men ogsĩ½ det man ikke vet om og ikke kjenner, ikke kjenner som seg selv, som man aldri har visst om, det blir ogsĩ½ borte, for alltid, uten at noen noensinne vil fi½ muligheten til i½ li½re dette ukjente i½ kjenne. Det som ingen noensinne fi½r vite noe om, interesserer meg. Ikke fordi det er hemmelig. Jeg kan ikke fordra hemmelighetskremmeri. Jeg sier alt som det er. Det i½penbare er det mest uforstĩ½elige. La oss anta at jeg bestemte meg for en dag, en dato, et i½rstall, en dag

346

[Page 347]

jeg ikke har noen som helst erindring om, og jeg bestemmer meg, nĩ½, og vet at erindringen om denne dagen, minutt for minutt, finnes et sted, men at den er umulig i½ fremkalle igjen, som om den var et verdifullt samlingsobjekt, og var blitt stjĩ½let, og solgt til en ukjent og uoppsporbar samler, som nĩ½ har innlemmet denne dagen i sin samling av dager, eller noen (uvist hvem) har lagt den i en krukke, og forsegle krukken, og satt den ned i en krypt, eller en hule, lukket etterpĩ½, og ikke bare denne dagen, men hver eneste dag jeg har glemt i hver sin krukke, hele rader med forseglede krukker, nede i en krypt, eller en hule, og han (uvisst hvem) som vet hvor krypten eller hulen er, er borte, og radene med forseglede krukker som inneholder mine glemte dager stjĩ½r der, og blir aldri i½pnet igjen. Men det finnes ingen tyv og ingen samler, ingen krukkesegler i sin krypt eller sin hule, det er en dag jeg selv har opplevd, og som ikke bare er borte, i likhet med alle mine levedager inntil denne, men hvis spor ogsĩ½ er borte.

Omkring et halvt dusin bittesmĩ½ konkylier med langsgĩ½ende, brunaktige og blĩ½Svarte striper i klart avgrensede, bilringaktige felter som synes svakt vridt i forhold til hverandre, slik at strekene sĩ½ i½ si er ute av fase, og etter som de blir mindre, forvandles de til prikker fi½r de blir helt borte i den hvite spissen.

Til gjengjeld husker jeg ikke hvilken dag, hvilken dato og hvilket i½r det med kysset hendte. Det var den gangen, i min ungdom, da jeg gikk til fots hjem fra en fest, eller rettere sagt fra et hus hvor det hadde vĩ½rt fest, gikk til fots, ettersom jeg ikke hadde rĩ½d til drosje, og den siste bussen forlengst hadde gĩ½tt. Det var midt pĩ½ vinteren og meget kaldt, selv om jeg til en viss grad holdt varmen ved i½ gĩ½ fort. Det tok flere timer. Jeg husker ikke sĩ½ mye av selve turen, bortsett fra at det knaste i grus nĩ½r jeg gikk gjennom en fotgjengerundergang, og at det i en isete skrĩ½ning sto noen trĩ½r med svarte stammer. Vinden hadde blĩ½st snĩ½en i en slags valker eller bĩ½lger rundt dem, sĩ½ man kunne forestille seg at trĩ½rne plĩ½yde avgĩ½rde gjennom hvitpisket skum, som master pĩ½ gudene vet hvilke synkende skip, antagelig skip med dekk av tele, med skrog av jord og en last av stein, og nĩ½ var seilene revet, men til sommeren ville de stadig synkende skipene ha fullt utspente seil av li½v.

VENTE OG IKKE SE | 347

[Page 348]

Et hĩ½ndflatestort kamskjell, perlemorshvitt glinsende pĩ½ den glatte utsiden, men inni med en rĩ½dlig, sandsteinsfarvet, grov overflate som i sĩ½k-kene blir til mikroskopiske, porĩ½se og svĩ½rt ru lameller pĩ½ tvers av retningen i skjellets spiler, som i sin tur ligner kanelerte greske tem-

pelspyler, skjønt de smalner av og flater ut mot null ved fotstykket, som om de pekte tilbake mot det formålse punktet de en gang sprang ut av.

Det er slike tanker man kan trøste seg med på meningsløse vandringer om vinteren, mens ansiktet blir stivt, hendene valne og tærne numne, men tankene fortsatt holder seg varme. I visse situasjoner er en varm hjerne viktigere enn et varmt hjerte. Årsaken til at jeg husker dette, er likevel at en av jentene på festen, aldeles uventet, ga meg et kyss på kinnet til avskjed, og selv om hun ikke var spesielt pen eller sjarmerende, så er jo et uventet kyss (selv på kinnet) noe man husker, ihvertfall hvis man har fått (og gitt) så få kyss som jeg, min høyeste alder tatt i betraktning, tross alt har, og fordi kroppslig berøring av det motsatte kjønn dengang ikke var så sterkt devaluert som det er nå, og fordi kysset representerer et velbehag utenom det vanlige. Skjønt velbehag. Mer objektivt betraktet avsatte det fuktighet på kinnet mitt, som fagelig ble sterkt avkjølt i det isende vinter været, noe som forresten, av en eller annen grunn, gjør dette minnet kjerrere. (Jeg har imidlertid vært igjennom det så mange ganger at jeg nesten ikke klarer å skille min gjenerindring av erindringen fra selve erindringen; det kan ligne en helgenstatue som er blitt så ofte kysset at ethvert spor av tærnegler og tær er blitt borte, og teoretisk sett kan man tenke seg at tilbedelsen til slutt vil fortære det tilbedte, som endelig trekker seg tilbake til ingenting og blir der.) Men nå er jeg kommet langt bort fra mitt opprinnelige forehavende, som var å se. Plutselig en kveld oppdaget jeg noe blått lys som ikke hadde vært der før (det var en slags reklame), og dessuten visste jeg ikke hvor bygningen befant seg, ettersom jeg ikke alltid har vært på de kanter jeg kan se fra vinduet her, foruten at jeg ikke har vært ute av huset på ni år, seks måneder og fireogtyve dager. Jeg vet fortsatt ikke hvor bygningen med det blå reklamelyset står, og selv med kikkerten er det umulig å lese hva reklamen anbefaler. Den betyr altså noe for andre, men ingenting for meg.

348

[Page 349]

Da jeg for å n gangs skyld vasket gulvet, med langkost, brette, skureklut og såpevann (det tok meg hele dagen), og da jeg endelig nærmet meg kommoden, med ryggen til, slo kosteskafet borti den, og den falt ned.

Hvorom allting er, så ser jeg akkurat nå, et eller annet sted bak denne bygningen, altså minst et par kilometer i luftlinje, den svarte armen til en mobilkran i arbeid, den står som en skråstrek over det hvitaktige havet og de gråsorte åyene som kan skimtes bak der igjen, det vil si, hvis jeg følger lenge og høy med, så kan jeg se hvordan den svarte streken først heller mot venstre (for meg), så forvandler seg til en rett, litt kortere strek, og så blir en svart strek som heller mot høyre (for meg), inntil det hele gjentar seg i motsatt retning, og det slår meg nå, at hva denne kranen heiser opp (eller ned), det hører til den kategorien ting jeg aldri vil få vite noe om, jeg kan bare sitte og betrakte den, omtrent som man kan betrakte en fjern planet og aldri få vite hvordan det ser ut der, eller man kan betrakte et vilt dyr i bur, og aldri få vite hvordan det er i vilt dyret selv, eller som jeg kan betrakte rullesteinen på kommoden og aldri få noen opplevelse av å være stein, en opplevelse i grunnen ingen, ved nærmere ettertanke, heller ikke steinen selv, blir forunt, ettersom en stein ikke har noe sanseapparat, og fagelig ikke kan ha noen opplevelse av hvordan det er i vilt stein, den har ikke noe ego, så å si, den er helt uselvisk, den kan bare betraktes utenfra og gjenkjennes som en stein, en rullestein; men ved nærmere ettertanke gjelder jo det samme også for all vegetasjon, akkurat det samme for grønne på en råtten åre som for en kjempemessig, eldgammel eik på en bakketopp,

slik at dikterens i̇½nske om i̇½ v̇½re for eksempel en gran i skogen er umulig i̇½ oppfylle, for det finnes ingen som er en gran i skogen; i̇½ v̇½re en gran i skogen ville i grunnen v̇½re det samme som i̇½ v̇½re ḋ½d, eller ihvertfall bevisstl̇½s, et koma uten oppv̇½kning, granen i skogen et koma uten oppv̇½kning. O var jeg blott et koma i skogen, uten oppv̇½kning.

To sṁ½ skjell som er svarte utenṗ½, men inni har en glidende skala av farvetoner fra dyp blekkbl̇½ til hvit (ṅ½rmest den spisse enden), foruten at ett av dem i bunnen har rester av meget finkornet, gṙ½hvīt sand, som (kan-skje ṗ½ grunn av et forlengst innṫ½rket sekret) henger fast i skallet, hvor sandtegningen danner en ellipseform, i̇½pen ṗ½ den ene siden, slik at det faktisk kan minne om en lagune i miniatyr.

VENTE OG IKKE SE | 349

[Page 350]

Hvis bevisstheten, og den menneskelige par excellence, kan anses som bṙ½k, en slags evinnelig, aldri hvilende sṫ½y, ṡ½ finnes det altṡ½ i steinene og plantene en stillhet som i grunnen er ufattelig, en stillhet som er desto sṫ½rre som den ikke kan oppleves av noen. Ved ṅ½rmere ettertanke den samme stillheten som finnes inne i oss fra det i̇½yeblikket vi igjen er blitt til livl̇½s materie, ettersom ingen kan si: Jeg er en knokkel, slik en stein eller en flekk med gṙ½nske heller ikke kan si: Ego sum.

Et rykk, ṡ½ ubevegelig, ṡ½ en liten bivring, ṡ½ ubevegelig, ṡ½ et rykk igjen, og ṡ½ videre, uten i̇½ komme noen vei, den lange ṙ½de streken hakkende over den korte svarte streken bak tallet (strekene bak hvert tall litt tykkere enn de andre), uten noensinne i̇½ ṅ½ neste strek, men ogṡ½ uten at rykkingen stopper.

Elefanten. Om jeg ṅ½ flytter blikket fra mobilkranen langt der borte, og trekker det inn i rommet (hvis det utgikk to ḟ½lehorn fra i̇½ynene mine til ethvert punkt jeg ṁ½tte finne det for godt i̇½ fiksere, ville disse ḟ½lehornene ṅ½ trekke seg kraftig sammen, fra en lengde ṗ½ over to kilometer til omtrent to meter), ṡ½ ṁ½ter blikket den gṙ½nne elefanten, der den henger i en henge som utġ½r fra issen, og dreier svakt, nesten umerkelig, fra side til side for en eller annen innenḋ½rs vind, om man kan si det slik. (Det later til i̇½ skulle dreie seg om dyr i dag.) Den er altṡ½ i hovedsak signalgṙ½nn, skj̇½nt det begynner i̇½ bli en sannhet med modifikasjoner i̇½ si at den er gṙ½nn, ettersom den i i̇½renes l̇½p er blitt dekket av et lag nikotinfisert sṫ½v, som ṗ½ sine steder gir nylonpelsen en definitivt mer brun enn gṙ½nn farge. Dessuten er den hvit inni i̇½rene, og den har ṗ½ seg en slags genser med brede tverrstriper, i fargene ṙ½dt, oransje, rosa og gult (regnet ovenfra og ned), samt en ḣ½yṙ½d sl̇½yfe rundt halsen, og i̇½ynene (eller snarere i̇½yet; fra min synsvinkel skjules det ene i̇½yet av den muntert oppadvungne snabelen) brune.

Tre?fire blanke sneglehus, som ṗ½ den ene siden ender i en takkete i̇½pning som ligner en skjev, glisende munn.

Den er sikkert ment i̇½ v̇½re til tṙ½st og oppmuntring for noen. Av sentimentalitet, formodentlig, er jeg ute av stand til i̇½ kaste den, og elefanten er altfor innsatt med smuss og nikotinstank til at jeg kan gi den bort. Man

350

[Page 351]

ender med i̇½ ikke bli kvitt ting fordi man selv har ṁ½kket dem til for mye. Elefanten er foṙ½vrig det eneste stykke fauna i huset, mitt husdyr, ṡ½ i̇½ si, om man da ser bort fra alle dyrene jeg er i stand til i̇½ forestille meg i fantasien, og det er ikke ḟ½, ḃ½de virkelig levende og imagiṅ½re dyr (som for

eksempel erindringsdyrene). Etter denne hjemvending til de nǝ½re ting, er det kanskje pǝ½ tide ǝ½ bevege seg ut i verden igjen, det vil si med blikket, bare med blikket. (Synet er i grunnen den mest avmektige av alle sanser, det er den sansen som rekker lengst og besitter minst; om man hǝ½rer for eksempel musikk, sǝ½ besitter man lyden pǝ½ et vis, og hvis man lukter pǝ½ for eksempel en orkidǝ½, sǝ½ besitter man pǝ½ et vis lukten, og hvis man holder noe i hǝ½nden, en sykkelhokk eller en brǝ½ddeig eller et ǝ½kseskaft, sǝ½ er det ihvertfall nǝ½rt, selv om man ikke besitter det; men man kan bare tenke seg hvordan det ville vǝ½re hvis blikket faktisk kunne trekke til seg og eie alt det kan fange inn, det ville vǝ½re umulig ǝ½ stille ut varer, vinduene ville bli sugd tomme for gjenstander, men ikke bare vinduene, alle forretninger mǝ½tte dekke til varene fullstendig med alskens tepper og presenninger, og kunden kunne ikke fi½ se tingen fi½r den var betalt, men ved nǝ½rmere ettertanke mǝ½tte alle og enhver holde sine egne ting skjult, ellers ville det fi½re til totalt sammenbrudd for enhver privateiendom, men ogsǝ½ for all kollektiveiendom, alle gjenstandene ville rotere uopphǝ½rlig mellom forskjellige eiere som sǝ½ pǝ½ dem etter tur; men om nǝ½ prinsippet om blikkets absolutt possessive egenskaper ble utvidet til ǝ½ gjelde ogsǝ½ det sǝ½kalte kjǝ½delige begjǝ½r, eller for den saks skyld aggresjonen, sǝ½ ville det fi½re til en slik uendelighet av forviklinger og forvirringer at ethvert sosialt liv i praksis ville bli umulig; her er det nok pǝ½ tide ǝ½ stoppe denne tankerekken.)

Den falt halvveis fra hverandre, og jeg prǝ½vde ǝ½ sette den sammen igjen. Det forbauset meg litt at urskiven bare var en tynn papplate med hull i midten (til viserne). Jeg kunne sette den opp-ned eller sidelengs om jeg ville. Jeg satte den den riktige veien, og limte igjen selve huset, som er av hvit plast, med limbǝ½nd. Etterpǝ½ oppdaget jeg at den bǝ½de virket og ikke virket pǝ½ ǝ½n gang.

Hvis jeg nǝ½ lar blikket vandre i en tilnǝ½rmet rett linje langs horisonten, vestover fra mobilkransens svarte skrǝ½strek, sǝ½ mǝ½ter det, etter tur, og pǝ½ forskjellige avstander: et tre (bitte lite og ubestemmelig); en blekgul, tǝ½rn-

VENTE OG IKKE SE | 351

[Page 352]

lignende bygning (som jeg vet er en transformatorstasjon); et klesforkestativ som kan dreie med vinden; et tegltekt tak pǝ½ en boligblokk, med to skorsteinspiper og fire luftepiper samt en takluke; et stort epletre (sǝ½ nǝ½rt at jeg kunne kastet en ball pǝ½ det); en stor, men av avstanden forminsket bygning med mange vinduer og balkonger (som jeg vet er et sykehus); en hǝ½yspentmast; en skorstein, herfra sett pǝ½ stǝ½rrelse med lillefingeren min, men i virkeligheten nǝ½rmere hundre meter hǝ½y, utstyrt med et rǝ½dt varsellys pǝ½ toppen (man ser det tydelig om natten), men sannsynligvis er det ikke gjennom denne pipen jeg kommer til ǝ½ fly ut, etter at jeg er blitt kremert, selv om den tilhǝ½rer sykehuset, for den betjener visstnok hospitalets sentralvarmesystem, og skal altsǝ½ brukes til ǝ½ holde varmen i dem som stadig er varme, ikke til ǝ½ forvandle til rǝ½yk dem som alt er kalde.

To blǝ½skjell som ikke lenger er blǝ½, og heller ikke svarte, men tvertimot hvite utenpǝ½, en dels matt, dels skimrende hvithet full av ganglignende arr og merker, det vil si, den delen av skallet som er synlig, ser slik ut, men omkring halvparten av begge skall er helt tilgrodd av en strittende, biku-beaktig og inntǝ½rket masse av noe som mǝ½ vǝ½re rur eller lignende smǝ½dyr, tett i tett, nesten oppǝ½ hverandre, og de bestǝ½r i sin tur av et egg-lignende skall med et ovalt hull i toppen, og de fleste av disse skallene er fylt av noe rundaktig, delt pǝ½ midten av en spalte, slik at det hele kan minne om en gammel kone med skautet trukket omhyggelig rundt ansiktet, men i sǝ½ fall en hel flokk gamle koner med skautet trukket omhyggelig rundt ansiktet, en hel menneskemasse stirrende mot betrakteren av de to en gang parasit-

terte bli ½skjellene, skj ½nt enkelte av disse bittesm ½ skallene ogs ½ er tomme, og da ligner mer p ½ krukker eller kar. (Kanskje kan man tenke seg at det var her enkelte av mine glemte dager en gang befant seg, som ruller med mikrofilm skylt vekk av havet?)

Det er i grunnen typisk. Den skorsteinen jeg en dag kommer til ½ fly ut av, forvandlet til r ½yk, den kan jeg ikke se. P ½ den annen side ville jeg jo ikke, med et tilfreds sukk, kunne sitte og se r ½yken av meg selv fly ut av noen skorstein i alle fall. Men mellom hus, t ½rkestativ, t ½r og s ½ videre f ½r jeg, med ujevne mellomrom, noen glimt av havet, riktignok ikke bli ½tt, ikke engang g ½bli ½tt, men hvitg ½tt som t ½ke, slik at det strengt tatt kunne v ½re noe annet enn hav, kanskje skyer, og i s ½ fall ville ½ynene v ½re h ½ye

352

[Page 353]

fjelltopper som stakk opp over det g ½ skyaget, men jeg liker ikke kverulanteri, s ½ jeg sier det rett ut: det er havet jeg ser.

Batteriet virker fortsatt. Men visermekanismen er p ½ en eller annen m ½te blitt kilt fast, slik at den elektriske impulsen som skulle f ½ klokken til ½ g ½, bare f ½rer til en tentakelaktig rykking i sekundviseren.

Etter bare ½ ha sett havet p ½ flere kilometers avstand over en tid p ½ ni og et halvt ½r, har jeg mer eller mindre glemt f ½lelsen av varm strandsand mot f ½ttene, glemt lyden av brenningene, glemt hvordan et f ½relbelte med tangrak egentlig ser ut, glemt hvordan det kjennes ½ holde en glassmanet i h ½nden, glemt lukten av hav, f ½lelsen av hav og synet av hav.

Et stykke tang, kullsvart (bortsett fra enkelte lyse, fastsittende sandkorn), og t ½rket, balsamert, i en svakt elastisk, men spr ½ buskform, nesten vektl ½s i h ½nden, men om man legger nesen helt inntil, kan man stadig kjenne den karakteristiske, egentlig ubeskrivelige lukten av hav.

Kortviseren pekende p ½ femtallet, langviseren p ½ titallet, den tynne n ½len for alarmen p ½ ½tte. Sekundviseren p ½ tretallet, p ½ vei mot neste strek, uten noensinne ½ komme dit: et rykk, s ½ ubevegelig, en bivring, et rykk, og s ½ videre.

Jeg husker ikke lenger fra hvor og n ½r de marine reliktenes stammer, men sikkert ikke fra den sommeren jeg n ½ tenker p ½, og minnes. Det vil si, jeg minnes egentlig bare en episode, eller noe som knapt nok fortjener betegnelsen episode, en diminutivform av en episode, noe som kan ha tatt et par-tre sekunder. Ved en i sannhet merkelig tilfældighet var jeg p ½ ferie ved s ½en sammen med tre kvinner (selv om en av dem riktignok skulle forestille min k ½reste), og v ½ret var varmt og fint, slik v ½ret etter sigende var f ½r i tiden. Vi badet, kvinnene if ½rt todelt badedrakter, og plutselig sa den ene av dem at hun ville bli ½st i (her nevnte hun navnet mitt) og tatt av seg overdelen, hvis vi (det vil si de tre kvinnene og jeg) hadde v ½rt alene, men det var vi ikke, og hun tok ikke av seg overdelen. Mer er det ikke. Jeg f ½r av og til en f ½else av at jeg husker flere ting som ikke hendte, som det aldri ble noe av, enn jeg husker hendelser som foldet seg ut i sin fulle prakt. If ½lge

VENTE OG IKKE SE | 353

[Page 354]

mitt leksikon er det slik at (og jeg siterer) tarmen g ½r gjennom hjertet p ½ muslingene. Det forekommer meg ½ v ½re en opplysning som burde kunne brukes til noe. Lukten av hav. Mitt n ½v ½rende hav befinner seg i en bli ½ plast-eske p ½ cirka ti ganger tyve centimeter, med gjennomsiktig lokk, og er det

noe som sǣ̃½rpreger disse relikter av hav, sǣ̃½ er det en utpreget tǣ̃½rrhet. Det finnes ikke en drǣ̃½pe vann igjen av det oseaen som en gang omsluttet dem, eller skylte over dem, eller fuktet dem ved hǣ̃½yvann, om ikke annet. Lokket har en stor sprekk tvers over, og det lar seg ikke legge helt pǣ̃½, ettersom ett av skjellene er for hǣ̃½yt. Lukten av hav. Vekkerklokken som hverken virker eller ikke virker stǣ̃½r oppǣ̃½ esken, som om de hǣ̃½rte sammen, med rullesteinen som et taust vitne ved siden av. Jeg ser ikke lenger mot horisonten nǣ̃½, jeg ser ikke den arbeidende mobilkranen eller skorsteinen jeg aldri skal fly ut av, jeg prǣ̃½ver ǣ̃½ bare se pǣ̃½ klokken, pǣ̃½ den rǣ̃½de sekundviseren, som fortsetter ǣ̃½ rykke og bivǣ̃½re, utrettelig, uten derfor ǣ̃½ komme noe sted, uten ǣ̃½ kunne galoppere rundt den minuttbestrǣ̃½dde sirkusmanesje. Stasjonsuret. Ja, jeg husker det. Det var grǣ̃½nt med hvit skive, ogsǣ̃½ sekundviseren var svart, et ur av den gammeldagse sorten med smijernskrimskrams og vinger med hjul pǣ̃½ toppen, montert i rett vinkel ut fra veggen til venterommet. Det var blitt sent pǣ̃½ kvelden. Fra lǣ̃½veballet tok vi drosje inn til sentrum av den lille kystbyen. Det siste toget hadde gǣ̃½tt. Det var en sidebane uten elektrisitet. Sjǣ̃½fǣ̃½ren spurte over radioen sentralen om det gikk et nattog fra knutepunktstasjonen, og det gjorde det, og vi kjǣ̃½rte drosje fem mil inn i landet, midt pǣ̃½ natten. Billyktene vinglet over endelǣ̃½se kilometre av tom og mǣ̃½rk asfalt, det fantes nesten ingen bebyggelse, som om skoglendet lǣ̃½ ǣ̃½de i vente pǣ̃½ forelǣ̃½pig ukjente rydningsmenn. Det eneste levende vesen vi observerte pǣ̃½ hele turen var en grevling eller noe slikt som bukset tvers gjennom billyktenes aldri hvilende lys, det vil si ikke hvilende, altsǣ̃½ urǣ̃½rlige, fǣ̃½r vi nǣ̃½dde stasjonen, og en hǣ̃½ndskrevet papirlapp, festet til oppslagstavlen med en tegnestift, fortalte at nattoget var innstilt. Venterommet var stengt. Stasjonsbygningen sto midt inne i skogen. Det fantes ikke bebyggelse i mils omkrets. Vi satt pǣ̃½ den grǣ̃½nne trebenken til klokken syv neste morgen. Da vi endelig kom hjem sov vi i bortimot tolv timer. Det var jo ferie. Atter en gang ferie. Hun sa Jeg sǣ̃½ pǣ̃½ deg mens du sov. Du har fǣ̃½tt noen harde drag langs kinnene; dem hadde du ikke fǣ̃½r. Av frykt for at hun ikke skulle kysse meg mer, mǣ̃½tte jeg skyldte pǣ̃½ sjelen, at den var blitt mer desillusjonert og mer kynisk, jeg kunne ikke si at det var tennene som hadde rǣ̃½tnet,

354

[Page 355]

sǣ̃½rlig jekslene. Det mer abstrakte har stundom visse fortrinn fremfor det konkrete. Jeg mener, det virker liksom stiligere ǣ̃½ ha en forfallen sjel enn et forfallent legeme. Skjǣ̃½nt en viss omvendt effekt gjǣ̃½r seg ogsǣ̃½ gjeldende; hvis man bare er en ordinǣ̃½r krǣ̃½pling uten nevneverdig taleevne, sittende som en latterlig, siklende, bevegelsesfrosset danser i en rullestol, sǣ̃½ hjelper det om man er en internasjonal kapasitet i for eksempel malakologi eller teoretisk astrofysikk. Ja. Elefantmannens dannede konversasjon. Nǣ̃½ hǣ̃½rer jeg noen gǣ̃½ i trappen. Det haltende ganglaget. Det mǣ̃½ vǣ̃½re ham. Han gǣ̃½r opp alle trappene mens han stǣ̃½tter seg til stokken, som man, takket vǣ̃½re en gummiknott, nesten ikke hǣ̃½rer. Han har angst for heiser, det er hans eneste svakhet, sǣ̃½ han gǣ̃½r opp alle trappene isteden. Den som ville unnslippe ham mǣ̃½tte kjǣ̃½re heis opp og ned i det uendelige. Sove pǣ̃½ en feltseng i heisen. Fǣ̃½ maten stukket lynraskt inn heisdǣ̃½ren. Slenge matrester og skittent bestikk lynraskt ut heisdǣ̃½ren. Gjǣ̃½re sitt fornǣ̃½dne pǣ̃½ et kjemikalieklosett i heisen. Tǣ̃½mme bǣ̃½tten lynraskt ut gjennom heisdǣ̃½ren. Aldri kunne se ut av noe vindu, bare inn i et speil. (Etter hundre dager med utsikt bare til et speil, ville ogsǣ̃½ den mest selvopptatte og forfengelige trygle om et vindu.) Sitte innesperret pǣ̃½ ubestemt tid i et fengsel som, istedenfor fangen, gikk rastlǣ̃½st opp og ned hele tiden. Fikk jeg ikke forresten et brev i dag, med en hǣ̃½ndskrift som virket kjent, men som jeg ikke kunne plassere? Jo. Det ligger uǣ̃½pnet pǣ̃½ kommoden i entrǣ̃½en. Jeg rekker kanskje ǣ̃½ putte det i jakkelommen hvis jeg skynder meg. Jeg var forberedt. Jeg visste han ville komme en av dagene, men ikke at det skulle bli i dag. Slikt prǣ̃½ver man jo alltid ǣ̃½ skyve fra seg, eller foran seg, eller bak seg, som om man gikk baklengs, stirrende

inn i fortiden, eller ned i nī½tiden, nī½tiden ved skotuppene, rygg mot rygg dyttende en man vet er sterkere, som ennī½ ikke har brukt kreftene sine. En siste gang kan jeg lukke i½ynene og innbilde meg at han er en distingvert gentil?uomo som kommer for i½ hente meg i sin gondol, for i½ fi½re meg gjen-nom den strī½lende opplyste, langsomt smuldrende kanalbyen. Det ringer pī½. Nī½ gi½r jeg og i½pner.

VENTE OG IKKE SE | 355

[Page 356]

TIL Hī½YRE

Spise stī½vdatter, jeg? Kunne ikke falle meg inn; jeg har da forstanden i behold, selv om den er omhyggelig innesperret. Det er bare en tvangstanke. De fleste er sī½ lette at jeg nesten ikke kjenner dem, unntatt nī½r de inneholder rask og rask, eller nī½r jeg skraper langs gulvbelegget med sprikende fingre, som en levende rive, slik at stī½vet baller seg. Hvis jeg da ruller dotten mellom fingrene, blir det en slags trī½d av det, et vekt garn. Hun kunne strik- ket en stī½vgenser til meg. Eller ihvertfall et par stī½vsokker eller stī½vvanter. Med stī½vvanter kunne jeg ta pī½ stī½vet sī½ mye jeg ville uten at det gjorde noen prinsipiell forskjell, for stī½v + stī½v = (mere) stī½v, skulle jeg tro. Det er fryktelig trangt her under sengen. Men jeg mī½ dra fingrene over hver kvadratdecimeter gulv, over de kalde stī½lrī½rene som sengen hviler pī½, og langs ledningen til sengelampen, som er av metall, messing er det visst, og som jeg brenner meg pī½ nī½r den har lyst en stund. Den har et slags visir som kan i½pnes mer eller mindre, og inni et elektrisk ridderhode av lys (altsī½ en pī½re), mer eller mindre synlig, det vil si at lampen kan gi fra seg mer eller mindre lys ettersom hvor stor i½pningen i visiret er, sī½pass har jeg skjī½nt. Men det hender hun ber meg om i½ regulere lampen fordi hun er redd for i½ svi fingrene sine. Mine fingre tī½ler mer. Der kjenner jeg kontakten. Og der er skjī½ten pī½ stī½lrī½ret ved hodeenden. Bortsett fra stī½vdottene er det helt tomt under her. Ikke noe spor etter den. Men hva er dette for noe? Det er av metall, fingerlangt, og formet som en glatt ring i den ene enden, men kjennes mer matt ru ut i den andre, med en glidende overgang fra det glatte til det rue. Det virker som det bestī½r av bevegelige deler. Nī½r jeg nī½ fikler mer med det, deler det seg i tre: den ene delen er bare en spiss stang, den andre ender i en tverrstilt liten plate formet som et gammeldags stigtrinn pī½ en karjol eller noe slikt, og den tredje i en drī½peformet, meget smal skje. Det lukter surt svidd av alle de tre delene, sī½rlig den skjeformede. Det kunne vī½re en slags magisk amulett, forestillende en eller annen treenig- het, og den brente lukten kunne ha noe med offer i½ gjī½re, men det virker noksī½ usannsynlig. Her i huset drives hverken hvit eller svart magi. Dette er stedet for ingen mirakler. Her helbredes ingen. Kan den vī½re hennes? I sī½ fall, hva bruker hun den til? Hvem ellers skulle ha mistet den under

356

[Page 357]

sengen? Jeg fi½r spī½rre henne. Jeg kravler meg ut, tar tak i stolen pī½ hennes side av sengen, reiser meg opp, og putter den uidentifiserte gjenstanden i hī½yre bukselomme, der den blir liggende ved siden av pengestykkene. (Jeg begriper ikke hvorfor jeg alltid har penger pī½ meg, jeg som aldri kjī½per noe. Men det gir en slags trygghet.) Jeg kjenner at det ligger noe underti½y pī½ stolen hennes; en brytholder som dunster svakt av svette pī½ hver side av skī½lene, og en truse som mī½ vī½re brukt, etter lukten i½ dī½mme. Slike lukter er en av mine stī½rste gleder her i livet, skjī½nt jeg passer pī½ i½ kjenne etter bare nī½r hun er ute, for hun ville sikkert protestert dersom hun visste om det, det har jeg en sterk fi½lelse av. Nī½vel, jeg har ikke blitt avslī½rt hit- til. Klī½rne legger jeg i skittenti½yskurven, som er nesten full. Skulle den ha havnet der? Jeg tī½mmer alt tī½yet ut pī½ gulvet, og palperer meg systematisk

igjennom haugen, ved i ½ legge det som skal undersøkes til h ½yre, og det som er undersøkt til venstre: skjorter, sokker, underbukser, laken, putevar, h ½ndkli ½r, lommei ½rklær, duker, vaskekluter, t ½yer, gensere og tilogmed noe som m ½ v ½re gardiner, men det jeg leter etter er ikke i ½ finne. Altsi ½ m ½ jeg ned p ½ alle fire igjen og finkjemme gulvet. Jeg kunne s ½ke bare med fi ½ttene, oppreist og i sokkelesten, men da er det fort gjort i ½ bomme. N ½r jeg ligger p ½ alle fire, leter jeg jo med hendene og fi ½ttene samtidig, s ½ sjansen for at jeg skal overse noe er minimal. Dessuten er den ikke s ½ liten. Det ville v ½rt verre om jeg lette etter en knapp eller et glassi ½ye. Eller et plankton i buken p ½ en bardehval. Eller et havregryn i en i ½rken. Eller en hjernecelle i en tallerken h ½nsuppe. Eller en gr ½nn ert i universet. D ½d og en frossen gr ½nn ert i den fryktelige, kosmiske kulden, sammen med alle stjernene og planetene og m ½nene og asteroidene og st ½vet og gassene og s ½ videre. Jeg m ½ holde meg til det jordiske og fortsette i ½ lete. Ut med alle skuffene i den store kommoden. Det gjelder i ½ ikke dra for voldsomt, for da faller de ned p ½ fi ½ttene mine, og det gj ½r helvetes vondt, det vet jeg av bitter erfaring. Det eneste som undrer meg litt er noe med sv ½rt uregelmessig form inni en plastpose, noe som kjennes tydelig ruglete, nesten nuppete gjennom posen, inntil jeg husker at det er en tyrannosaurus rex. En gave. Eller rettere sagt en fremtidig gave. En ting som ligger i skuffen og venter p ½ i ½ bli gitt bort, omtrent som de d ½de ligger i kisten og venter p ½ i ½ bli gitt bort til evigheten. Av og til disse plagsomme klaustrofobiske id ½ene, for eksempel: i haven foran foreldrenes hus finnes en septiktank. N ½r man i ½pner det i ½verste lokket, s ½ avdekkes et nytt lokk cirka en meter

VENTE OG IKKE SE | 357

[Page 358]

under, og det er lokket til selve kummen, hvor kloakken g ½r gjennom et lukket r ½r p ½ bunnen, etter hva jeg har forstått. Jeg tenker meg at jeg p ½ en eller annen uforklarlig m ½te er blitt stengt inne i kummen, under to lokk, altsi ½, og det er om vinteren, s ½ det ligger store sn ½fonner over det i ½verste lokket, og om jeg banker med nevene p ½ veggene og det nederste lokket, s ½ vil det trolig ikke bli h ½rt i det hele tatt, og hvis jeg klarer i ½ utst ½te en form for rop eller skrik, s ½ vil det trolig ikke bli h ½rt, det heller, og jeg vil sannsynligvis omkomme av oksygenmangel etter en viss tid, noen timer kanskje. Hvis man ble innestengt i en slik kum, hva ville det da hjelpe om solen str ½lte blendende, eller om stjernehimmelen sto hvelvet over en, h ½yt over den innestengte i kloakk-kummen? Og omvendt, hvis man hopper ut fra et styrtende fly, og fallskjermen ikke i ½pner seg, hva skal man da med den s ½kalte trygge landjorden, for eksempel en vakker blomstereng hvor humlene surrer og st ½rene kvitrer, n ½r denne sommerlige idyllen blir ens visse d ½d? Det finnes virkelig (etter hva jeg har forstått) mennesker som blir innestengt i kummer, det er en torturmetode, og disse kummene, eller hullene i jorden, er s ½ sm ½ at fangen ikke kan st ½ oppreist, men heller ikke ligge, og han puster gjennom et r ½r opp til bakken, hvorfra det av og til kommer litt r ½ttent vann eller litt muggen mat, men det kan like godt fryde fangens plagei ½nder i ½ urinere ned gjennom r ½ret. I disse kummene eller hullene st ½r fanger uten lov og dom innesperret i m ½nedsvis og i i ½revis. Det er ikke til i ½ tro. Men de som st ½r innesperret p ½ denne m ½ten er n ½dt til i ½ tro det, for det hender med dem selv. Det verste virkelige er verre enn uvirkeligheten. Jeg burde v ½re takknemlig for at jeg har langt st ½rre sjanser for i ½ d ½ i en seng enn i en kum. P ½ sett og vis er jeg forresten begravd allerede, for her inne i meg er det like m ½rkt og like stille som i graven. Skj ½nt ikke helt. Tankene mine fortsetter i ½ g ½ rundt som en evinnelig vogn trukket av to hester, to i ½ke gamper, to gamle i ½k (vanen og livsviljen? biologien og vitenstvangen? fi ½dselen og d ½den?), men de jernskodde hjulene sl ½r gnister mot min bevissthets harde brolegning, i min sjels natt, for i ½ uttrykke det slik. Ikke i kommoden. Etter i ½ ha strukket litt p ½ meg fortsetter jeg leteaksjonen ved i ½ krabbe omkring i stuen. Det er langt behageligere i ½ krabbe p ½

teppe enn pīġ½ korkbelegg. Derfor leter jeg ekstra nīġ½ye i stuen. Ikke noe der heller, bortsett fra, under bokhyllen, noe jeg ikke har kjent fīġ½r, som ligner svīġ½rt pīġ½ en penn, en litt tykk kulepenn, med en slik hekte eller klips (eller hva man skal kalle det) som gjiġ½r at man kan feste den til en lomme, for-

358

[Page 359]

trinnsvis brystlommen. Men nīġ½r jeg trykker pīġ½ knappen, sīġ½ kan jeg ikke kjenne at det kommer ut noen skrivende spiss, pennen fīġ½les akkurat like glatt som fīġ½r. Jeg prīġ½ver īġ½ tegne med den i hīġ½ndflaten, jeg rabler frem og tilbake og rundt omkring, og da kjenner jeg plutselig en svak varme fra tuppen av pennen, og det aner meg at pennen nīġ½ lyser mot huden i hīġ½nden min, og at den trolig ikke er noen penn, men en lommelykt formet som en penn. Det er underlig īġ½ tenke pīġ½ at den lyser pīġ½ huden min selv om jeg ikke kan se det. Denne tingen har hun aldri fortalt meg om fīġ½r, kanskje fordi jeg ikke har noen som helst bruk for den; jeg ville jo fort bli lei av īġ½ trykke pīġ½ knappen og kjenne den svake varmen i hīġ½ndflaten, det er sant. Jeg legger pennelykten (eller lyktepennen) pīġ½ stuebordet, ved siden av det store askebegeret av glass. Det lukter forresten merkelig her, noe som ligner lukten av sigarettīġ½yken hennes, men surere og skarpere, kanskje fra en pipe, en sur snadde. Men hun har da aldri rīġ½kt pipe? Altsīġ½ kan det vīġ½re fra en annen, en besīġ½kende, men hvem? Hun pleier īġ½ fortelle meg om alle som kommer pīġ½ besīġ½k. Jeg gjennomsiġ½ker rom for rom, begynner oppreist i min fulle hīġ½yde, strekker meg mot toppen av hyller og skap, finner ved behov stoler īġ½ stiġ½ pīġ½, og beveger meg deretter systematisk nedover, fra det hīġ½yest beliggende innbo og līġ½sīġ½re til det laveste, det vil stadig si gulvet, hvor jeg kravler omkring pīġ½ alle fire som et trolig noksīġ½ uelegant dyr, et mīġ½rkelevende dyr som famler seg frem, centimeter for centimeter, og leter, men ikke finner. Faen heller! tenker jeg, for jeg tīġ½ler ikke at ting blir borte, kanskje fordi nesten alt allerede er borte for meg, og de fīġ½ tingene jeg har igjen vil jeg absolutt beholde, pīġ½ nīġ½yaktig det stedet der jeg er vant til īġ½ ha dem, ellers mīġ½ jeg bruke et lass med tid for īġ½ finne dem igjen, av og til hele dager, som det nīġ½ er fare for. Pīġ½ den annen side er det kanskje like bra at jeg innimellom har noe īġ½ lete etter, for jeg har ikke noe sīġ½rlig annet īġ½ ta meg til, bortsett fra īġ½ erindre hvorledes ting sīġ½ ut (for eksempel et juletre med glitter, flagg, kurver, lys og stjerne i toppen) eller hīġ½rtes (for eksempel en oktett med to fioliner, bratsj, cello, kontrabass, klarinett, fagott og horn), men det er vel fare for at min erindring om bīġ½de juletreet og oktettten etterhvert er blitt sīġ½ falmede og fjerne i min dīġ½rlige hukommelse, at de ikke lenger har mer enn en helt ubetydelig likhet med originalene, selv juletreet, som man skulle tro det var enkelt īġ½ minnes. Jeg husker for eksempel ikke hvordan man fletter kurver av glanspapir, og derfor kan jeg ikke forestille meg hvordan de ser ut i detalj. Au! sier jeg (antagelig), for noe

VENTE OG IKKE SE | 359

[Page 360]

treffer meg hardt i līġ½ret, og dette noe er ikke annet enn brīġ½dfjelen, som altsīġ½ er trukket ut, men ikke skjīġ½vet inn igjen, og ganske riktig er den ogsīġ½ full av smuler, smuler som allerede er blitt tīġ½rre. Med venstre hīġ½nd feiende over treplaten skyver jeg smulene ned i hīġ½yre hīġ½nd; de kiler og prikker umorsomt og sterkt irriterende i hīġ½ndflaten, nesten som klīġ½pulver, det er som om jeg kunne kjenne hver minste kant pīġ½ disse diminutive brīġ½dbitene skjīġ½re mot huden som krystaller, som smīġ½ polyedriske figurer, mens de humper og ruller avsted mot den ventende hīġ½nden; det fīġ½les nesten som om noen skulle dratt en hīġ½rbīġ½rste over hīġ½ndflaten min, og det er en lettelse nīġ½r det hele endelig er fjernet og kastet i sīġ½ppelposen. Det er vel svīġ½rt lite trolig at den skulle befinne seg her pīġ½ kjīġ½kkenet, og aller minst i oppvaskkummen som jeg for ordens skyld nīġ½ befamler (den er stappfull),

og finner noe merkelig, en slags eske eller form som kjennes tynt metallisk ut, men i de avrundede hjørnene skarpt raspende som en grovfil; nedi den derimot noe meget bløtt og klebrig, nærmest seigt, som, la oss si, visse typer alger, eller sviskegrøt, eller det stoffet (hva det nå heter) som froskeyngel ligger innkapslet i. Men lukten er hverken av sjokolade, dessert eller amfibium, men derimot fjøse, antagelig kylling, kanskje sikkalt marinert kylling, og det klissete stoffet er i såfall den halvstikkede marinaden, og esken er av aluminiumsfolie. Jeg kan bare ikke huske at vi har spist noe slikt til middag i det siste. Jeg får en viss vemmelse for dette klisset som nå sitter på fingrene mine, fremmed kliss, og jeg vasker meg omhyggelig før jeg fyller i et glass vann fra den samme kjøkkenkranen, men ikke uten at jeg har latt vannet renne lenge og bli ordentlig kaldt. Jeg holder pekefingeren nedi for å merke nå det er passe fullt. Det er en nytelse bare å kjenne på glasset, for det har et mønster, et relieff av sammenhengende romber på den nederste halvdelen omtrent, mens det øverste av glasset er helt glatt, bortsett fra to nesten umerkelige stiperender og en ring tykkere enn resten helt øverst, en ring jeg nå trykker underleppen mot for å drikke. Det slår meg at det for det meste er det glatte og tydelige, tilogmed det harde som virker godt å ta på, mens det bløtte, klissete, fuktige, seige og formløse er det ekle, kanskje fordi det minner om kroppens mer ulekre utsonderinger (avføring, urin, sved, spytt, vaginalsekret, snørre, menstruasjonsblod, oppkast, slim), eller fordi det rett og slett representerer det upålitelige, den sleipe grånsken man sklir og faller i, sumpen eller kvikksanden man blir sittende fast i, i motsetning til for eksempel den harde steinen, som trass sin leilighetsvise

360

[Page 361]

funksjon som hindring, ihvertfall prinsipielt er trygg å sette foten på, slik annen fast grunn er det. Hvorom allting er, så finnes den tydeligvis heller ikke på kjøkkenet. Alle rom, alle skap, alle kott og alle kinkelkroker i hele huset er nå gjennomgått fra øverst til nederst, fra ytterst til innerst. Jeg er svett og motløs. Kan den virkelig befinne seg hinsides utgangsdøren? Kan den være stjålet? Det virker helt usannsynlig. Ingen andre enn jeg kan ha interesse av noe slikt. Det er sant. Entréen har jeg bare gått over med harelabb, det vil si mer eller mindre oppreist. Jeg legger meg ned og leter med hender og føtter, spesielt under skjenken hvor av og til skotøy og lignende blir skjøvet inn og forsvinner. Over skjenken henger et stort speil. Det er rart å tenke på at nå jeg står foran det, speiler det overkroppen min uten at jeg ser det. Speilet ser den som ikke ser selv. Som om jeg skulle være en ting. En død ting. Like ved døren klasker jeg hendene i noe vått, nærmere bestemt vann, med noe grums i, sannsynligvis skittent vann som stammer fra regnvåte, kanskje leirete sko med dypt sølelemnester, for jeg kjenner noe som kan være tørt skitt, og ihvertfall noen gnissende sandkorn mot fingertuppen, i utkanten av den våte flekken. Litt merkelig, for hun pleier alltid å sette våte sko eller støvler eller gummistøvler eller støvletter eller sandaler eller annet fottøy i det dertil egnede sprinkelstativet, som har en slags kasse hvor regnvannet eller sluddvannet eller snøvannet renner ned og blir liggende, og således ikke våter eller smusser til gulvet. Atter en gang må jeg vaske hendene. Jeg må nå enten gi opp, eller fortsette å lete utenfor inngangsdøren. Hvorfor skulle jeg gi opp, ettersom jeg ikke har noe annet å gjøre enn å lete, og dessuten bare ville tenke på den allikevel, og ikke få ro meg? Fotoapparatet ligger oppå skjenken som vanlig, og jeg henger det rundt halsen, av en eller annen grunn, som en turist i den ytre verden, kanhende. Kameraet minner på en måte om speilet, ettersom det bare er å trykke på en knapp, så blir det et bilde, et bilde av noe jeg ikke ser (og eventuelt ikke hører), et bilde jeg aldri får se. Hvis jeg strekker armen langt ut og retter kameraet mot meg selv, kan jeg dessuten (med litt hell) lage mitt eget kontrfei, altså selvportrett, uten å se meg selv, og uten noensinne å få se resultatet, omtrent slik en robot kunne konstrueres til å rette kameraet

mot seg selv og avfotografere seg selv, skjønnt det blir ikke helt det samme, for roboten kan umulig vite at den fotograferer seg selv selv om den ikke kan se seg selv, mens jeg derimot, vet at jeg fotograferer meg selv, selv om jeg ikke faktisk ser meg selv. I den grad jeg rykker frem på alle fire, må jeg passe

VENTE OG IKKE SE | 361

[Page 362]

på si ikke kameraet dunker i gulvet og blir i delagt. Men ned den bratte trappen bestemmer jeg meg for å gå oppreist, med et for utenforstående litt påfallende ganglag, antagelig, for jeg passer på å fjerne omhyggelig over hvert eneste trappetrinn, med en slags kostende og litt ballerinaaktig bevegelse, mens jeg lar meg lede sakte nedover av gelenderet til høyre, noe som gjør at utslaget for venstre ben blir atskillig større enn utslaget for høyre ben. Når jeg er ankommet korridoren, må jeg for sikkerhets skyld ned på alle fire igjen, med kameraet dinglende fra halsen, og letende stadig mer nedsluttet og utimodig med hender og føtter, i en anstrengende sikksakklinje gjennom den temmelig brede korridoren (som med sitt harde gulvbelegg er en påkjennning, slik for knærne). Ved enden av korridoren, der jeg nå befinner meg (etter en resultatløs leting, selvsagt), begynner det å bli vanskelig. Her er jeg nemlig lite kjent; det vil si, jeg vet gjennom hvilken dør jeg kommer ut på gaten. Men her finnes det også to andre dører (den til høyre og den til venstre) som fører til noe for meg ukjent, jeg vet ikke engang om de er åpne. De er ihvertfall kalde og glatte og harde utenpå, trolig av lakkert stål, og med håndtak av metall. Jeg bestemmer meg til å prøve den til høyre først. Heter det ikke at de rettferdige skal sitte ved Guds høyre side, men de fordømte på venstre, eller kanskje skal de ikke sitte, men styrte ned til venstre, ned i avgrunnen, lik menneskelige skyller, menneskeslikt, som blir slengt i den infernalske maddingen av maurflittige, diabolske renholdsarbeidere? Altså den til høyre. Jeg kjenner på håndtaket. Døren lar seg åpne. Jeg tar et par-tre skritt tilbake og fotograferer den (for sikkerhets skyld). Så går jeg inn, meget forsiktig, med føttene som snusende snuter, skritt for skritt. Underlaget er annerledes her, med mye større friksjon, det gnur og drar liksom, når jeg lar gummiisølene slepe langs det, og når jeg kjenner på det med hendene, virker det ekstremt tørt og kornete. Det må være ubehandlet betong. Denne korridoren er mye smalere enn den jeg kom fra, og den lukter annerledes, som steinstøv iblandet en svak dunst av dyreurin. Jeg burde tatt med meg stokken, skjønnt den ikke er slik enkel å bruke i krabbende posisjon. For i dette ukjente området er det så avgjort sikrere å kripe enn å gå; jeg kan stå på plutselige og uforutsette hindringer. Jeg har fått mer enn nok av skrubbsår, brudd, kutt og kuler i løpet av min karriere som det er. Dessuten må jeg ikke glemme at dette ikke er en simpel utflykt eller oppdagelsesreise, men en leteaksjon, og derfor må jeg også i denne korridoren bevege meg sikksakkende fra side til side, skjønnt avstanden fra vegg

362

[Page 363]

til vegg er kortere, og anstrengelsen derfor mindre. Mon tro om det vinduer her? Jeg drister meg til å gå oppreist et stykke, og famler frem og tilbake over veggene i vindushøyde, men finner ingen. Derimot synes det å komme en svak trekk rett forfra, noe som kan tyde på at det finnes et åpent vindu eller en åpen dør der, eller i det minste en luke eller lignende. Men nei. Jeg tør ikke fortsette oppreist lenger, selv om jeg foreløpig ikke har stått på en eneste hindring. Korridoren virker rett og slett tom. Luftdraget blir noe sterkere. Knærne verker. Jeg tør ikke tenke på hvordan buksene tar seg ut. Jeg burde hatt knebeskyttere. Plutselig kjenner jeg noe til venstre. Ragg! En hund! Jeg trekker høynen lynsnart til meg. Endel hunder er meget ubehagelige og uberegnelige dyr. De små er hissigst, men de store er farligst. En gang ble jeg rent ned av en diger bikkje som med et kjempebyks

hev seg over meg sī½ jeg mistet balansen og brakk hī½ndleddet. Den mente det godt, fikk jeg siden vite (ad omveier), men den gjorde ihvertfall ille. I sī½ mī½te kan man kanskje si det var noe menneskelig ved beistet. En rekke spī½rsmī½l flakser nervī½st omkring i hodet mitt: er hundens eier i nī½rheten? er hunden mannevond? hvilken rase tilhī½rer den? en av de farlige og blodtī½rstige? eller er den kanskje saktmodig og fi½yelig? det man kaller en snill bisk? To ting sli½r meg etter kort tid, nemlig A) mine sjanser for retrett gjennom den ukjente korridoren, i kappli½p med en stor hund, er praktisk talt lik null, med mindre dyret skulle vī½re sykt eller skadet, og B) siden hunden ennī½ ikke har angrepet, tilhī½rer den trolig den saktmodige kategorien, for den mī½ jo ha luktet meg for lenge siden, kanskje allerede idet jeg kom inn dī½ren. Det kan altsī½, avgjī½r jeg, vī½re taktisk klokt i½ forsī½ke i½ klappe den, selv om jeg avskyr i½ fi½ en stinkende hundetunge dratt lik en skitten og lunken vaskeklut over ansiktet. Altsī½ klapper jeg den. Den ventede tungen uteblir. Dyret leer ikke engang pī½ seg. Jeg klapper igjen, denne gangen litt mindre nī½lende. Ingen reaksjon. Jeg tar sjansen pī½ i½ fi½le meg frem til kreaturets hodeende. Stadig ingen reaksjon. Jeg begynner i½ fi½ en mistanke. Jeg graver hī½nden inn i det tykke ragget og fi½ler pī½ siden av dyret. Ingen bevegelse. Ingen pust. Jeg drar hunden i ragget. Jeg drar den hardt i ragget. Ingen reaksjon. Den er dī½d. Ved nī½rmere taktil undersī½kelse viser det seg at den ikke har kroppsvarme igjen, og at lemmene begynner i½ bli stive. Dette utlī½ser nye spī½rsmī½l: hvorfor har den lagt seg til i½ dī½ her? kan den ha blitt stengt inne? og tī½rstet ihjel? men dī½ren inn hit var jo i½pen? kan det tenkes at dī½ren var i½pen da hunden kom seg inn her, og at den

VENTE OG IKKE SE | 363

[Page 364]

siden ble stengt, slik at hun strī½k med her inne? men hvorfor ligger den ikke da rett foran dī½ren? og hvorfor har ingen fjernet den? kan dī½ren bli li½st utenfra ogsī½ mens jeg er her? Hunden har ikke noe halsbī½nd. Altsī½ er den trolig herrelī½s, en sī½kalt li½sbikkje. Ragget kjennes ogsī½ ganske tovet og skittent. Jeg rygger og tar (forsī½ksvis) to bilder av hunden. Nī½vel. For meg er det bare i½ fortsette, skjī½nt hī½pet svinner for hver meter. Jeg kunne vende tilbake til utgangspunktet og prī½ve den andre dī½ren. Nī½ kjenner mine famlende, fomiende og radaraktig sveipende fingre brī½tt en hindring, noe som mī½ vī½re en vegg, av samme materiale som gulvet, det vil si rī½, ubehandlet betong. Kan dette vī½re enden pī½ korridoren? Til venstre er det stadig vegg, men nī½r jeg meget forsiktig lar fingertuppene kravle til hī½yre, sī½ finner de ingen hindring, hvilket vil si at korridoren svinger i rett vinkel til hī½yre, og nī½lende fortsetter jeg i den retningen, mens motet avtar, og luftfuktigheten og trekken i½ker, det kjenner jeg. Hvis jeg nī½ kunne glemme helt hvor jeg befinner meg, og bare drī½mme, drī½mme meg helt bort, som det heter, sī½ kunne jeg forestille meg at jeg var ved sjī½en, og at en lett havbris mī½tte ansiktet mitt, og fikk hī½ret mitt til i½ vifte sī½vidt, og at hun tok meg i hī½nden, og sammen gikk vi forsiktig ned til vannkanten, hvor jeg kunne kjenne det behagelig kjī½lige saltvannet vaske rundt anklene, og jeg kunne la hendene gī½ pī½ gjenoppdagelsesferd pī½ stranden, jeg kunne la den varme sanden sildre gjennom fingrene, knuse smī½ skjell til fliser i klypa, skru sneglehus inn i hī½ndflatene eller la dem trille ned av hī½ndbakken, og de andre badegjestene ville sikkert registrere et toskete smil rundt munnen min, et smil innenfra et mī½rke og en stillhet de ikke ville ha noen adgang til. Men jeg er ikke pī½ stranden. Jeg er i en korridor. Trekken lukter litt ubestemmelig av rī½me og mugg og sement. Og plutselig kjenner hendene mine ingenting. Jeg lar dem svive til hī½yre og til venstre. Ingenting. Jeg krabber noen ytterst fi½ centimeter fremover og strekker ut armene sī½ langt jeg kan, eller rettere sagt sī½ langt jeg vī½ger. Ingenting. Tomrom. Jeg trekker meg tilbake og i½ler meg maksimalt forsiktig mot hī½yre. Ingenting. Jo. Noe, akkurat pī½ kanten av stupet, inntil veggen. Jeg kan ikke tro det! Men jeg kjenner igjen den gapende gummisnuten, som en gang for lenge

siden ble bitt over av en hund, og jeg kjenner igjen de glatte, flate $\frac{1}{2}$ ynene som minner om knappene i en buksesmekk, og jeg kjenner igjen de tykke, struttende lemmene, det vil si de engang struttende lemmene, for armene (eller forlabene) er slappe og halvtomme, mens bena (eller baklabbene)

364

[Page 365]

$\frac{1}{2}$ sin side fortsatt strutter, ettersom alt som er igjen av sagflis har sunket ned og konsentrert seg i dem (det $\frac{1}{2}$ vrige har rent ut gjennom hullet i snuten), stramme ben, som om han ville fortsette $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{2}$ og $\frac{1}{2}$ gjennom tiden, uten $\frac{1}{2}$ gi opp $\frac{1}{2}$ og $\frac{1}{2}$ de ble helt tomme for sagflis, tomme som hodet og overkroppen, som henger og slenger slapt, liksom han var $\frac{1}{2}$ d, han og $\frac{1}{2}$, eller som om overkroppen hans var $\frac{1}{2}$ d, mens bena fortsatt levde, og alts $\frac{1}{2}$ ville fortsette $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{2}$, slepende $\frac{1}{2}$ den $\frac{1}{2}$ de overkroppen med det $\frac{1}{2}$ de hodet hengende i en brutalt bakoverbrukket vinkel, som om han fors $\frac{1}{2}$ kte $\frac{1}{2}$ se seg tilbake, betrakte og bevitne den tilbakelagte strekningen, mens han gikk forover, fortsatte $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{2}$ og $\frac{1}{2}$ gjennom tiden, inntil det var slitt hull i bena (eller baklabbene), og all sagflisen rant ut, og bena ikke lenger ville b $\frac{1}{2}$ re ham, og han sank sammen for godt, en sekk t $\frac{1}{2}$ mt for innhold; ren, verdil $\frac{1}{2}$ s emballasje. Jeg setter ham fra meg igjen, slik han satt (tvekri $\frac{1}{2}$ kt, med ansiktet ned mot bena (eller baklabbene)). Jeg rykker to-tre skritt tilbake og fotograferer ham (fors $\frac{1}{2}$ ksvis). Deretter tar jeg ham tett inntil meg og snur. Det kjennes trygt. Jeg er beroliget. Jeg er glad. Ettersom jeg n $\frac{1}{2}$ med niognitti prosents sikkerhet vet at det ikke finnes noen hindringer i denne korridoren bortsett fra den ufarlige $\frac{1}{2}$ de hunden, kan jeg $\frac{1}{2}$ oppreist tilbake, og s $\frac{1}{2}$ ledes spare b $\frac{1}{2}$ de de intenst verkende kn $\frac{1}{2}$ rne mine og en god del tid.

VENTE OG IKKE SE | 365

[Page 366]

M $\frac{1}{2}$ RKET I DEN ANDRE ENDEN AV TUNNELEN

En ikke-pornografisk historie

Nesten usynlige s $\frac{1}{2}$ lenge de sitter stille, til $\frac{1}{2}$ forveksle med blekkflekker eller riper i den blanke, buede og blekgr $\frac{1}{2}$ nne vinduskarmen, men straks de begynner $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{2}$, p $\frac{1}{2}$ sitt flate, mekaniske vis, lik lekedyr hvor kun bena er bevegelige (uten noen synlig vridning, vrikking, vraltning eller lignende), er de bare punkter som forflytter seg langs uskjellnelige linjer, selv om man ved n $\frac{1}{2}$ rmere gransking, fra siden, kan se hvordan bena, av tykkelse kanskje som menneskeh $\frac{1}{2}$ r, beveger seg raskt og blafrende lik sykkelei ker i fart, eller som visse s $\frac{1}{2}$ dyrs fangtr $\frac{1}{2}$ der n $\frac{1}{2}$ r de plutselig lukker seg om et bytte, umulig $\frac{1}{2}$ observere enkelte ben i en enkelt bevegelse, f $\frac{1}{2}$ r de med ett flyr opp (ingen sjanse til $\frac{1}{2}$ se de bittesm $\frac{1}{2}$ blankhvite vingene folde seg ut, heller, for ikke $\frac{1}{2}$ nevne de enkelte vingeslag under den korte flukten, p $\frac{1}{2}$ en ekstrem side av en skala for vingeslag hvor albatrossens muligens ville befinne seg i den andre enden); men s $\frac{1}{2}$ snart den ene (som m $\frac{1}{2}$ v $\frac{1}{2}$ re en hann) flyr mot den andre (som m $\frac{1}{2}$ v $\frac{1}{2}$ re en hunn), flyr den sistnevnte like br $\frac{1}{2}$ tt opp, eller hvis den f $\frac{1}{2}$ rste g $\frac{1}{2}$ r (stadig p $\frac{1}{2}$ sin flate, mekaniske m $\frac{1}{2}$ te) mot den siste, begynner den siste $\frac{1}{2}$ bevege seg vekk fra den f $\frac{1}{2}$ rste s $\frac{1}{2}$ snart den har kommet innenfor en viss radius, som i likhet med hele denne adferden, dette ritualet, har sin opprinnelse i en millioner av $\frac{1}{2}$ r gammel fylogenetisk n $\frac{1}{2}$ dvungenhet, en tidsmessig sett svimlende dyp men fullstendig utvendig, mysteriel $\frac{1}{2}$ s perfeksjon, som overfl $\frac{1}{2}$ diggj $\frac{1}{2}$ r enhver tenkning og enhver strategi, enhver fantasi; som, bortsett fra disse innkodede, utsettende man $\frac{1}{2}$ vrene, et hinder (motvilje, eller genetisk simulert motvilje, hos hunnen) som skal overvinnes (for hannens del), overhodet ikke ber $\frac{1}{2}$ res av status, helsetilstand (over et visst, biologisk n $\frac{1}{2}$ dvendig lavm $\frac{1}{2}$ l), $\frac{1}{2}$ rsinntekt, utdannelsesniv $\frac{1}{2}$, eventuelle tidligere ekteskap eller forhold, religion og livssyn, eller endog utseende i estetisk forstand av

til det usannsynlige i å anta at en mygg vil unnlate å parre seg med en annen fordi den ikke liker utseendet på kjønnssubjektet); den menneskelige forestillingen 'pent ansikt', eller endog fenomenet 'dette animale organisasjonsnivået' fullstendig irrelevant,

366

[Page 367]

Hun måtte selvfølgelig, pro forma, stirre ut av vinduet det meste av tiden, men hun kunne sett litt mer i penlyst på ham, hun kunne gjort det; for refleksene fra vognens hvite lysrør gjorde det stadig vanskeligere å se ut. Heller ingenting å se på der ute, ingenting å se på der inne, unntatt ham, selv om han hadde stangen midt i ansiktet, den blanke stangen som lå på gulv til tak i det åpne feltet foran dører, denne stangen som tallsevette hender knuget og satte inn med sitt menneskeheft i rushtiden, Seid umschlungen, Millionen (og tausheten i vognen var tausheten etter dem), men som måtte skinte i ensom, monumental prakt som en nylig forstummet orgelpipe. De satt diagonalt overfor hverandre, og hvis hun skulle se (i penlyst) på ham, måtte hun vri overkroppen litt til én av sidene og kikke rundt den, til høyre for den eller til venstre for den, eller omvekslende til høyre og til venstre for den, slik han måtte se til høyre for den eller til venstre for den, eller, i praksis, omvekslende til høyre og til venstre for den.

hver å se et maskulin ut med den svarte skinnjakken og det korte håret som han ustanselig (og nødvendig) stryker tilbake fra pannen som om han var vant til å ha det langt

Mens hun stirret ut kunne hun latt den side, beige kappen gli litt mer opp, slik at han så den svarte kjolen og leggene som skinte vrblekt gjennom de mørke strimpe, og hun gjorde det faktisk, hun skiftet sittestilling, det venstre benet gled ned av det høyre kneet, hvilte et øyeblikk på gulvet, begge føttene parallelle, deretter det høyre benet opp på det venstre kneet, vippende to eller tre ganger frem og tilbake før det falt til ro, og istedenfor å stramme kjolen, den legglange, svarte, dydige, samfunnsinteresserte, moderat radikalsympatiserende kjolen (med en rural blomsterbord på kanten) over knærne (slik kvinner, med en tekkelig automatikk, vanligvis gjør), dro hun den heller litt opp, i et spisst grep mellom tommel- og pekefinger, slik at den avlange, nesten kronbladformede neglen, lik et farvesprakende, som det heter, tropisk reptil, et sekund på langs oversiden av håret hennes, skilt fra huden av bomullsstoffet i kjolen og syntetfibrene i strimpe. Men like etter kunne hun latt det høyre benet glippe ned fra kneet hun nettopp hadde lagt det til hvile på, kunne lent seg frem over setet og med noen vridende og vrikkende armbevegelser (kappen utspent som vinger før den forsvant bak henne) latt ytterplagget gli fri fra skuldrene,

VENTE OG IKKE SE | 367

[Page 368]

kunne brettet det pent sammen og lagt det på det ledige, spinatgrønne skaisetet ved siden av (hvor ingen måtte satt, og hvor ingen ville sette seg, etter som banen gikk mot byen om natten, ikke fra byen om natten eller til byen om morgenen, og selvfølgelig var helt tom, unntatt de to). Men hun gjorde det ikke.

virker nervøs om ikke rett og slett redd redd for hvem for deg? glort stiltent feigt liksom redd for at en musefelle skulle smekke igjen over øyet

Hele tiden dette at de slingret og bikket og vagget i samme takt, den takten som banens fart og kurs bestemte, med de samme marionettaktige nikkene, roterende omkring et usynlig balansepunkt, lik sterkt berusede, og ristende, vibrerende, liksom de skalv og hakket tenner i en nediset region av et eller

annet romantisk helvete, over skinneskjortene, hun strengt tatt litt fiender ham, fordi hun satt forrest i vognen, ristingen kom fienderst til henne og siden til ham, fra forreste boggi til bakerste, og i krappe henderesvinger (regnet etter fartsretningen) sving de over til venstre samtidig, og i krappe venstresvinger sving de mot henderesyre, begge underlagt den samme uavvendeligheten.

en av disse bleikingene som alltid sikler i smug han ville vel ikke tile et lite glimt av kjorterne engang ikke gjent det

Enner over jorden. Speilbildet hennes i ruten; det lot til at hun stirret i endersfronterende pender seg selv heller enn i granske det merklagte industri- og forstadslandskapet utenfor. Et sirkelrundt, roterende reklameskilt pender et fabrikktag stroboskoperte hurtig over vindusrekken i vognen og forsvant, mens noen uleselige blibokstaver pender et tidern i det fjerne blusset lenge, lik en kunstig fiksstjerne. Mens hun stadig lot til i stirre mot sitt eget speilbilde, kunne hun ha lissnet det prydelig oppsatte henderet og latt det falle ned over skuldrene og ryggen, men hun gjorde det ikke.

du gjent det ikke

Kjolen ville vider for lisssttsittende til i vise om hun hadde vakre (eller snderpregede) bryster, men hun kunne vridde armen bak seg (som nider skurken skal bindes i en westernfilm) og dratt ned glidelsen, slik at huden pender

368

[Page 369]

ryggen hennes ville skumpes, naken, mot plaststoffet i seteryggen, en kile av naken hud mellom glidelsen to tannrader, som snderledes ville gape, ikke lenger stram og rett, men buklete som tareblader, skjult for dem begge et ieyeblikk; hun kunne gjort det, men hun gjorde det ikke.

han svinger som en passasjer pender en sinner mangefarvet illuminert (er det ikke det det heter?) karusell som genter opp og ned og rundt samtidig mellom lyst og skrekk reddere enn du

Siden kunne hun, denne gangen helt uforblommet, kastet et (halvt sky, halvt frekt?) blick mot ham, med de store, bare svakt, diskret, sivilisert sminkede iynene kastet et blick mot ham, en ierliten pause fiender hun dro kjolen ned og blottet skuldrene, fienderst den henderesyre (siden hun var kjevhendt, men hvordan i all verden kunne han vite det?), sving den venstre, og blottet brystet, blottet, blottet, blottet, ikke brystene, ikke direkte, ikke enner; for under kjolen, idet livstykke falt, av sin egen tyngde, ned i fanget hennes, kunne det kommet til syne, mirabile dictu, en brystholder (dette privilegerte plagg, det som holder, holder pender plass, holder rundt, en kvinnes bryster, i egenskap av dender gjenstand dessverre uten i vider klar over det, slik sving mange ikke er klar over sine virkelige privilegier), en brystholder, altsi, av gjennomsigtig, svart sateng (er det ikke det det heter?), som brystvortene hennes kunne ha trykket mot, merkere enn de egentlig var, og langs oversiden av brystholderen kunne det genter en dyreaktig pelskant, og henderene kunne ha avtegnet seg tydelig mot de bleke brystene, men de gjorde det ikke.

han kunne gitt etter nider og begynt i vri seg i penlyst pender setet mens han vagget frem og tilbake sammen med togets krengende rystelser skjelver han pender hendene? nei bare innbildning

Banen stoppet pender stasjonen, og hun ville pender i la vider i skotte mot denderene, som i pnet seg med en metallisk rumling og et dunk, ut mot den bliver hvitt belyste perrongen, mot asfalten, trappene og forstetningsmurene

som ved n    rmere granskning viste ru st    perender og pregning av     rringer og kvister etter forskalingsplankene,     r i skogen,     r etter     r, og de     pne skyved    rene med sine svarte gummilister ville bare slippe inn luft, litt av den

VENTE OG IKKE SE | 369

[Page 370]

kj    lige natteluften utenfra, en svak trekk gjennom vognen, og ingen ville komme inn, kanskje unntatt et insekt eller to, tiltrukket av lyset i vognen. Ingen kom faktisk inn, mens hun kunne sittet der, avventende, med livstyk- ket til kjolen p     kn    rne og de ikke spesielt store, men s          si spretne, n    r sagt gymnastiske brystene bak den usunne svarte brystholderen, brystvortene liksom stirrende     ndeli  st ut i vognens taushet, eller ut i m    rkets taushet bak den     de, opplyste perrongen; de kunne gjort, men de gjorde det ikke.

han kunne begynt      gnikke seg i skrittet fi    r han endelig fi    lte seg tvunget til          pne smekken og fikk vippet det stive lemmet ut onanerende mens han stirret hjelpeli  st p     deg nei hold opp n     han ser bare ut av vinduet

Og vognens slingrende, vibrerende, slamrende ferd kunne ha fortsatt etter at fi    reren, den usynlige tredje part, hadde annonsert at man m    tte passe for d    rene og at d    rene ble lukket, og den fortsatte faktisk. N     kunne hun reist seg med et lite kniks, og, uten      se p     ham, som om hun var alene med de tomme setene og de to myggene i vinduskarmen, latt kjolen, uten      slippe taket i den (s     den ikke skulle falle og bli tilsmusset av det kollektivtrafikale gulvet med det randete belegget, der s    levannet str    m- met p     dager med regn eller slaps eller vi    t sn    ), gli ned over maven, langs li    rene, til kneh    yde omtrent (og n     kunne hun hatt synlig hud, ikke fra kn    rne og ned, som hun kunne hatt for litt siden, men fra kn    rne og opp, et omsnudd timeglass) fi    r hun li    ftet bena etter tur og smatt ut av den, med den balanserende elegansen som bare lang, kvinnelig trening kan gi. Hun kunne gjort det, men hun gjorde det ikke, slik hun kunne kippet av seg pumpsene ved      gni h    yre h    l mot venstre t    spiss, og venstre h    l mot h    yre t    spiss, men hun gjorde det ikke.

tenke p     noe annet n     hvis ikke han klarer      fikse bilen m     du ringe verkstedet i morgen tidlig han ville blitt enda r    dere i ansiktet hvis jeg lot str    mpebuksen og trusen falle h    ndbevegelsene raskere nei

Og da, mens hun kunne lagt kjolen opp     kappen, ville det g    tt opp for ham at hun heller ikke, som forventet, hadde en ordin    r str    mpebukse under, men derimot silkeaktige str    mper som hun n     dro litt i for      rette p     (s     et till    p til     ler ved kn    rne ble slettet), slik at det glatte, skinnende

370

=== SimpleSabotage.yaml ===

[Page 1]

Per guidance from the Chief/DRRB CIA Declassification Center,
you may consider the document declassified... If you use an
exact copy of the document in your presentations, please draw
a line through the classification markings to prevent confusion.
Use the information as you see fit.

UNCLASSIFIED

4/2/2008

SIMPLE SABOTAGE
FIELD MANUAL

STRATEGIC SERVICES FIELD MANUAL No. 3

UNCLASSIFIED

[Page 2]
Office of Strategic Services

Washington, D. C.

17 January 1944

This Simple Sabotage Field Manual ? Strategic Services (Provisional) ? is published for the information and guidance of all concerned and will be used as the basic doctrine for Strategic Services training for this subject.

The contents of this Manual should be carefully controlled and should not be allowed to come into unauthorized hands.

The instructions may be placed in separate pamphlets or leaflets according to categories of operations but should be distributed with care and not broadly. They should be used as a basis of radio broadcasts only for local and special cases and as directed by the theater commander.

AR 380-5, pertaining to handling of secret documents, will be complied with in the handling of this Manual.

[Handwritten Signature]

William J. Donovan

Director

[Page 3]
C O N T E N T S

	Page
1. INTRODUCTION	1
2. POSSIBLE EFFECTS	2
3. MOTIVATING THE SABOTEUR	2
4. TOOLS, TARGETS, AND TIMING	6
5. SPECIFIC SUGGESTIONS FOR SIMPLE SABOTAGE	8

[Page 4]
SIMPLE SABOTAGE

1. INTRODUCTION

a. The purpose of this paper is to characterize simple sabotage, to outline its possible effects, and to present suggestions for inciting and executing it.

b. Sabotage varies from highly technical coup de main -acts that require detailed planning and the use of specially trained operatives, to innumerable simple acts which the ordinary individual citizen-saboteur can perform. This paper is primarily concerned with the latter type. Simple sabotage does not require specially prepared tools or equipment; it is executed by an ordinary citizen who may or may not act individually and without the necessity for active connection with an organized group; and it is carried out in such a way as to involve a minimum danger of injury, detection, and reprisal.

c. Where destruction is involved, the weapons of the citizen-saboteur are salt, nails, candles, pebbles, thread, or any other materials he might normally be expected to possess as a householder or as a worker in his particular occupation. His arsenal is the kitchen shelf, the trash pile, his own usual kit of tools and supplies. The targets of his sabotage are usually objects to which he has normal and inconspicuous access in everyday life.

d. A second type of simple sabotage requires no destructive tools whatsoever and produces physical damage, if any, by highly indirect means. It is based on universal opportunities to make faulty decisions, to adopt a non-cooperative attitude, and to induce others to follow suit. Making a faulty decision may be simply a matter of placing tools in one spot instead of another. A non-cooperative attitude may involve nothing more than creating an unpleasant situation among one's fellow workers, engaging in bickering, or displaying surliness and stupidity.

e. This type of activity, sometimes referred to as the "human element," is frequently responsible for accidents, delays, and general obstruction even under normal conditions. The potential saboteur should discover what types

1

[Page 5]

of faulty decisions and non-cooperation are normally found in his kind of work and should then devise his sabotage so as to enlarge that "margin for error."

2. POSSIBLE EFFECTS

a. Acts of simple sabotage are occurring throughout Europe. An effort should be made to add to their efficiency, lessen their detectability, and increase their number. Acts of simple sabotage, multiplied by thousands of citizen-saboteurs, can be an effective weapon against the enemy. Slashing tires, draining fuel tanks, starting fires, starting arguments, acting stupidly, short-circuiting electric systems, abrading machine parts will waste materials, manpower, and time. Occurring on a wide scale, simple sabotage will be a constant and tangible drag on the war effort of the enemy.

b. Simple sabotage may also have secondary results of more or less value. Widespread practice of simple sabotage

will harass and demoralize enemy administrators and police. Further, success may embolden the citizen-saboteur eventually to find colleagues who can assist him in sabotage of greater dimensions. Finally, the very practice of simple sabotage by natives in enemy or occupied territory may make these individuals identify themselves actively with the United Nations war effort, and encourage them to assist openly in periods of Allied invasion and occupation.

3. MOTIVATING THE SABOTEUR

a. To incite the citizen to the active practice of simple sabotage and to keep him practicing that sabotage over sustained periods is a special problem.

b. Simple sabotage is often an act which the citizen performs according to his own initiative and inclination. Acts of destruction do not bring him any personal gain and may be completely foreign to his habitually conservative attitude toward materials and tools. Purposeful stupidity is contrary to human nature. He frequently needs pressure, stimulation or assurance, and information and suggestions regarding feasible methods of simple sabotage.

2

(1) Personal Motives

(a) The ordinary citizen very probably has no immediate personal motive for committing simple sabotage. Instead, he must be made to anticipate indirect personal gain, such as might come with enemy evacuation or destruction of the ruling government group. Gains should be stated as specifically as possible for the area addressed: simple sabotage will hasten the day when Commissioner X and his deputies Y and Z will be thrown out, when particularly obnoxious decrees and restrictions will be abolished, when food will arrive, and so on. Abstract verbalizations about personal liberty, freedom of the press, and so on, will not be convincing in most parts of the world. In many areas they will not even be comprehensible.

(b) Since the effect of his own acts is limited, the saboteur may become discouraged unless he feels that he is a member of a large, though unseen, group of saboteurs operating against the enemy or the government of his own country and elsewhere. This can be conveyed indirectly: suggestions which he reads and hears can include observations that a particular technique has been successful in this or that district. Even if the technique is not applicable to his surroundings, another's success will encourage him to attempt similar acts. It also can be conveyed directly: statements praising the effectiveness of simple sabotage can be contrived which will be published by white radio, freedom stations, and the subversive press. Estimates of the proportion of the population engaged in sabotage can be disseminated.

Instances of successful sabotage already are being broadcast by white radio and freedom stations, and this should be continued and expanded where compatible with security.

(c) More important than (a) or (b) would be to create a situation in which the citizen-saboteur acquires a sense of responsibility and begins to educate others in simple sabotage.

3

[Page 6]

(2) Encouraging Destructiveness

It should be pointed out to the saboteur where the circumstances are suitable, that he is acting in self-defense against the enemy, or retaliating against the enemy for other acts of destruction. A reasonable amount of humor in the presentation of suggestions for simple sabotage will relax tensions of fear.

(a) The saboteur may have to reverse his thinking, and he should be told this in so many words. Where he formerly thought of keeping his tools sharp, he should now let them grow dull; surfaces that formerly were lubricated now should be sanded; normally diligent, he should now be lazy and careless; and so on. Once he is encouraged to think backwards about himself and the objects of his everyday life, the saboteur will see many opportunities in his immediate environment which cannot possibly be seen from a distance. A state of mind should be encouraged that anything can be sabotaged.

(b) Among the potential citizen-saboteurs who are to engage in physical destruction, two extreme types may be distinguished. On the one hand, there is the man who is not technically trained and employed. This man needs specific suggestions as to what he can and should destroy as well as details regarding the tools by means of which destruction is accomplished.

(c) At the other extreme is the man who is a technician, such as a lathe operator or an automobile mechanic. Presumably this man would be able to devise methods of simple sabotage which would be appropriate to his own facilities. However, this man needs to be stimulated to re-orient his thinking in the direction of destruction. Specific examples, which need not be from his own field, should accomplish this.

(d) Various media may be used to disseminate suggestions and information regarding simple sabotage. Among the media which may be used, as the immediate situation dictates, are: freedom stations

4

or radio, false or official leaflets. Broadcasts or leaf-

lets may be directed toward specific geographic or occupational areas, or they may be general in scope. Finally, agents may be trained in the art of simple sabotage, in anticipation of a time when they may be able to communicate this information directly.

(3) Safety Measures

(a) The amount of activity carried on by the saboteur will be governed not only by the number of opportunities he sees, but also by the amount of danger he feels. Bad news travels fast, and simple sabotage will be discouraged if too many simple saboteurs are arrested.

(b) It should not be difficult to prepare leaflets and other media for the saboteur about the choice of weapons, time, and targets which will insure the saboteur against detection and retaliation. Among such suggestions might be the following:

(1) Use materials which appear to be innocent. A knife or a nail file can be carried normally on your person; either is a multi-purpose instrument for creating damage. Matches, pebbles, hair, salt, nails, and dozens of other destructive agents can be carried or kept in your living quarters without exciting any suspicion whatever. If you are a worker in a particular trade or industry you can easily carry and keep such things as wrenches, hammers, emery paper, and the like.

(2) Try to commit acts for which large numbers of people could be responsible. For instance, if you blow out the wiring in a factory at a central fire box, almost anyone could have done it. On-the-street sabotage after dark, such as you might be able to carry out against a military car or truck, is another example of an act for which it would be impossible to blame you.

(3) Do not be afraid to commit acts for which you might be blamed directly, so long as you do so rarely, and as long as you have a
5

[Page 8]

Among such facilities are roads, railroads, automobiles, trucks, motor-cycles, bicycles, trains, and trams.

(2) Any communications facilities which can be used by the authorities to transmit instructions or morale material should be the objects of simple sabotage. These include telephone, telegraph and power systems, radio, newspapers, placards, and public notices.

(3) Critical materials, valuable in them-

selves or necessary to the efficient functioning of transportation and communication, also should become targets for the citizen-saboteur. These may include oil, gasoline, tires, food, and water.

5. SPECIFIC SUGGESTIONS FOR SIMPLE SABOTAGE

a. It will not be possible to evaluate the desirability of simple sabotage in an area without having in mind rather specifically what individual acts and results are embraced by the definition of simple sabotage.

b. A listing of specific acts follows, classified according to types of target. This list is presented as a growing rather than a complete outline of the methods of simple sabotage. As new techniques are developed, or new fields explored, it will be elaborated and expanded.

(1) Buildings

Warehouses, barracks, offices, hotels, and factory buildings are outstanding targets for simple sabotage. They are extremely susceptible to damage, especially by fire; they offer opportunities to such untrained people as janitors, charwomen, and casual visitors; and, when damaged, they present a relatively large handicap to the enemy.

(a) Fires can be started wherever there is an accumulation of inflammable material. Warehouses are obviously the most promising targets but incendiary sabotage need not be confined to them alone.

(1) Whenever possible, arrange to have the fire start after you have gone away. Use a candle and paper combination, setting it as close as possible to the inflammable material you want to burn: From a sheet of paper, tear a strip three or four centimeters wide and wrap it around the base of the candle two or three times. Twist more sheets of paper into loose ropes and place them around the base of the candle. When the candle flame reaches the encircling strip, it will be ignited and in turn will ignite the surrounding paper. The size, heat, and duration of the resulting flame will depend on how much paper you use and how much of it you can cramp in a small space.

(2) With a flame of this kind, do not attempt to ignite any but rather inflammable materials, such as cotton sacking. To light more resistant materials, use a candle plus tightly rolled or twisted paper which has been soaked in gasoline. To create a briefer but even hotter flame, put celluloid such as you might find in an old comb, into a nest of plain or saturated paper which is to be fired by a candle.

(3) To make another type of simple fuse, soak one end of a piece of string in grease. Rub a generous pinch of gunpowder over the inch of string where greasy string meets clean string. Then ignite the clean end of the string. It will burn slowly without a flame (in much the same way that a cigarette burns) until it reaches the grease and gunpowder; it will then flare up suddenly. The grease-treated string will then burn with a flame. The same effect may be achieved by using matches instead of the grease and gunpowder. Run the string over the match heads, taking care that the string is not pressed or knotted. They too will produce a sudden flame. The advantage of this type of fuse is that string burns at a set speed. You can time your fire by the length and thickness of the string you chose.

[Page 9]

(4) Use a fuse such as the ones suggested above to start a fire in an office after hours. The destruction of records and other types of documents would be a serious handicap to the enemy.

(5) In basements where waste is kept, janitors should accumulate oily and greasy waste. Such waste sometimes ignites spontaneously, but it can easily be lit with a cigarette or match. If you are a janitor on night duty, you can be the first to report the fire, but don't report it too soon.

(6) A clean factory is not susceptible to fire, but a dirty one is. Workers should be careless with refuse and janitors should be inefficient in cleaning. If enough dirt and trash can be accumulated an otherwise fireproof building will become inflammable.

(7) Where illuminating gas is used in a room which is vacant at night, shut the windows tightly, turn on the gas, and leave a candle burning in the room, closing the door tightly behind you. After a time, the gas will explode, and a fire may or may not follow.

(b) Water and miscellaneous

(1) Ruin warehouse stock by setting the automatic sprinkler system to work. You can do this by tapping the sprinkler heads sharply with a hammer or by holding a match under them.

(2) Forget to provide paper in toilets; put tightly rolled paper, hair, and other obstructions in the W. C. Saturate a sponge with a thick starch or sugar solution. Squeeze it tightly into a ball, wrap it with string, and dry. Remove the

string when fully dried. The sponge will be in the form of a tight hard ball. Flush down a W. C. or otherwise introduce into a sewer line. The sponge will gradually expand to its normal size and plug the sewage system.

(3) Put a coin beneath a bulb in a public

building during the daytime, so that fuses will blow out when lights are turned on at night. The fuses themselves may be rendered ineffective by putting a coin behind them or loading them with heavy wire. Then a short-circuit may either start a fire, damage transformers, or blow out a central fuse which will interrupt distribution of electricity to a large area.

(4) Jam paper, bits of wood, hairpins, and anything else that will fit, into the locks of all unguarded entrances to public buildings.

(2) Industrial Production: Manufacturing

(a) Tools

(1) Let cutting tools grow dull. They will be inefficient, will slow down production, and may damage the materials and parts you use them on.

(2) Leave saws slightly twisted when you are not using them. After a while, they will break when used.

(3) Using a very rapid stroke will wear out a file before its time. So will dragging a file in slow strokes under heavy pressure. Exert pressure on the backward stroke as well as the forward stroke.

(4) Clean files by knocking them against the vise or the workpiece; they are easily broken this way.

(5) Bits and drills will snap under heavy pressure.

(6) You can put a press punch out of order by putting in it more material than it is adjusted for?two blanks instead of one, for example.

(7) Power-driven tools like pneumatic drills, riveters, and so on, are never efficient when dirty. Lubrication points and electric contacts can easily be fouled by normal accumulations of dirt or the insertion of foreign matter.

(b) Oil and lubrication systems are not only vulnerable to easy sabotage, but are critical in every machine with moving parts.

- (1) Put metal dust or filings, fine sand, ground glass, emery dust (get it by pounding up an emery knife sharpener) and similar.
- (2) You can cause wear on any machine by uncovering a filter system, poking a pencil or any other sharp object through the filter.
- (3) If you cannot get at the lubrication system or filter directly, you may be able to lessen the effectiveness of oil by diluting it.
- (4) Using a thin oil where a heavy oil is prescribed will break down a machine or heat up a moving shaft so that it will "freeze".
- (5) Put any clogging substance into lubrication systems or, if it will float, into stored oil. Twisted combings of human hair, pie crust, etc.
- (6) Under some circumstances, you may be able to destroy oil outright rather than interfere.

12

with its effectiveness, by removing stop-j from lubricating systems or by puncturing the drums and cans in which it is stored.

(c) Cooling Systems

- (1) A water cooling system can be put out of commission in a fairly short time, with considerable damage to an engine or motor.
- (2) If very cold water is quickly introduced into the cooling system of an overheated motor, contraction and considerable strain will be caused.
- (3) You can ruin the effectiveness of an air cooling system by plugging dirt and waste into intake, or exhaust valves. If a belt drive is used, you can ruin the system by cutting the belt.

(d) Gasoline and Oil Fuel

Tanks and fueling engines usually are accessible and easy to open. They afford a very vulnerable target for simple sabotage.

- (1) Put several pinches of sawdust or hard grain, such as rice or wheat, into the fuel tank of a gasoline engine. The particles will be blown into the carburetor and will clog it.
- (2) If you can accumulate sugar, put it in.

13

the fuel tank of a gasoline engine. As it burns together with the gasoline, it will turn into a sticky mess which will completely mire the engine and necessitate extensive cleaning and repair. Honey and molasses are as good as sugar. Try to use about 75-100 grams for each 10 gallons of gasoline.

(3) Other impurities which you can introduce into gasoline will cause rapid engine wear and eventual breakdown. Fine particles of pumice, sand, ground glass, and metal dust can easily be introduced into a gasoline tank. Be sure that the particles are very fine, so that they will be able to pass through the carburetor jet.

(4) Water, urine, wine, or any other simple liquid you can get in reasonably large quantities will dilute gasoline fuel to a point where no combustion will occur in the cylinder and the engine will not move. One pint to 20 gallons of gasoline is sufficient. If salt water is used, it will cause

corrosion and permanent motor damage.

(5) In the case of Diesel engines, put low flashpoint oil into the fuel tank; the engine will not move. If there already is proper oil in the tank when the wrong kind is added, the engine will only limp and sputter along.

(6) Fuel lines to gasoline and oil engines frequently pass over the exhaust pipe. When the machine is at rest, you can stab a small hole in the fuel line and plug the hole with wax. As the engine runs and the exhaust tube becomes hot, the wax will be melted; fuel will drip onto the exhaust and a blaze will start.

(7) If you have access to a room where gasoline is stored, remember that gas vapor accumulating in a closed room will explode after a time if you leave a candle burning in the room. A good deal of evaporation, however, must occur from the gasoline tins into the air of the room. If removal of the tops of the tins does not expose

enough gasoline to the air to ensure copious evaporation, you can open lightly constructed tins further with a knife, ice pick or sharpened nail file. Or puncture a tiny hole in the tank which will permit gasoline to leak out on the floor. This will greatly increase the rate of evaporation. Before you light your candle, be sure that windows are closed and the room is as air-tight as you can make it. If you can see that windows in a neighboring room are opened wide, you have a chance of setting a large fire which will not only destroy the gasoline but anything else nearby; when the gasoline explodes, the doors of the storage room will be blown open, a draft to the neighboring windows will be created which will whip up a fine conflagration.

(c) Electric Motors

Electric motors (including dynamos) are more restricted than the targets so far discussed. They cannot be sabotaged easily or without risk of injury by unskilled persons who may otherwise have good opportunities for destruction.

(1) Set the rheostat to a high point of resistance in all types of electric motors. They will overheat and catch fire.

(2) Adjust the overload relay to a very high value beyond the capacity of the motor. Then overload the motor to a point where it will overheat and break down.

(3) Remember that dust, dirt, and moisture are enemies of electrical equipment. Spill dust and dirt onto the points where the wires in

electric motors connect with terminals, and onto insulating parts. Inefficient transmission of current and, in some cases, short circuits will result. Wet generator motors to produce short circuits.

(4) "Accidentally" bruise the insulation on wire, loosen nuts on connections, make faulty splices and faulty connections in wiring, to waste electric current and reduce the power of electric motors.

[Page 12]

(5) Damage to commutators can reduce the power output or cause short circuiting in direct-current motors: Loosen or remove commutator holding rings. Sprinkle carbon, graphite, or metal dust on commutators. Put a little grease or oil at the contact points of commutators. Where commutator bars are close together bridge the gaps between them with metal dust, or sawtooth their edges with a chisel so that the teeth on adjoining bars meet or nearly meet and current can pass from one to the other.

(6) Put a piece of finely grained emery paper half the size of a postage stamp in a place where it will wear away rotating brushes. The emery paper?and the motor?will be destroyed in the resulting fire.

(7) Sprinkle carbon, graphite or metal dust on slip-rings so that the current will leak or short circuits will occur. When a motor is idle, nick the slip-rings with a chisel.

(8) Cause motor stoppage or inefficiency by applying dust mixed with grease to the face of the armature so that it will not make proper contact.

(9) To overheat electric motors, mix sand with heavy grease and smear it between the stator and rotor, or wedge thin metal pieces between them. To prevent the efficient generation of current, put floor sweepings, oil, tar, or paint between them.

(10) In motors using three-phase current, deeply nick one of the lead-in wires with a knife or file when the machine is at rest, or replace one of the three fuses with a blown-out fuse. In the first case, the motor will stop after running awhile, and in the second, it will not start.

(f) Transformers

(1) Transformers of the oil-filled type can be put out of commission if you pour water, salt water, machine-tool coolant, or kerosene into the oil tank.

(2) In air-cooled transformers, block the ventilation by piling debris around the transformer.

(3) In all types of transformers, throw carbon, graphite or metal dust over the outside bushings and other exposed electrical parts.

(g) Turbines for the most part are heavily built, stoutly housed, and difficult of access. Their vulnerability to simple sabotage is very low.

(1) After inspecting or repairing a hydro turbine, fasten the cover insecurely so that it will blow off and flood the plant with water. A loose cover on a steam turbine will cause it to leak and slow down.

(2) In water turbines, insert a large piece of scrap iron in the head of the penstock, just beyond the screening, so that water will carry the damaging material down to the plant equipment.

(3) When the steam line to a turbine is opened for repair, put pieces of scrap iron into it, to be blasted into the turbine machinery when steam is up again.

(4) Create a leak in the line feeding oil to the turbine, so that oil will fall on the hot steam pipe and cause a fire.

(h) Boilers

(1) Reduce the efficiency of steam boilers any way you can. Put too much water in them to make them slow-starting, or keep the fire under them low to keep them inefficient. Let them dry and turn the fire up; they will crack and be ruined. An especially good trick is to keep putting limestone or water containing lime in the boiler; it will deposit lime on the bottom and sides. This deposit will provide very good insulation against heat; after enough of it has collected, the boiler will be completely worthless.

[Page 13]

(3) Production: Metals

(a) Iron and Steel

(1) Keep blast furnaces in a condition where they must be frequently shut down for repair. In making fire-proof bricks for the inner lining of blast furnaces, put in an extra proportion of tar so that they will wear out quickly and necessitate constant re-lining.

(2) Make cores for casting so that they are filled with air bubbles and an imperfect cast results.

(3) See that the core in a mold is not properly supported, so that the core gives way or the casting is spoiled because of the incorrect position of the core.

(4) In tempering steel or iron, apply too much heat, so that the resulting bars and ingots are of poor quality.

(b) Other Metals

No suggestions available.

(4) Production: Mining and Mineral Extraction

(a) Coal

(1) A slight blow against your Davy oil lamp will extinguish it, and to light it again you will have to find a place where there is no fire damp. Take a long time looking for the place.

(2) Blacksmiths who make pneumatic picks should not harden them properly, so that they will quickly grow dull.

(3) You can easily put your pneumatic pick out of order. Pour a small amount of water through the oil lever and your pick will stop working. Coal dust and improper lubrication will also put it out of order.

(4) Weaken the chain that pulls the bucket conveyers carrying coal. A deep dent in the chain made with blows of a pick or shovel will cause it to part under normal strain. Once a chain breaks, normally or otherwise, take your time about reporting the damage; be slow about taking the chain up for repairs and bringing it back down after repairs.

(5) Derail mine cars by putting obstructions on the rails and in switch points. If possible, pick a gallery where coal cars have to pass each other, so that traffic will be snarled up.

(6) Send up quantities of rock and other useless material with the coal.

(5) Production: Agriculture

(a) Machinery

(1) See par. 5 b. (2) (c), (d), (e).

(b) Crops and livestock probably will be destroyed only in areas where there are large food surpluses or where the enemy (regime) is known to be requisitioning food.

(1) Feed crops to livestock. Let crops harvest too early or too late. Spoil stores of grain, fruit and vegetables by soaking them in water so that they will rot. Spoil fruit and vegetables by leaving them in the sun.

(6) Transportation: Railways

(a) Passengers

(1) Make train travel as inconvenient as possible for enemy personnel. Make mistakes in issuing train tickets, leaving portions of the journey uncovered by the ticket book; issue two tickets for the same seat in the train, so that

an interesting argument will result; near train time, instead of issuing printed tickets write them out slowly by hand, prolonging the process until the train is nearly ready to leave or has left the station. On station bulletin boards announcing train arrivals and departures, see that false and misleading information is given about trains bound for enemy destinations.

(2) In trains bound for enemy destinations, attendants should make life as uncomfortable

19

[Page 14]

ns possible for passengers. See that the food is especially bad, take up tickets after midnight, call all station stops very loudly during the night, handle baggage as noisily as possible during the night, and so on.

(3) See that the luggage of enemy personnel is mislaid or unloaded at the wrong stations. Switch address labels on enemy baggage.

(4) Engineers should see that trains run slow or make unscheduled stops for plausible reasons.

(b) Switches, Signals and Routing

(1) Exchange wires in switchboards containing signals and switches, so that they connect to the wrong terminals.

(2) Loosen push-rods so that signal arms do not work; break signal lights; exchange the colored lenses on red and green lights.

(3) Spread and spike switch points in the track so that they will not move, or place rocks or close-packed dirt between the switch points.

(4) Sprinkle rock salt or ordinary salt profusely over the electrical connections of switch points and on the ground nearby. When it rains, the switch will be short-circuited.

(5) See that cars are put on the wrong trains. Remove the labels from cars needing repair and put them on cars in good order. Leave couplings between cars as loose as possible.

(c) Road-beds and Open Track

(1) On a curve, take the bolts out of the tie-plates connecting to sections of the outside rail, and scoop away the gravel, cinders, or dirt for a few feet on each side of the connecting joint.

(2) If by disconnecting the tie-plate at a joint and loosening sleeper nails on each side of the joint, it becomes possible to move a sec-

20

tion of rail, spread two sections of rail and drive a spike vertically between them.

(d) Oil and Lubrication

(1) See 5 b (2) (b).

(2) Squeeze lubricating pipes with pincers or dent them with hammers, so that the flow of oil is obstructed.

(e) Cooling Systems

(1) See 5 b (2) (c).

(f) Gasoline and Oil Fuel

(1) See 5 b (2) (d).

(g) Electric Motors

(1) See 5 b (2) (e) and (f).

(h) Boilers

(1) See 5 b (2) (h).

(2) After inspection put heavy oil or tar in the engines' boilers, or put half a kilogram of soft soap into the water in the tender.

(i) Brakes and Miscellaneous

(1) Engines should run at high speeds and use brakes excessively at curves and on down-hill grades.

(2) Punch holes in air-brake valves or water supply pipes.

(3) In the last car of a passenger train or or a front car of a freight, remove the wadding from a journal box and replace it with oily rags.

(7) Transportation: Automotive

(a) Roads. Damage to roads [(3) below] is slow, and therefore impractical as a D-day or near D-day activity.

(1) Change sign posts at intersections and forks; the enemy will go the wrong way and it may be miles before he discovers his mistakes. In areas where traffic is composed primarily of enemy autos, trucks, and motor convoys of

[Page 15]

various kinds, remove danger signals from curves and intersections.

(2) When the enemy asks for directions, give him wrong information. Especially when enemy convoys are in the neighborhood, truck drivers can spread rumors and give false information about bridges being out, ferries closed, and detours lying ahead.

(3) If you can start damage to a heavily traveled road, passing traffic and the elements will do the rest. Construction gangs can see that too much sand or water is put in concrete or that the road foundation has soft spots. Anyone can scoop ruts in asphalt and macadam roads which turn soft in hot weather; passing trucks will accentuate the ruts to a point where substantial repair will be needed. Dirt roads also can be scooped out. If you are a road laborer, it will be only a few minutes work to divert a small stream from a sluice so that it runs over and eats away the road.

(4) Distribute broken glass, nails, and sharp rocks on roads to puncture tires.

(b) Passengers

(1) Bus-driver can go past the stop where the enemy wants to get off. Taxi drivers can waste the enemy's time and make extra money by driving the longest possible route to his destination.

(c) Oil and Lubrication

(1) See 5 b. (2) (b).

(2) Disconnect the oil pump; this will burn out the main bearings in less than 50 miles of normal driving.

(d) Radiator

(1) See 5 b. (2) (c).

(e) Fuel

(1) See 5 b. (2) (d).

(f) Battery and Ignition

(1) Jam bits of wood into the ignition lock; loosen or exchange connections behind the switchboard; put dirt in spark plugs; damage distributor points.

(2) Turn on the lights in parked cars so that the battery will run down.

(3) Mechanics can ruin batteries in a number of undetectable ways: Take the valve cap off a cell, and drive a screw driver slantwise into the exposed water vent, shattering the plates of the cell; no damage will show when you put the cap back on. Iron or copper filings put into the cells i.e., dropped into the acid, will greatly shorten its life. Copper coins or a few pieces of

iron will accomplish the same and more slowly. One hundred to 150 cubic centimeters of vinegar in each cell greatly reduces the life of the battery, but the odor of the vinegar may reveal what has happened.

(g) Gears

(1) Remove the lubricant from or put too light a lubricant in the transmission and other gears.

(2) In trucks, tractors, and other machines with heavy gears, fix the gear case insecurely, putting bolts in only half the bolt holes. The gears will be badly jolted in use and will soon need repairs.

(h) Tires

(1) Slash or puncture tires of unguarded vehicles. Put a nail inside a match box or other small box, and set it vertically in front of the back tire of a stationary car; when the car starts off, the nail will go neatly through the tire.

(2) It is easy to damage a tire in a tire repair shop: In fixing flats, spill glass, benzene, caustic soda, or other material inside the casing which will puncture or corrode the tube. If you put a gummy substance inside the tube, the next flat will stick the tube to the casing and make

23

[Page 16]

it unusable. Or, when you fix a flat tire, you can simply leave between the tube and the casing the object which caused the flat in the first place.

(3) In assembling a tire after repair, pump the tube up as fast as you can. Instead of filling out smoothly, it may crease, in which case it will wear out quickly. Or, as you put a tire together, see if you can pinch the tube between the rim of the tire and the rim of the wheel, so that a blow-out will result.

(4) In putting air into tires, see that they are kept below normal pressure, so that more than an ordinary amount of wear will result. In filling tires on double wheels, inflate the inner tire to a much higher pressure than the outer one; both will wear out more quickly this way. Badly aligned wheels also wear tires out quickly; you can leave wheels out of alignment when they come in for adjustment, or you can spring them out of true with a strong kick, or by driving the car slowly and diagonally into a curb.

(5) If you have access to stocks of tires, you can rot them by spilling oil, gasoline, caustic acid, or benzene on them. Synthetic rubber, however, is less susceptible to these chemicals.

(8) Transportation: Water

(a) Navigation

(1) Barge and river boat personnel should spread false rumors about the navigability and conditions of the waterways they travel. Tell other barge and boat captains to follow channels that will take extra time, or cause them to make canal detours.

(2) Barge and river boat captains should navigate with exceeding caution near locks and bridges, to waste their time and to waste the time of other craft which may have to wait on them. If you don't pump the bilges of ships and barges' often enough, they will be slower and

harder to navigate. Barges "accidentally" run aground are an efficient time waster too.

(3) Attendants on swing, draw, or bascule bridges can delay traffic over the bridge or in the waterway underneath by being slow. Boat captains can leave unattended draw bridges open in order to hold up road traffic.

(4) Add or subtract compensating magnets to the compass on cargo ships. Demagnetize the compass or maladjust it by concealing a large bar of steel or iron near to it.

(b) Cargo

(1) While loading or unloading, handle cargo carelessly in order to cause damage. Arrange the cargo so that the weakest and lightest crates and boxes will be at the bottom of the hold, while the heaviest ones are on top of them. Put hatch covers and tarpaulins on sloppily, so that rain and deck wash will injure the cargo. Tie float valves open so that storage tanks will overflow on perishable goods.

(9) Communications

(a) Telephone

(1) At office, hotel and exchange switchboards delay putting enemy calls through, give them wrong numbers, cut them off "accidentally," or forget to disconnect them so that the line cannot be used again.

(2) Hamper official and especially military business by making at least one telephone call a day to an enemy headquarters; when you get them, tell them you have the wrong number. Call military or police offices and make anonymous false reports of fires, air raids, bombs.

* (3) In offices and buildings used by the enemy, unscrew the earphone of telephone receivers and remove the diaphragm. Electricians and telephone repair men can make poor connections and damage insulation so that cross-

will make conversations hard or impossible to understand.

(4) Put the batteries under automatic switchboards out of commission by dropping nails, metal fillings, or coins into the cells. If you can treat half the batteries in this way, the switchboard will stop working. A whole telephone system can be disrupted if you can put 10 percent of the cells in half the batteries of the central battery room out of order.

(b) Telegraph

(1) Delay the transmission and delivery of telegrams to enemy destinations.

(2) Garble telegrams to enemy destinations so that another telegram will have to be sent or a long distance call will have to be made. Sometimes it will be possible to do this by changing a single letter in a word?for example, changing "minlmum" to "mlxlmum," so that the person receiving the telegram will not know whether "minimum" or "maximum" is meant.

(c) Transportation Lines

(1) Cut telephone and telegraph transmission lines. Damage insulation on power lines to cause interference.

(d) Mail

(1) Post office employees can see to it that enemy mail is always delayed by one day or more, that it is put in wrong sacks, and so on.

(e) Motion Pictures

(1) Projector operators can ruin newsreels and other enemy propaganda films by bad focusing, speeding up or slowing down the film and by causing frequent breakage in the film.

(2) Audiences can ruin enemy propaganda films by applauding to drown the words of the speaker, by coughing loudly, and by talking.

(3) Anyone can break up a showing of an enemy propaganda film by putting two or three dozen large moths in a paper bag. Take the bag to the movies with you, put it on the floor in an empty section of the theater as you go in and leave it open. The moths will fly out and climb into the projector beam, so that the film will be obscured by fluttering shadows.

(f) Radio

(1) Station engineers will find it quite easy to overmodulate transmissions of talks by persons giving enemy propaganda or instructions, so that they will sound as if they were talking through a heavy cotton blanket with a mouth full of marbles.

(2) In your own apartment building, you can interfere with radio reception at times when the enemy wants everybody to listen. Take an electric light plug off the end of an electric light cord; take some wire out of the cord and tie it across two terminals of a two-prong plug or three terminals of a four-prong plug. Then take it around and put it into as many wall and floor

outlets as you can find. Each time you insert the plug into a new circuit, you will blow out a fuse and silence all radios running on power from that circuit until a new fuse is put in.

(3) Damaging insulation on any electrical equipment tends to create radio interference in the immediate neighborhood, particularly on large generators, neon signs, fluorescent lighting, X-ray machines, and power lines. If workmen can damage insulation on a high tension line near an enemy airfield, they will make ground-to-plane radio communications difficult and perhaps impossible during long periods of the day.

(10) Electric Power

(a) Turbines, Electric Motors, Transformers

(1) See 5 b. (2) (e), (f), and (g).

(b) Transmission Lines

(1) Linesmen can loosen and dirty insula-

[Page 18]

tors to cause power leakage. It will be quite easy, too, for them to tie a piece of very heavy string several times back and forth between two parallel transmission lines, winding it several turns around the wire each time. Beforehand, the string should be heavily saturated with salt and then dried. When it rains, the string becomes a conductor, and a short-circuit will result.

(11) General Interference with Organizations and Production

(a) Organizations and Conferences

(1) Insist on doing everything through channels. Never permit short-cuts to be taken in order to expedite decisions.

(2) Make speeches. Talk as frequently as possible and at great length. Illustrate your points by long anecdotes and accounts of personal experiences. Never hesitate to make a few appropriate patriotic comments.

(3) When possible, refer all matters to committees, for further study and consideration. Attempt to make the committees as large as possible - never less than five.

(4) Bring up irrelevant issues as frequently as possible.

(5) Haggle over precise wordings of communications, minutes, resolutions.

(6) Refer back to matters decided upon at the last meeting and attempt to re-open the question of the advisability of that decision.

(7) Advocate caution. Be reasonable.

and urge your fellow-conferees to be ?reasonable? and avoid haste which might result in embarrassments or difficulties later on.

(8) Be worried about the propriety of any decision ? raise the question of whether such action is contemplated lies within the jurisdiction of the group or whether it might conflict with the policy of some higher echelon.

28

(b) Managers and Supervisors

(1) Demand written orders.

(2) ?Misunderstand? orders. Ask endless questions or engage in long correspondence about such orders. Quibble over them when you can.

(3) Do everything possible to delay the delivery of orders. Even though parts of an order may be ready beforehand, don?t deliver it until it is completely ready.

(4) Don?t order new working materials until your current stocks have been virtually exhausted, so that the slightest delay in filling your order will mean a shutdown.

(5) Order high-quality materials which are hard to get. Warn that inferior materials will mean inferior work.

(6) In making work assignments, always sign out the unimportant jobs first. See that the important jobs are assigned to inefficient workers or poor machines.

(7) Insist on perfect work in relatively unimportant products; send back for refinishing those which have the least flaw. Approve other defective parts whose flaws are not visible to the naked eye.

(8) Make mistakes in routing so that parts and materials will be sent to the wrong place in the plant.

(9) When training new workers, give incomplete or misleading instructions.

(10) To lower morale and with it, production, be pleasant to inefficient workers; give them undeserved promotions. Discriminate against efficient workers; complain unjustly about their work.

(11) Hold conferences when there is more

critical work to be done.

29

[Page 19]

(12) Multiply paper work in plausible ways.

Start duplicate files.

(13) Multiply the procedures and clearances involved in issuing instructions, pay checks, and so on. See that three people have to approve everything where one would do.

(14) Apply all regulations to the last letter.

(c) Office Workers

(1) Make mistakes in quantities of material when you are copying orders. Confuse similar names. Use wrong addresses.

(2) Prolong correspondence with government bureaus.

(3) Misfile essential documents.

(4) In making carbon copies, make one too few, so that an extra copying job will have to be done.

(5) Tell important callers the boss is busy or talking on another telephone.

(6) Hold up mail until the next collection.

(7) Spread disturbing rumors that sound like inside dope.

(d) Employees

(1) Work slowly. Think out ways to increase the number of movements necessary on your job: use a light hammer instead of a heavy one, try to make a small wrench do when a big one is necessary, use little force where considerable force is needed, and so on.

(2) Contrive as many interruptions to your work as you can: when changing the material on which you are working, as you would on a lathe or punch, take needless time to do it. If you are cutting, shaping or doing other measured work, measure dimensions twice as often as you need to. When you go to the lavatory, spend a longer time there than is necessary. Forget tools so that you will have to go back after them.

30

(3) Even if you understand the language, pretend not to understand instructions in a foreign tongue.

(4) Pretend that instructions are hard to understand, and ask to have them repeated more than once. Or pretend that you are particularly anxious to do your work, and pester the foreman with unnecessary questions.

(5) Do your work poorly and blame it on bad tools, machinery, or equipment. Complain that these things are preventing you from doing your job right.

(6) Never pass on your skill and experience to a new or less skillful worker.

(7) Snarl up administration in every possible way. Fill out forms illegibly so that they will have to be done over; make mistakes or omit requested information in forms.

(8) If possible, join or help organize a group for presenting employee problems to the management. See that the procedures adopted are as inconvenient as possible for the management, involving the presence of a large number of employees at each presentation, entailing more than one meeting for each grievance, bringing up problems which are largely imaginary, and so on.

(9) Misroute materials.

(10) Mix good parts with unusable scrap and rejected parts.

(12) General Devices for Lowering Morale and Creating Confusion

(a) Give lengthy and incomprehensible explanations when questioned.

(b) Report imaginary spies or danger to the Gestapo or police.

(c) Act stupid.

(d) Be as irritable and quarrelsome as possible without getting yourself into trouble.

31

[Page 20]

(e) Misunderstand all sorts of regulations concerning such matters as rationing, transportation, traffic regulations.

(f) Complain against ersatz materials.

(g) In public treat axis nationals or quislings coldly.

(h) Stop all conversation when axis nationals or quislings enter a cafe.

(i) Cry and sob hysterically at every occasion, especially when confronted by government clerks.

(j) Boycott all movies, entertainments, concerts, newspapers which are in any way connected with the quisling authorities.

(k) Do not cooperate in salvage schemes.

33